

BS USARB

Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți

PE-UN PICIOR DE PLAI

ISTORIE PERSONALITĂȚI LITERATURĂ

*Stema ținutului Iași/Bălți
adoptată în 1826 și
readoptată ca stemă
municipală în 1996*

*Stema
municipiului
Bălți adoptată
în 1930*

*Stema municipiului Bălți adoptată în 2006
Motto: „Cedant arma togae”
(„Armele să cedeze locul togii”)*

Drapelul municipiului Bălți. 17 septembrie 2007

BĂLȚIUL - *capitala de nord a Republicii Moldova*

Oare mai știe cineva cu siguranță vîrsta adevărată a acestui oraș? După T.-T. Marșalcovschi anul nașterii este 1620, cînd pentru prima dată s-a pomenit documentar despre această urbe, iar după alții – 1421.

Bălțiul e aidoma unui stejar bătrîn, secular, care își curăță coroana de crengile uscate, dînd viață altor ramuri noi.

Bălțiul este unul dintre cele mai mari orașe din nordul țării. Mare prin densitate și istorie, diversele monumente de epocă demonstrează măreția acestui oraș.

**Bălți - oraș cu statut de municipiu, reședința
Regiunii de Dezvoltare Nord a Republicii
Moldova.**

**Orașul se află în mijlocul stepei Bălțiului
cu un relief de cîmpie fragmentată,
la 138 km la nord de *Chișinău*.**

**Are în componență
comunele *Sadovoe* și *Elizaveta*.**

UN PICIOR

„Dintre cele 9 capitale de județe basarabene, orașul Bălți are o structură și o viață specifică. Zămislit la împerecherea Răutului cu Răulețul, între uriașe oglinzi așternute de bălți mîloase și duhnind izuri grele, orașul e în luptă cu zgîrcenia naturii, în ciuda căreia se întinde încetățenindu-și mereu crescînd a lui ființă.”

Dumitru Iov

“Viața Basarabiei” (1933 nr. 12, p.47-52)

Casa Bodescu, mai târziu Clădirea Zemst-
vei sfârșitul sec. XIX- începutul sec. XX.
Imagine Internet.

Tîrgul din centrul orașului la sfârșitul sec. XIX-
începutul sec. XX. Vedere din partea Pieții Centrale
de azi spre biserica Sf. Nicolae *Imagine Internet.*

Bălțiul a devenit unul dintre importantele centre comerciale și industriale din Centrul și Nordul Basarabiei. Se organizau 11 Iarmaroace mari anual, în prima duminică a fiecărei luni. În timpul Iarmaroacelor de vară (cel mai mare avea loc pe 20 iulie) aici se stabileau prețurile la pine, care era transportată cu carele la Odesa și apoi cu vaporul pe mare în diferite țări. În Bălți comercianții colectau animale, în special bovine, care erau transportate pe calea ferată, predominant în Austria.

Numai în centrul orașului, pe coastă, unde locuiau proprietarii, casele erau construite din piatră.

Centrul orașului era frumos, asemeni unui forum, case frumoase, străzi pavate. În timpul iarmaroacelor unicul hotel abea de putea adăposti numărul mare de negocianți, care seara se adunau la lucandă, unde luau masa împreună și discutau. Se încheeau afaceri de milioane de ruble. Lipsea Telegraful. Ar fi aflat și comparat prețurile de la alte târguri.

Bălți. Str. Regele Ferdinand (azi str. Independenței). *Imagine Internet.*

Orașul era proprietate particulară, deaceia prețurile la achiziții erau usturătoare. Pentru partea frontală a casei se plătea tribut. Din această cauză casele erau modeste dar scumpe, construite din lemn și chirpici cu tavane joase, podele care se îmbărsătau săptămînal cu lut. Lumina venea de la lămpile de gaz iar căldura în perioada rece a anului – de la sobele încălzite cu lemne, stuh și pălării de floarea soarelui. Mai tîrziu cu coji de la combinatul de ulei.

Drumurile erau pavate numai în centrul orașului. Celelalte erau drumuri de țară, cu praf pînă la glezne și mocirlă pînă la brîu pe timp de ploaie, și deșeuri aruncate în stradă, care provocau mirosuri desgustătoare.

Primăria ieri și azi

Godina

foto - авг. 2015

Скры

Universitatea de Stat „Alecu Russo” ieri și azi

Baia din str. str. 31 august (fosta str. 28 iunie) astăzi blocul 5 al Universității de Stat „Alecu Russo” din Bălți. *Imagine Internet.*

Universitatea de Stat „Alecu Russo” ieri și azi

Prima bisericuță construită pe locul catedralei Sf. Nicolai, desfăcută și transferată în s. Heciul Vechi.

2000. Biserica din lemn cu hramul Sf. Nicolae din satul Heciul Vechi, raionul Singerei. Anul construcției 1791. *Imagine N. Rotaru.*

Biserica cu hramul Sf. Nicolae (fostă catedrală), anii '30, sec. XX, construită între anii 1791- 1795. Imagine din colecția Muzeului de Istorie și Etnografie din Bălți.

Biserica Sf. Nicolae în diferite perioade ale existenței. *Imagini Internet.*

Visarion Puiu. *Imagine Internet.*

Cea mai de văză personalitate a fost episcopul de Bălți și Hotin, *Visarion Puiu*. Venit din Argeș, a pus pecetea dezvoltării culturii spirituale în județele Bălți și Hotin. Orașul părea posomorât. În afara populației băștinașe, aici locuiau evrei, polonezi, armeni, ruși. A construit și a restaurat biserici: *Catedrala Sfinții Împărați Constantin și Elena, Episcopia, Biserica cu hramul Cuvioasa Parascheva* și alte nouă lăcașuri, care au intrat în palmaresul istoric al orașului.

Bălți. 2015. Inaugurarea bustului ÎPS Visarion Puiu în grădina Catedralei Sf. Împărați Constantin și Elena. De la dreapta la stînga: Iulian Rusanovschi, avocat, student la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae” din Iași, președintele Asociației Visarion Puiu din România, preot dr. Florin Aurel Țurcanu, PS Marchel, Episcop de Bălți și Fălești, Starețul mănăstirii Neamț, România, părintele Benedict Sauciuc.

Imagine Internet.

Reședința episcopală ieri și azi.
Catedrala Sf. Constantin și Elena.

1935. Regele Carol al II-lea
prezintă la sfințirea Catedralei „Sf.
Împărați Constantin și Elena”.
Imagine de C. Tomescu.

Punerea pietrei de temelie a Catedralei „Sf. Împărați Constantin și
Elena” din Bălți. 1924. *Imagine de C. Tomescu.*

PE-UN PIC

Monumentul eroilor români

Monumentul eroilor români a fost conceput pe teritoriul cimitirului eroilor români din perioada Primului Război Mondial. În anul 1933 a fost construit un monument. Despre acest monument este pomenit atunci când a fost sfințită Catedrala Sf. Împărați Constantin și Elena. Atunci când au venit marii oaspeți de la București și Alba Iulia – regele Mihai, Împăratul Carol al II-lea împreună cu P.S. Visarion Puiu a sfințit și Monumentul acesta. Pe placa acestui monument au fost înscrise: *Slavă și amintire vecinică eroilor căzuți în războiul din 1916-1919*²²⁶. Este vorba de Primul Război Mondial, în care România în anul 1916 a intrat de partea Antantei.²²⁷ În anii '50 ai sec. al XX - lea a fost distrus.²²⁸ După demolarea acestui cimitir cu tot cu monument, oamenii au început să-și construiască case de locuit.

„Este vorba despre un cimitir, despre care practic nimeni nu vorbește. Am copilărit și mi-am petrecut o parte din adolescență în orașul meu drag Bălți și îmi aduc aminte de frumosul și impozantul cimitir al soldaților români, căzuți în primul război mondial și îngropați acolo. Nu era un cimitir prea mare, dar sugera în mod eficient și estetic sentimentele celor, care se gândeau cu recunoștință la cei care muriseră pentru o cauză nobilă. Era amplasat pe un promontoriu, mai exact pe un bot de deal, lângă Gara Mică (Gara Pământeni). Se găsea la nord de aceasta, lângă pasajul superior al șoselei, care trece spre nord-vest către Râșcani, fiind situat pe partea dreaptă a acesteia, când părăsești orașul. Se vedea frumos, fiind practic situat pe valea Răutului, calea ferată executând o buclă la poalele colinei. Cimitirul avea în centrul său (Cimitirele Eroilor Romani, uitate, abandonate sau distruse în Republica Moldova – Cazul Balti).

Dr. arh. Alexandru Budișteanu, INST: Gânduri despre soldați căzuți și nu numai –

See more at: <http://basarabia-bucovina.info/2013/04/14/cimitirele-eroilor-romani-uitate-abandonate-sau-distruse-in-republica-moldova-cazul-balti-dr-arh-alexandru-budisteanu-inst-ganduri-despresoldati-cazuti-si-nu-numai/#sthash.rWpRQm7h.dpuf>).

Administrația publică locală prin anii 1958-1959 trimiteau avertizări gospodarilor care și-au construit neautorizat case pe aceste locuri ca să-și demoleze construcțiile. A fost înzadar, iar după schimbarea autorităților locale prin anii '70 ai sec. al XX-lea au fost legalizate.

Bălți. *Cinematograful de vară*. Imagine din anii '60 al sec. XX-lea. Acesta a fost situat pe str. Pușkin. Acum, in locul acesta se află clădirea BC „Moldova-Agroindbank”. *Imagine internet.*

Bălți. *Cinematograful Pioner* din str. Independenței. Acum magazinul *Artizana*. *Imagine internet.*

Str. Petersburg la începutul secolului XX (pe dreapta - clădirea poștei de azi). *Imagine internet.*

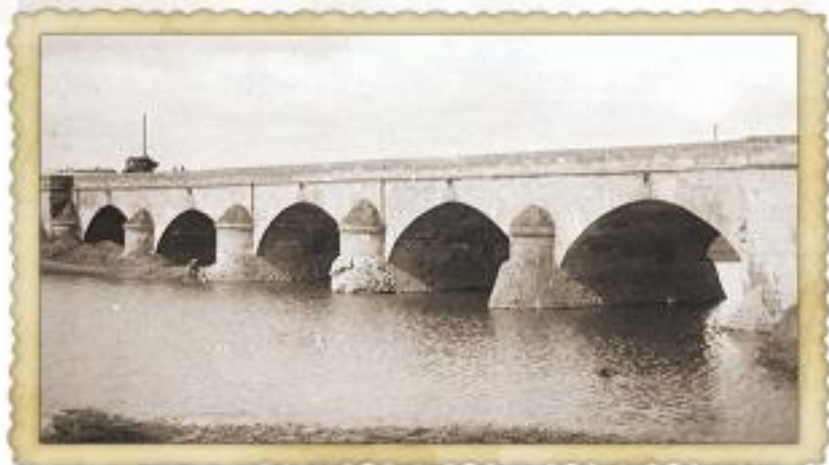
Str. Regele Ferdinand anii '20-30 ai secolului XX. *Imagine internet.*

Str. Regele Ferdinand anii '20-30 ai secolului XX, vedere de pe clopotnița bisericii Sf. Nicolae. *Imagine internet.*

Str. General Schina anii '20-30 ai secolului XX. *Imagine internet.*

Podul de peste riul Răut (str. Kiev). A fost distrus în al II-lea Război Mondial. *Imagine internet.*

Bălți. Vedere generală anii '20-30 ai secolului XX. Astăzi str. Decebal. *Imagine internet.*

Sinagoga. Începutul sec. XX.
Imagine Internet

Palatul Rabinului. Începutul sec. XX.
Imagine Internet

Bălți. Autogara. Anii '60-70 ai sec. al XX-lea. *Imagine Internet.*

Bălți. Anii '70 ai sec. al XX-lea. Autobuse de rută în preajma Gării feroviare Bălți-Slobozia. *Imagine Internet*

Bălți. Primele troleibuze. Anii '70 ai sec. al XX-lea. *Imagine Internet.*

14. Bălți. Camera de Comerț

Centrul orașului în trecut.
Case care nu mai sunt

Centrul oraşului ieri și azi.
Case care s-au păstrat.

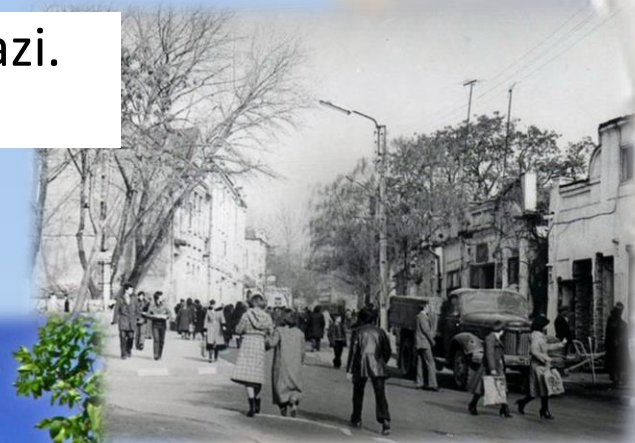

Centrul oraşului ieri și azi.
Casa Bodescu ieri și azi OSC.

Centrul oraşului ieri și azi. Strada Dostoievski.

Centrul oraşului ieri și azi

„Prin așezarea sa, în centrul unei regiuni foarte productive, cu nod de cale ferată, orașul Bălți a devenit cel mai important centru comercial din Basarabia...

Înființarea de școli secundare, crearea Inspectoratului de C.F.R., dezvoltarea comerțului și industriei au forțat lărgirea orașului, construcția stației feroviare la Pămînteni, a Vamei de import-export, a Bursei de mărfuri și alte instituții, menite să faciliteze dezvoltarea orașului.”

E. Moruzi Secretar al Camerei de Comerț

Bălți. 1917. Gara „Pămînteni”.
Imagine Internet

Bălți. 2011. Gara feroviară „Bălți-Oraș”.
Imagine Internet

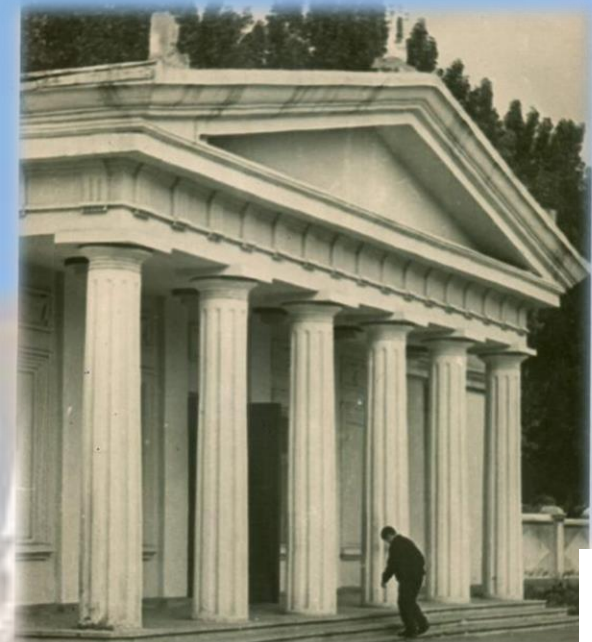
Bălți. Gara feroviară „Bălți –Slobozia” 1893.
Imagine din Arhiva Muzeului de Istorie și Etnografie Bălți.

Bălți. Gara feroviară Bălți Slobozia. Anul
1968. *Imagine Internet*

Bălți. 2011. Gara feroviară Bălți-Slobozia.
Imagine Internet

Centrul oraşului ieri și azi.
Teatrul dramatic și cinematograful.

STG

PREZENȚA MUNICIPIULUI BĂLȚI ÎN COLECȚIILE BIBLIOTECII ȘTIINȚIFICE

PE-UN PICIOR DE PLAI

Istorie
Geografie
Economie

84 (478)
P. 92

**PRIMUL GHID AL
MUNICIPIULUI
BĂLȚI**

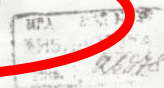
**PRIMUL
GHID**

— AL —
**MUNICIPIULUI
BALȚI**

sub direcția

I. BROITMAN

1937 - 1938

R²
REGI

EX-LIBRIS
IOAN NICORICI

EPISCOPIA
HOTINULUI
FOAIE EPARHIALĂ OFICIALĂ

ANUL X. Nr. 2 BĂLŢI 15 Ianuarie 1936

EX-LIBRIS
IOAN NICORICI

Săvârşirea Botezului la Catedrala episcopală din Bălţi.

CARTEA NOASTRĂ

— ALCĂTUITĂ ŞI REDACTATĂ DE UN COMITET —

Cartea editată în oraşul
Bălţi a fost evacuată împreună
cu dl Dubina Petru în anul 1940.
În anul 1954 dl Dubina a dăruit-o
nepotului Vasile Chihai

EDIŢIA I

Eu inginer at Universităţii
din Bălţi Vasile Chihai
dăruiesc cartea bibliotecii
ştiinţifice.

31.01.95 N Chihai

Ediţie de soc. culturală „Cartea noastră”, sub preşedinţia
d-lui EMANOIL CATELLY, prefectul judeţului Bălţi
1936

Nicolae Popovschi

ISTORIA BISERICII
DIN BASARABIA
în veacul al XIX-lea sub ruşi

DIN NEGURA TRECUTULUI
crîmpeie de amintiri

Museum 2000

²⁴ E de crezut că acest spirit de toleranţă faţă de răscolnici era inspirat şi de principiile Societăţii biblice, care, cum se ştie, avea printre membrii ei pe cei mai influenţi demnitari şi dregători ruşi — A. Ilman. *L.C.V. „Bere. Esp.”*, v. (№ 9), p. 249.

²⁵ *И.С.З., XXVII*, p. 388. *Цт. după „En. Bol.”*, 1883, XX, p. 684 (notă).

²⁶ E. P. „Рус. Пис. и самоубийств.”, *„Bere. Esp.”*, 1880, IV, p. 221.

²⁷ Aici s-au construit capete bogate ale diferitelor filcii lipovenesti cu sute de mii de parohieni. Apa, cimitirul „Schimbarea la faţă” („Преображенское кладбище”) în Moscova, la începutul v. XIX, adăpostea până la 1500 de oameni şi avea până la 10 000 de parohieni nepoşti. Cei mai bogati dintre ei aveau case de rugăciune — „rogatorile” lor, al căror număr ajungea până la 41. Cimitirul „Rogov” („Роговое кладбище”) din Moscova, avea în 1823 în zăbire şase până la 900 de adopţiuni, iar numărul parohienilor încă din 1796 ajungea până la 20 000 de noi poposi. Proşii fugari izbutesea, pe atunci, să convertească la schimă sate întregi. Apa a fost în gab. Perm în 1820. — *En. Bol.”*, 1883, XXIV, p. 863—864.

²⁸ Astfel, în 1828, în urma intervenţiei episcopului din Perza, s-a înfiinţat serviciul de misionari dintre proşi locali în eparhia Penzi şi în eparhia Perm, iar apoi şi în multe alte eparhii — *Привозим „Рус. и Боре.”* în „Bere. Esp.”, 1909, X, p. 673.

²⁹ Înfiinţată la 3 iulie 1826.

³⁰ *En. Bol.”*, 1883, XX, p. 685.

³¹ Ucen: sinod, din 18 febr. 1837 — Măsură, act de excepţională, a fost luată din consideraţiuni politice — ca să atragă în Rusia pe „necersnovi” aşezaţi în Turcia. — E. P. „Русск. пис. и самоубийств.” în *„Bere. Esp.”*, 1880, p. 347—348.

³² *Знаменство*, p. 455.

³³ Pentru a introduce mai multă ordine în relaţiile cu „răscolnici”, sinodal a împărţit în 1872 toate sectele schismatice şi cătălate în trei categorii: 1) sectele cele mai vălămate: iudoviji, molocani, duboborji, blişi, scapci şi nepoşti, care resping cununia şi rugăciunea pentru Iar; 2) sect. vălămate: acele dintre sectele nepoştice, care admit cununia şi rugăciunea pentru Iar; 3) mai puţin vălămate — sectele popoite. Aceste categorii au servit de bază pentru dispoziţiunile ulterioare ale autorităţilor civile faţă de „răscolnici”. — *Знаменство*, p. 455.

³⁴ V. Ucen: sinodal din 31 mai 1857.

³⁵ Conducătorii-înviători la „răscolnici”.

³⁶ *Арх. Ком. Бир.*, I, nr. 251 din 1837.

³⁷ În an. 1837—1839 au fost răpindite, astfel, următoarele cărţi: 1) „Înviătura de a combate pe schismatici după reguli” („Истязание православна составлена с раскольниками”); 2) „Convorbiri despre harul arhieresc şi cei proşici” („Беседы о благодати архидиаконства и священства”); 3) „Convorbiri despre misticismul vechi şi îndestul despre culgerea lui Svatoflav” („Беседы о древности мистическа и о ересиотомии о мистическа Карвотасова”); 4) „Înviătura pentru proşi cu privire la cei convertiţi de la biserică la secta molocianilor” („Истязание еретическаго откровения от иудова с молоческаго сестры”); 5) „Înviătura generală pentru proşi cu privire la cei ce rădesc de la credinţa adevărată” („Общая наставление священному отношению заблуждающихся от истинной веры”); 6) „Convorbiri către apăsini statornicitate” („Беседы с статорическому створоборству”). Mai mult a fost răpindită ultima carte, întocmită de către Filaret (Drozdov), mitropolit al Moscovei.

³⁸ După „Edinveriet” s-a mai depărit.

³⁹ În Chişinău — protier: Vasile Purighevi, şeful catedralei, şi Petre Hranevici, blagocinl Chişinăului, în Iamâl — protier: Adam Sincin; în Chilia şi Vlkov — protier: Petre Morgunov; în Cet. Albă — protier: Teodor Malavinschi, iar pentru satele din jud. Cet. Albă, Tabarbanar şi Ciocina — protier: Gaechivici; în Tighina — protier: Nichita Zăşchevici; în Orbel şi în sat. din jud. Orbel Fuzalica şi Sirova şi irtg. Teleoni — protier: Simion Balaga; pentru sat. Colidica, Mihalova şi Bioloosca, jud. Hatin — protier: Alexei Dubişi; pentru sat. Colidici, jud. Hatin — protier: Avramie Giljinschi; pentru sat. Poiana Ciucic, jud. Soroca — protier: Grig. Petrişi; în Bălţi — Avramie Antonovschi. — *En. Bol.”*, 1883, XX, p. 686—689.

⁴⁰ *En. Bol.”*, 1892, XII, p. 286—289.

⁴¹ „Răscolnici” nu o dată s-au exprimat foarte violenţi contra generalilor. Ei ironizau faptul că arhierii ortodoxi se încăleau ca „arhierii smerţi şi cavaleri” şi afirmau că „sf. sinod nu este sobor, ci un birou de servicii public” („публичное ведомство”), comita de obereprocuror” şi că în el sînt admisi „şi fadă slujbă luterani şi catolici”. — H. Arcaşov „История о фексупафоев раскольника”, *Рус. арх.*, 1882, XI, *Цт. după „En. Bol.”*, 1889, X, p. 456—458.

⁴² Pe vremea lui Irimar, Ştefan Sudachevici, preot de la biserică „SF. Învăţare” din Chişinău, a fost însărcinat să aibă asemenea convorbiri cu răscolnicii şi molocanii din Chişinău.

⁴³ *Труды...*, III, p. 25—26.

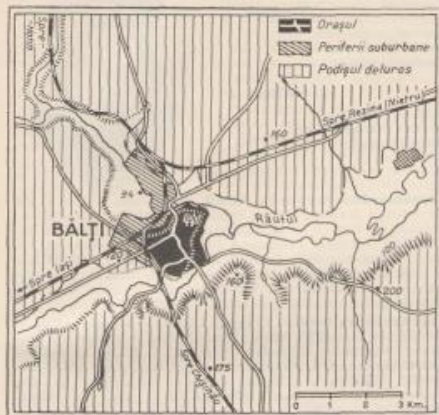
⁴⁴ Egumenul Alexandru „inspectorul” (subdirector) seminarului din Chişinău; Andrei Bogodolovski, şeful catedralei; Serghei Băndacov, preot de la catedrală; mai strinu — blagocinl şi protierul Ilarion Filatovschi — la Cetatea Albă; protierul Nicolae Zăşchevici — la Tighina; şeful catedralei Vasile Purighevi — în Chişinău.

⁴⁵ *Труды...*, III, p. 3—30.

⁴⁶ La desvolţarea „răscolnicii” şi a sectantismului contribuiau şi alte împrejurări. Era, mai întâi, urbia, care sub Nicolae I ajunsesse de neaferici; apoi starea înspăimântătoare a proşimii, care nu era capabilă să înşipe poporulul credinţa într-un viitor mai bun, apa că poporul cădea sub influenţa arăni. — E. P. „Русск. пис. и самоубийств.” în „Bere. Esp.”, 1880, IV, p. 217.

GEOGRAFIE

Așezare. Municipiul B., capitala județului cu același nume, este așezat în mijlocul stepei — azi cultivate — din N. Basarabiei, la o veche răspântie de drumuri.

Vatra orașului, cu o suprafață de peste 930 ha, se întinde pe botul de deal foarte tșit dela conflința Răului cu Râul și amune pe dreapta acestuia din urmă. (Altitudinea 100—120 m). Ea acoperă însă și o parte din șesul argilos inundabil al văii principale.

Cadrul este deluros (cu cote mai repezi în Sudul orașului și mai domoale în Est) și aproape total lipsit de păduri. Tocmai absența pădurilor și, implicit, prezența stepei, a provocat formarea cernoziomului ciocolat — sol foarte fertil — care acoperă întreaga regiune. De aici caracterul agricol și, azi mai puțin, pastoral, al acestui cadru care explică astfel, — alături de poziția centrală, — importanța bălților ca punct de concentrare a grânelor, ca piață comercială și chiar ca însemnat centru industrial (mori, ulei, spirit).

POPULAȚIE

Municipiul B. avea în 1930, — după rezultatele provizorii ale recensământului din acel an — 30.667 locuitori. Cifra probabilă a populației (calculată la 1 Iulie 1937), este de 31.591 locuitori, indicând un spor natural de 924 locuitori, în timp de șase ani și jumătate, adică o creștere de 3,0%.

ECONOMIE

Industria și comerț. *Industria alimentară:* 6 moci sistematice, 9 fabrici de ulei, 1 de zahăr, 2 de macaroane, 6 de mezeluri, 1 de spirit, 2 de bere. *Alte industrii:* 3 turnătorii, 1 fabrică de mobile, 1 de parchete, doage etc., 1 de produse de hârtie, 5 de săpun.

Din întreprinderile de mai sus următoarele au un capital social sau un capital investit de 5.000.000 lei și peste *): Moara S. Brestecio (inv. 8), Moara și fabrica de arpacas I. I. Ioffe (inv. 8), Societatea «Flora» (soc. 12) cu 2 fabrici de ulei (inv. 5 și inv. 4), Fabrica de ulei Frații Volman (inv. 10), Fabrica de ulei «Stenua Basarabiei» (inv. 6), Fabrica de ulei I. Friedemann (inv. 5), Fabrica de zahăr «Zarofani» (soc. 100, Inv. 179).

Orașul face comerț intens cu vite comute și porci (export săptămânal în străinătate 5—6 vagoane), păsări (export 2—3 vagoane pe săptămână), ouă (export 3—4 vagoane), fructe, nuci și struguri, care se exportă în Polonia.

* Cifrele în paranteză arată capitalul social (soc.) și capitalul investit (inv.) în milioane de lei.

Bălcluri: 2 Februarie, a 6-a săptămână din postul mare, de Sf. Treime, 20 Iulie, 6 August, 8 Septembrie, 14 Octombrie, 21 Noembrie, 20 Decembrie și târg săptămânal în fiecare Duminică.

Instituții de credit. Banca Națională (agenție), Banca Românească, Banca «Basarabia», Casa de credit a agricultorilor din jud. Bălți, Banca Țăranilor din Basarabia, Banca «Tovărășia evreiască».

Finanțe publice. Bugetul municipiului B. pe exercițiul 1936/37 prevede următoarele cifre:

	Lei
Venituri	25.335.778
Venituri ordinare	19.649.000
Venituri extraordinare	1.005.773
Venituri speciale	4.681.000
Cheltuieli	25.185.000
Cheltuieli ordinare	19.649.000
Cheltuieli extraordinare	855.000
Cheltuieli speciale	4.681.000

CULTURĂ

Învățământ. Liceul de băieți «Ion Creangă», Liceu de fete, Liceu evreesc de băieți, Liceu evreesc de fete, Liceu comercial de băieți, Școala normală de băieți, Liceu industrial de băieți, Liceu industrial de fete, 22 școli primare, 7 școli de copii mici, 2 școli primare evreiești, 2 școli de copii mici evreiești.

Instituții culturale. Biblioteca comunală, Biblioteca «George Rănescu», Biblioteca evreiască, Căminul cultural al Pundăției Regale «Principele Carol», Asociația culturală a învățătorilor, Societatea culturală «Cartea Noastră», 4 săli de teatru, 2 cinematografe, 4 societăți corale, 2 societăți sportive, 1 societate de vânătoare.

Ziare și reviste. «Glasul Moldovei».

RELIGIE

Biserici și locașuri de închinăciune. 1 catedrală și 6 biserici ortodoxe, 1 biserică romano-catolică, 1 biserică armenescă, 1 biserică lipovenescă, 1 casă de rugăciune baptistă și 18 sinagogi.

Instituții bisericesti. Reședința Episcopiei ortodoxe a Hotinului și reședința unui protopop ortodox.

ADMINISTRAȚIE

Municipiul B., capitala județului Bălți, este situat la 127 km de Chișinău și la 577 km de București. Stație c.f. pe linia Iași — Vaslui Lupu — Bălți — Cernăuți. Punct de plecare pe linia Bălți — Măucești — Rezina.

Instituții publice. Primărie, Prefectură, Tribunal, Administrație financiară, Legiune de jandarmi, Serviciu tehnic al drumurilor, Cameră de comerț și industrie, Cameră agricolă, Serviciu agricol, Judecătorie urbană, Judecătorie rurală, 2 percepții fiscale, 2 percepții comunale, Serviciu sanitar județean, Serviciu sanitar al municipiului, Serviciu veterinar județean, Serviciu veterinar al municipiului, Oficiu P.T.T., Oficiu telefonic, Birou de măsură și greutăți.

Asociații. Baroul avocaților, Sfatul negustoresc, Asociația funcționarilor primăriei, Corpul contabililor din municipiul și județul Bălți, Asociația notarilor, Asociația micilor meseriași, Asociația cultivatorilor de meci.

Edilitate. 3 urși electrice, conductă de apă, pavagii.

Sănătate publică. Spitalul «Central» (de stat), 1 spital particular evreesc, 2 sanatorii particulare, 1 dispensar de stat, 2 comunale, 1 al Oficiului de asigurări sociale.

Asistență și prevedere socială. Oficiu de asigurări sociale, Soc. «Crucea Roșie», Oficiu I.O.V., Soc. «Orotrărea», Soc. «Oze», 1 orfelin, 1 azil de bătrâni, copii și invalizi, 2 azile evreiești de bătrâni, Căminul «Vatra Școlii» pentru elevi săraci.

7
E54
03ENCICLOPEDIA
ROMÂNIEI

a, pavagii, 2

Sanatoriul
Dispensar co

Asistența și prevedere socială. Oficiu de asigurări sociale, Soc. «Crucea Roșie», Soc. pentru profilaxia culorzi, Oficiu I.O.V., Asociația pentru protecția ții fete.

BĂLȚI

Stema. Pe scut roșu o movilă gînt în vârful căreia stă ingenunuc arcaș moldovean, de argint, în arcu spre stînga. Totul susținu apă undată albastră, din care stînga și la dreapta movilei căte stie de papură, de aur, cu trei de aur.

Scutul timbrat de o coroană cu 7 turnuri.

Simbolizează vechea strajă ostășo

luptele din această regiune a Moldovei.

23/25
Z65

MINISTERUL CULTURII - MITROPOLIA MOLDOVEI SI BUCURESTII
INSPECTORATUL PENTRU CULTURA IN JUDETELUL IASI
PROTOPOPHATUL SI CATEDRALA MANASTIRII "MIHAIL SI IOHANNES" DIN PASCANI

ZILELE
„VISARION PAIU”
editia I-a
24-27 Februarie 1997

26/27
Z65

SFINTIREA
CATEDRALEI DIN
BĂLȚI
2 Iunie 1935

2(448.9)
853

**Bisericile
din Eparhia
Hotinului**

ORAȘUL BĂLȚI.

Județul BĂLȚI.

Județul Bălți e împărțit în 4 cercuri, se alcătuiește în total din 146 parohii, din care 3 urbane și 143 parohii rurale, cu 166 biserici.

CERCUL I BĂLȚI

CUPRINDE 36 PAROHII: 3 URBANE ȘI 33 RURALE.

Protoiereul le cerc, protoiereu Nicolae Erimiciof, paroh la biserica sf. Voievozi din Bălți.

A. PAROHII URBANE.

1. **Sf. Nicolae**, biserica catedralei orașului Bălți, zidită din piatră de proprietarul Gheorghe Panaioți la anul 1795 și sfințită la 1804. Parohia are 4.750 gospodari, majoritatea romini.

Sunt case parohiale pentru 2 preoți și paraclisier.

Paroh iconom stavrofor **Vladimir Dimitriu**, născut la 15 Iulie 1869; absolvent al seminarului teologic; în serviciu dela 1890, în Bălți dela 1 Februarie 1907.

Preot iconom stavrofor **Ioan Bălțeanu**, născut la 25 Aprilie 1868; absolvent al seminarului teologic; în serviciu dela 1889, pe loc dela 15 Iulie 1915.

Preot iconom stavrofor **Teodor Filonov**, născut la 6 Februarie 1872; absolvent al seminarului teologic; în serviciu dela 1898, pe loc dela 15 Iulie 1915.

Diacon Ioan Cazacu, născut în 1905; absolvent al seminarului teologic; în serviciu dela 1929, pe loc.

Diacon Iustin Mitrofan, născut la 5 Noembrie 1890; absolvent al școlii de cîntăreți; în serviciu dela 1911, pe loc dela 1 Septembrie 1913.

Diacon Mihail Smirca, născut la 15 Februarie 1887; absolvent al școlii de cîntăreți; în serviciu dela 1910, pe loc dela 1 Februarie 1920.

Cîntăreț Mihail Popovici, născut la 16 Iulie 1878; absolvent al școlii de cîntăreți; în serviciu dela 1899, pe loc dela 1 Martie 1920.

Oficiul poștal și gara Bălți.

ORAȘUL BĂLȚI.

O dată hotărîită a întemeerii acestei localități încă nu se cunoaște.

La început el a fost un sat, apoi un tirgușor cu iarmaroace pentru cai, cu emporiu pe moșia familiei Catargi, așezat într-o vale înconjurată de coline sterpe, la izvoarele pârului Răuțel în apa Răuțului, pe un loc bălțos, de unde cu dreptate își trage și numele.

Înălțimea acestui oraș, deasupra mării Negre, este de 100 până la 110 metri, iar suprafața lui în anul 1929 era de peste 931 hectare.

Foto: Stelian Petrescu

Find oraș cu totul nou, nu are monumente ori date istorice însemnate.

Se zice doar că în vremea războaielor dintre ruși și turci, țarul Petru cel mare a fost în retragere, după bătălia dela Stălinești, foarte multe provizii în această localitate, care pe urmă ar fi fost prădate de tătari. Iar la 1856 acest târg este cucerit de către împărăteasa Maria Alexandrovna, în amintirea căreia s-a înființat o grădini publică în mijlocul orașului.

ORAȘUL BĂLȚI ȘI OAMENII LUI

Bălți

Gheorghe Baciu

Născut la 2 octombrie 1936 în Slobozia-Bălți, învață la școala (1944-1951) și Colegiul de Medicină (1951-1954) din orașul natal. După serviciul militar, face studii la Institutul de Medicină din Chișinău (1957-1963), apoi la doctoratură. În 1967 susține teza de doctor, iar în 1983 - de doctor habilitat în științe medicale.

Din 1988 - profesor universitar. În anii 1963-1985 și din 1994 până în prezent activează la catedra medicina legală a USMF „Nicolae Testemițanu”; în perioada 1985-1994, conduce catedra disciplinelor medico-biologice la Institutul de Educație Fizică și Sport. Între anii 1997 și 2008 - director al Centrului de Medicină Legală. În 1993-1997 - secretar științific al Secției Științe Medicale al Academiei de Științe din Moldova.

Membreu al Academiei Balcanice de Medicină Legală (2003). Decorat cu Ordinul „Gloria Muncii” (2007). Autor a circa 500 de lucrări, inclusiv 25 de cărți, manuale, cursuri didactice, monografii și 12 invenții.

ÎNDEPĂRTATUL TRECUT AL PLAIULUI

Toate neamurile care s-au scurs peste noi, ca să ne „elibereze”, s-au străduit să strivească în noi demnitatea de Neam, dar și pe cea umană. După 200 de ani de robie sub turci și aproape 200 - sub ruși, basarabeanul, se pare, are sentimente vagi față de libertate. El ca și cum se vrea condus, în loc să conducă.

Nicolae Dabija

Originea Țării și soarta Neamului

Întrebările: De unde se trag Țara Moldovei și Țara Românească? și De unde vine neamul tuturor românilor? dintotdeauna au fost răspunsuri.

una îi frământa pe Ion Neculce, Nicolae Dabija, Petre C. Arbore, Ștefan C. Bezviconi, Petre C. lae Dabija. Aceștia Vieru, Nicolae T. încurajați de nașitatea națiunii viața cu jertfire Teritoriu Marea Neagră

Istoricul înființării localității Bălți

De multe ori mă întreb: oare ce a fost pe aceste locuri acum câteva sute și mii de ani? Personal, sunt ferm convins că pe aceste meleaguri au existat mai multe generații de oameni, cu o cultură și civilizație specifice epocii de oarecând.

Cercetările arheologice efectuate în raza actualului teritoriu din preajma Bălțiului ne demonstrează existența unei civilizații din cele mai străvechi timpuri. S-a descoperit încă în epoca de aramă, numită *eneolit*. O vatră de așezare umană se află pe locul abatorului, unde râulețul Copăceanca se varsă în Râut. După obiectele găsite, se presupune că vârsta așezării poate număra 6 mii de ani. Altă vatră de sat părașit se află în sectorul Bălțiului Nou, la confluența a două pâraie ce trec pe aici; ea datează cu sfârșitul sec. IV î.Hr. Pe locul și lut, fragmente de oale cu ornamente și picturi, topoare de această vatră de așezare umană din silex etc. Se presupune că această vatră de așezare umană putea fi populată și la sfârșitul specifice epocii târzii a bronzului. La suprafața solului se văd clar urme de locuințe vechi. A treia vatră de sat se află în microraioul Pământeni, în curtea școlii-internat. Materialele colectate în aceste locuri demonstrează că așezarea datează cu prima jumătate a sec. IV î.Hr.

La marginea orașului, unde începe actuala șosea Bălți-Chișinău, pe la sfârșitul sec. II î.Hr. a existat o așezare, ale cărei vestigii arheologice datează de la finele epocii bronzului.

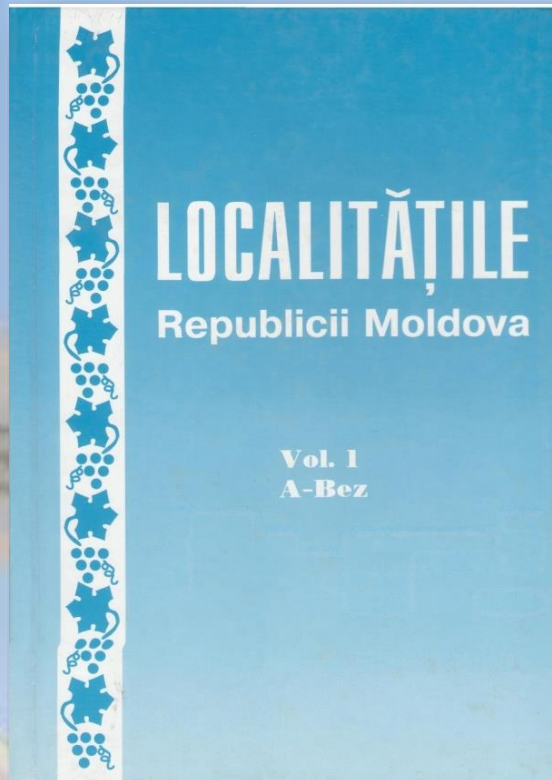
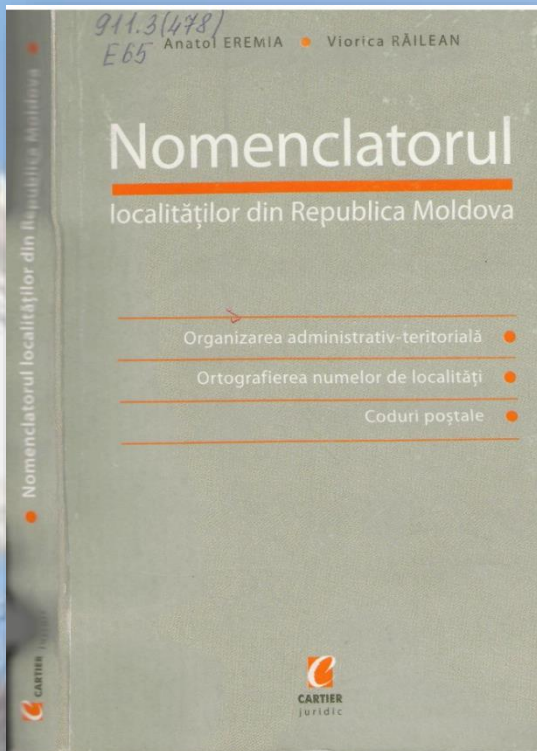
Pe teritoriul orașului s-au mai găsit încă cinci vetre de sat (sec. II-IV d.Hr.). Una se află la vărsarea râulețului Copăceanca. Celelalte vetre părăsite se află în diferite locuri ale orașului. Pe aria urbei se mai află și 14 movile funerare, semn că și pe aici s-au perindat triburi nomade, venite din

țările asiatice în diferite perioade ale istoriei acestui meleag bogat și, de aceea, jinduit de toți. Cele 16 monede de argint bătute la Roma în anii 138-161 d.Hr. sunt o mărturie a vârstei foarte înaintate a localității⁵⁴.

Toate aceste descoperiri arheologice ne relatează cu prisosință nu numai despre urmele omului primitiv în spațiul carpato-danubian, dar și despre existența unei civilizații confirmă cu certitudine că oamenii dintotdeauna au știut să aleagă cele mai potrivite locuri pentru așezare și întemeiau localități, care, cu timpul, căpătau și denumiri. Unele localități au dispărut din cauza războaielor cotropitoare și a calamităților devastatoare (cutremure de pământ, incendii etc.), care îi impuneau pe oameni să-și părăsească locul de trai și să emigreze în alte părți. Micile așezări populate compact deseori se contopeau, formând localități mai mari, după dimensiuni și numărul populației.

Încă din antichitate se știe că, pe parcursul epocilor, oamenii preferau, de obicei, să se stabilească cu traiul în apropierea surselor de apă - locuri optime pentru existență și supraviețuire. Rareori ei își permiteau să-și organizeze gospodăriile departe de râuri, lacuri, izvoare etc. Nu au făcut excepție nici străbunii noștri, care s-au așezat cu traiul pe malurile râului Râut, unde, cu timpul, a și apărut pe hartă localitatea Bălți, situată în regiunea de nord a actualei Republici Moldova, pe o coastă deluroasă din preajma confluenței râurilor Râut și Râulețul.

Râutul este cel mai mare afluent al Nistrului. Începe cu mici izvoare de prin hârtoapele din apropierea satului Rediu Mare din părțile Donușenilor. În cursul său, Râutul traversează partea sudică a platoului moldovenesc, apoi stepa Bălților, în continuare adună apele de la 135 de afluenți mai mici, atât din dreapta lui (râulețele Cubolta, Căinari, Ca-

365 BĂLȚI

BĂLȚI

Municipiu. Atestat în 1401

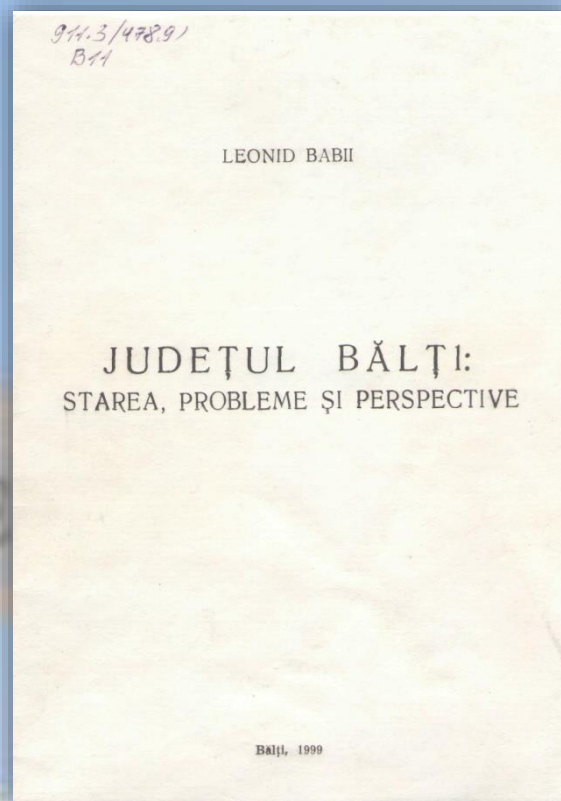
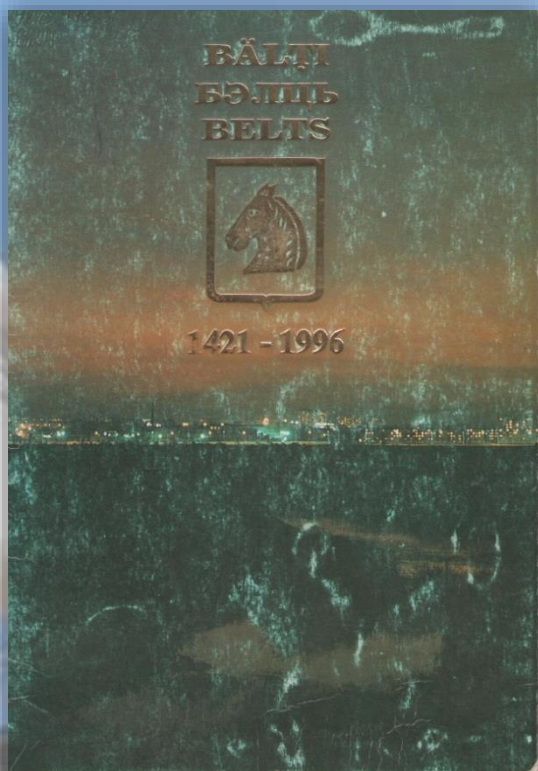
NOTĂ STATISTICĂ: Suprafața - 64,7 kmp. Distanța pînă la Chișinău - 138 km. R. Răut, Răuțel. Parcuri - 0,20 kmp. Catedrala episcopală Sf. Împărați Constantin și Elena (1924-1935). Biserici - Sf. Ierarh Nicolae (1795-1804), Sf. Apostoli Petru și Pavel (1927), Sf. Cuv. Paraschiva (1934), Adormirea Maicii Domnului (1930), Sf. Grigore Huministul Armeniei (1914), Sf. Arh. Mihail și Gavriil (1888). Capela Sf. Arh. Mihail (1925-1936). Populația - 157.068 de oameni (76.845 de bărbați, 80.223 de femei), incl. 63.876 de români, 40.804 ucr., 38.308 ruși, 8.903 evrei, 1.257 de bielaruși, 534 de găgăuzi, 426 de bulgari ș.a. Ați de muncă - 70.793. Întrepr. ind. - 70. Patru bănci. Case ind., apartamente - 41.244. Cu instalații de apă - 39.924. Cu conducte de gaze - 4.443, cu gaz lichefiat - 36.801. 275 de magazine, 184 de cantine, cafelele și baruri, 4 case de prestări servicii, 28 de frizerii, 4 ateliere de fotografiat, 1 curățătorie chimică, 2 băi, 16 policlinici, 7 spitale, 55 de grădinițe de copii, 5 șc. române, 17 școli ruse, 4 șc. mixte, Un-tea Ped. de Stat "A. Russo", 3 șc. medii de specialitate, șc. tehnico-profesionale - 10. Teatrul Dramatic "Vasile Alecsandri". 8 cinematografe, 2 muzee, 22 de case de cultură, 13 bib-ci, 23 de oficii de telecomunicații, 20 de case de economii, 4 stadioane, 4 bazine de înot, 2 hoteluri, o bază turistică.

Cel mai mare oraș din partea nordică a republicii e situat la o distanță de 138 km de Chișinău și aproximativ în centrul liniei ce unește cele două frontiere de stat din estul și vestul țării. Nod de cale ferată, se învecinează cu orașele Fălești, Glo-deni, Rîșcani și Singerei, care se află la o depărtare de 20-40 km.

Potrivit mai multor surse documentare, cronici și enciclopedii, precum și scrierilor semnate de istorici, prima atestare oficială a localității ține de anul 1421, dar vom vedea că există și alte opinii. Bunăoară, conform unei legende, nora kneazului lituanian Vladislav II, principesa Mazovețkî, alungată din propria țară a luat drumul bejeniei. Mergînd săptămîni în șir, ea s-a oprit, în sfîrșit, într-un loc care i-a plăcut pe malurile rîului Răut, și și-a zidit în aceste părți un castel.

Stema municipiului Bălți

Nr. 8-9 / 2006

HABITAT
URBAN

MOLDOVA URBANĂ

**Dezvoltarea regională
o necesitate stringentă pag. 3**

Interviu cu Consilierul Municipal Chișinău, Mihai Roșcovan	21
Igor Krapivca – „Drumurile – vasele sanguine ale economiei”	28
Pretorul Ion Gabura despre prezentul și viitorul sectorului Ciocana	32
Despre Moara Roșie, din nou.....	35
Tineretul are nevoie de locuințe	36
Orheiul Vechi – Yakutia moldovenească?	44
În memoria renumitului arhitect Robert Kurt	46
Urbanismul Moldovei medievale	45

HERALDICA URBANĂ

SIMBOLURILE HERALDICE ale municipiului Bălți

Silviu Andrieș-Tabac
Doctor în istorie, vice-președintele
Comisiei Naționale de Heraldică
a Republicii Moldova

**Evoluția heraldicii urbane și districtuale
bălțene poate fi urmărită pe o perioadă istoa-
rică nu prea lungă, începând abia cu secolul
al XIX-lea.**

Înșiși orașul Bălți pe parcursul istoriei sale
urbane de nici două secole a purtat două sim-
boluri heraldice.

Primul simbol utilizat a fost stema ținutului
basarabean Iași (din 1884 – județul Bălți), cu ca-
leia I la 2 aprilie 1826. Referitor la această stemă,
decretul imperial din acea zi specifică: „Stema
dominată turcești prezenta un cal, dar cum
după alipirea Basarabiei la Statul Rus o parte
la, iar alta a rămas sub stăpânire turcească, în
amintirea acestei despărțiri stema acestui ținut
din imaginile care au însoțit decretul s-a putut
constata că scutul acestei steme era cel comun
francez” (rectangular cu vârful în acoladă), iar
stema simboliza divizarea ținutului istoric mol-
deneșc Iași după actul anexionist din 1812,
până în prezent epocă insuficient. Pentru
celor basarabeeni Iași-Bălți, însă, pe parcursul
secolului XIX-XX, au fost invocate drept posibile
semne de cabaline de la Bălți și stema Bălților,
heraldică originară se referea la ținutul
capitala Iași, cu mult înainte de secolul

un blazon comun. Situația se explică atât prin
moștenirea heraldică insuficientă, cât și prin lipsa
erau subordonate administrațiilor districtuale
în conformitate cu cutuma heraldică rusească,
orașul Bălți a utilizat în epoca modernă stema
ținutului Iași. Or, această cutumă era și rămâne
necanonică din punctul de vedere al heraldicii
teoretice, care prevede că două persoane juri-
dice (morale) nu pot avea aceeași stemă.

Conștient de misiunea sa de ordonare și
normalizare a heraldicii naționale Comisia Con-
sultativă de Heraldică a Regatului României a
Bălți. Stema municipiului Bălți a fost introdusă
prin decretul regal din 31 Iulie 1930 și avea ur-
mătoarea descriere oficială: „Pe scut roșu, o mo-
vilă de argint, în vârful căreia stă ingenușcheat
spre stânga. Totul susținut de o apă undată arcul
bastră, din care ies la stânga și la dreapta apă-
lei câte o trestie de papură, de aur, cu trei foi tot
de aur. Scutul timbrat de o coroană murală cu
șapte turnuri simbolizează vechea străjă ostă-
vească și luptele din această regiune a Moldo-
vii” (fig. 3). Este evident, de asemenea, că apa
undată și firele de papură apăreau în calitate de
mobile grăitoare, cu referire la denumirea ora-
șului. Nu este greu de presupus și faptul că mo-
vilă din acest blazon se referea la așa-numita
„movilă tătarească” din preajma orașului. Această
stemă a fost cea de-a doua emblemă heraldică

a orașului de la confluența Râutului cu Râutului
și prima stemă proprie a orașului.

Cu toate acestea, blazonul de la 1930 era
neresuit. Din punct de vedere tehnic se pot ob-
nerisuit. Din punct de vedere tehnic se pot ob-
proprii: apa în loc de a fi de argint este albastră,
cerul în loc de a fi albastru este roșu, movila și
papura în loc de a fi verzi sunt, respectiv, de ar-
gint și de aur. Figurile compoziției din scut nu
sunt proporționale una față de alta și umbresc
este mică și gârbovită, fiind dominată de movi-
lă și chiar de papură. Există și carente de movi-
lă și chiar de papură. Există și carente de movi-
Firele de papură sunt desenate greșit din punct
de vedere botanic, iar arcașul este desenant in-
tra stila naiv și îmbrăcat cu totul impropriu în
straie naționale țărănești.

În epoca sovietică orașul nu s-a învrednicit
de stemă.

Odată cu renașterea națională urbea a re-
din 1996, autoritățile au decis folosirea stemei
județene de la 1826. Astfel, cele două herbur
au intrat într-un conflict politic. Naționalistii
susțineau stema cu arcașul, iar românofobii
– stema cu cap de cal.

În acest context, subsemnatul a elaborat
un proiect nou de stemă, care păstra esența
primului blazon municipal, dar într-o formulă
mult heraldizată. Reprezentarea naivității a bălții
a fost înlocuită printr-o divizare foarte heraldi-
că a câmpului scutului în apă (argint) și pământ
(negru), iar în locul arcașului-țărăn s-a propus
reprezentarea unui arcaș în stria de epocă co-
respunzătoare meseriei militare practice. În
aceleși timp, datorită introducerii a doi cai ca-
ri sunt obligatorii, conform normelor stabilite
de Comisia Națională de Heraldică pentru mu-
cipiile Republicii Moldova), ar fi rămas împă-
ca și partizanii cabaline heraldice bălțene.

Proiectul nostru heraldic pentru capitala
nordică a Republicii Moldova a rămas, însă,

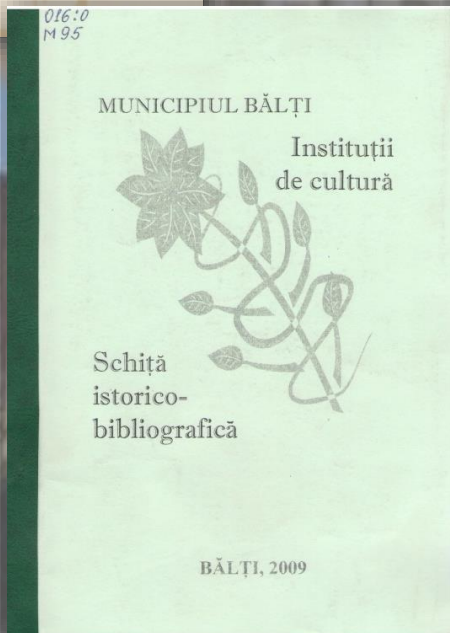
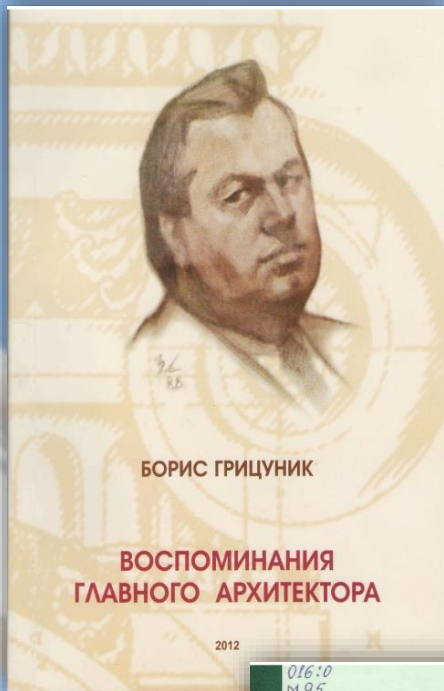
Fig. 1. Stema ținutului Iași (după sigiliul
Divanului Țării Moldovei din 1806-1812);
Nr. 8-9, 2006

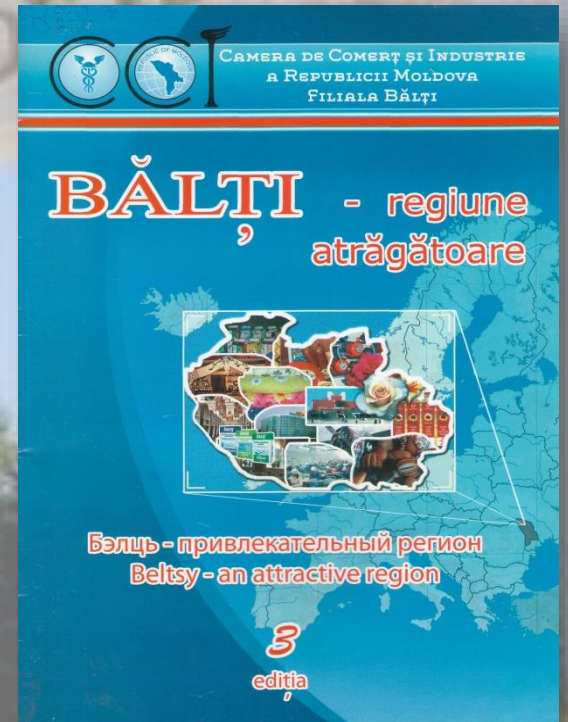
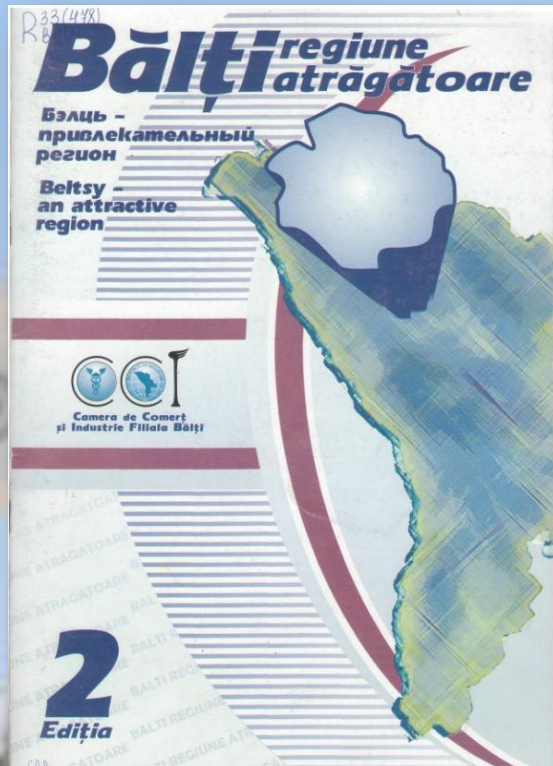
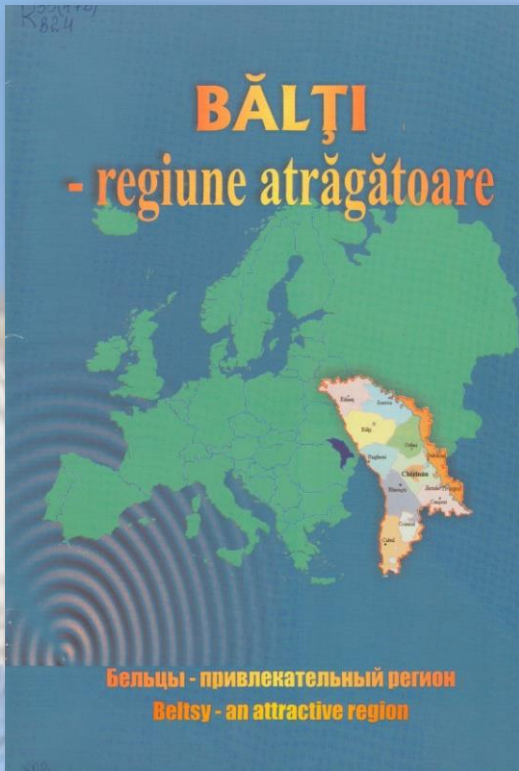

Fig. 2. Stema ținutului basarabean
Iași (=Bălți), 1826;

Fig. 3. Stema municipiului Bălți, 1930.

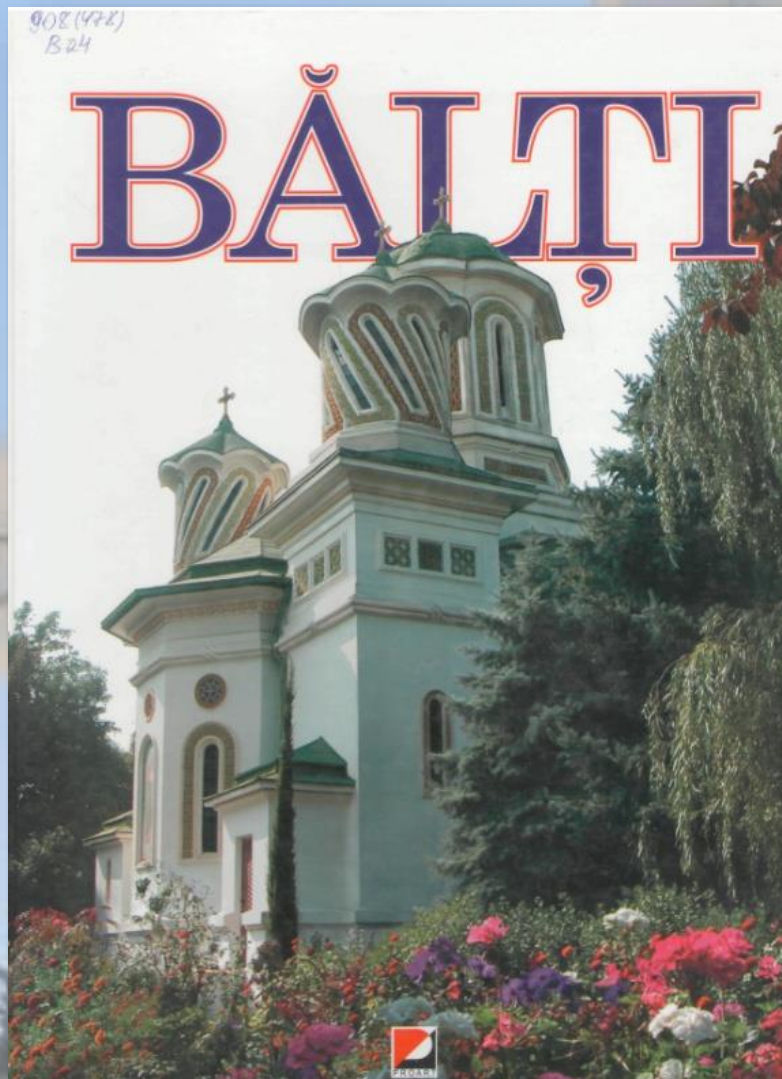

БЭЛЦЬ
БЕЛЪЦЫ
BELTSY

908(472)
B24

ВАЎТІ

Universitatea de Stat
"Alexu Drușo" din Bălți
Biblioteca Științifică

Teo-Teodor Marsalcovschi
Maria Abramciuc
Elena Harconița

MANUSCRISE

de Dimitrie Bălica
comisul

Bălți, 2012

Teo-Teodor MARȘALCOVSKI

Bălți de altă dată

Prezicarea originii așezărilor umane de orice tip are însemnătate științifică, cognitivă, educațională, iar în cazul or. Bălți și politico-ideologic. Municipiul așezat în nordul moderat al Republicii Moldova și având 58% de populație autohtonă este transformat artificial într-o „cetate” a anamitor interese politice eterogene. La temelie este pusă istoria falsă a urbei și insistența tendențioasă ale unor cercuri ambițioase „tradiționale” sovietice de a nu ceda în fața noilor realități. Situația dată se referă și la data primei atestări documentare. Fără dovezi concludente se afirmă în continuare că Bălți este întemeiat în 1421 cu aportul direct al primilor polonezi Ringala Mazovi (rus – Mazowkaya) și că făcea parte din Rusia țaristă.

Înscris eronice comise nu au atras atenția specialiștilor și tema rămâne studiată de amatori sau de istorici convertiți ideologic. Aceștia, fără ca să cunoască sursele primare, preluau mecanic tezele elaborate false, ceea ce corola cu interesele geopolitice ale Rusiei țariste și, eventual ale Uniunii sovietice. Afectunea a fost atât de puternică încât și autori din perioada interbelică respectiv aberanții remanente. Nu întâmplător cunoscutul istoric St. Ciobanu care conchide că „istoria acestui oraș se pierde în negura trecutului”. Între timp, după N. Dabija, revalorificarea obiectivă a trecutului din orice domeniu constituie „o datorie de conștiință... și onoare” a oamenilor de cultură în sensul cel mai larg al cuvântului, evident, cum ar fi în cazul nostru, și al istoricilor.

Prioritare sunt direcțiile de reconstituire obiectivă a factorului autohton în geneza și evoluția urbei care a fost poluat cu „idei” eterogene de tip expansionist și formulări istoriografice precum ar fi „misiunea de eliberare” a trupeilor de ocupație ai Rusiei, „progresivitatea” năpădii din 1812, colonizarea „necesară” și implicit „civilizarea” orașelor Basarabiei etc. În incertități care și municipiul Bălți declară „oraș rusesc” fără ca să se țină cont de statutul demografic real.

Pe acest fon ostil al fost radiate din istoria urbei momente remarcabile, viața autohtonă, arhitectura și toponimia tradițională. Strănu, dar în condițiile actuale populația bălțeană rămâne în continuare marginalizată și supusă procesului de demantonalizare. Filariorii adevărați, neozoi, vrechitici ale valorilor materiale și spirituale sunt eliminați din conștiință și înlocuiți cu „eroi” fără aport, motivați ideologic, militar și politic. Cu referință la această situație merită atenție studiul semnat de prof. Gh. Băciu¹, care contribuie la reabilitare unui șir de pagini și a oamenilor bălțeni cunoscuți.

Geneza oricărui oraș din tot spațiul românesc reflectă „expresia unui proces social-economic în cursul căruia meșteșugarii din obștea sătească se

ПОЛИДОРЪ И ХАРИТИ
ИЛИ О.А.ИЗ ОРАШЕ БАЛТИ

Roman istoric

POLIDOR ȘI HARITI

din climo-gecești istorici acum întâi oară tradusă și compus cum să vedă iană limba dacoromanomoldavă de comisul Dimitrie Emanș Bălica iană patru părți și patru gravure! ian oblaștul Bessarabiei opaș Bălților, ian anul 1843, luna ianuarie.

Acuști fragment s-au lucrat ian copii tălmăcirii ian anul 1841 ianuarului, ian pe aciuș cașier s-a ian început la decembrie, 27 anul 1847, și bolș și ml-I am gădit după ianșânșatoșare me la fevrauri anul 1848.

D. Bălica comisul

Noie ROTARU

Orașul Bălți

Pagini de istorie

Bălți, 2015

Pe străzile bălțene în începutul secolului XX (nr. Petersburg - azi St. Cel Mare).

In anul 1927 a fost pavat drumul de la Gara Bălți - Slobozia până la podul de piatră de peste Băluț, cu ocazia vizitei împăratului Ferdinand al României în Bălți, care a călătorit într-un automobil decupat până la spitalul Mironovici, în anul 1930 drumul de la Gara Flămîntin până la Catedrala Sf. Constantin și Elena la depunerea pietrei de temelie.

La începutul secolului XX datorită căilor ferate se călătorea des prin Europa. Datorită călătoriilor oamenilor de afaceri în anul '20 a fost construită prima centrală electrică în oraș pe străzile centrale au apărut felinare electrice, care le-au înlocuit pe cele cu gaz, aprovizionarea cu apă prin conductă și rețeaua de canalizare.

Sf. Regală Ferdinand anul '20-30 al secolului XX. Imagine istoric.

Sf. Petersburg la începutul secolului XX (pe deosebi - clădirea poștei de azi). Imagine istoric.

Sf. Regală Ferdinand anul '20-30 al secolului XX, vedere de pe clipșoșnița Băciuc Ștefan. Imagine istoric.

Sf. General Ștefana anul '20-30 al secolului XX. Imagine istoric.

Podul de peste râul Râșat (azi, Klev). A fost distrus Bălți. Vedere generală anul '20-30 al secolului XX. Asălă și Decolul. Imagine istoric.

Podul de peste râul Râșat (azi, Klev). A fost distrus în al II-lea Război Mondial. Imagine istoric.

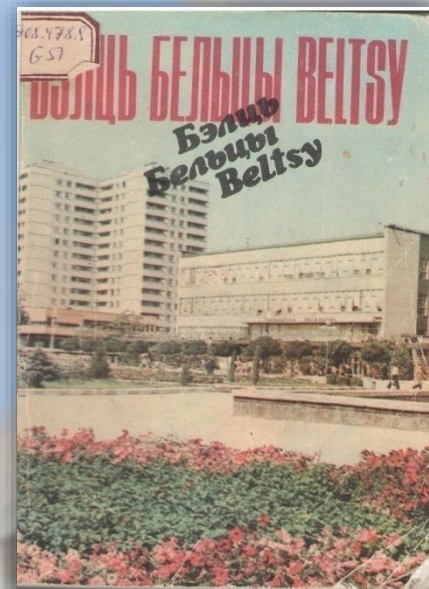
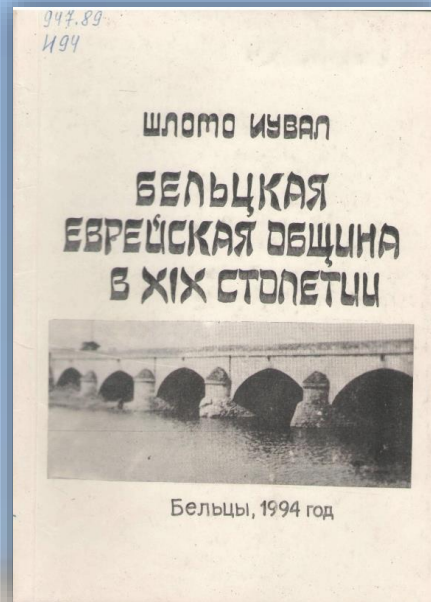
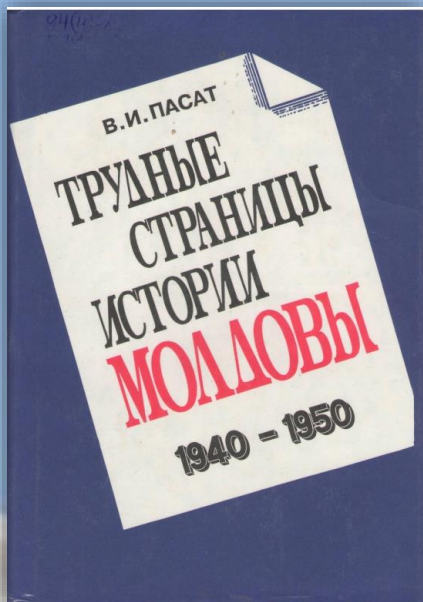
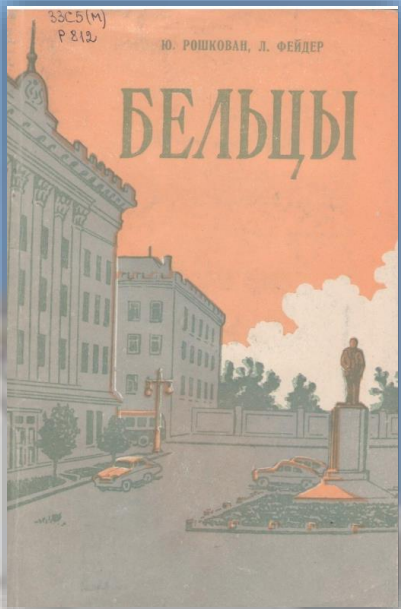
Orășul Bălți. Pagine de istorie

Pe străzile bălțene în începutul secolului XX (nr. Petersburg - azi St. Cel Mare). Imagine istoric.

A soldaților războiului vecine, a vitelor, și adăpost tuturor oamenilor fiind căpătâșii, pripați în număr atît de mare în acest oraș. [431] Fapt care a impus Primăriei să meargă de bălțeani de pînă în acest oraș. [431] Fapt care a impus Primăriei să cumpără [5...]. A prezentat că de lingă Spitalul Clinic Militar.

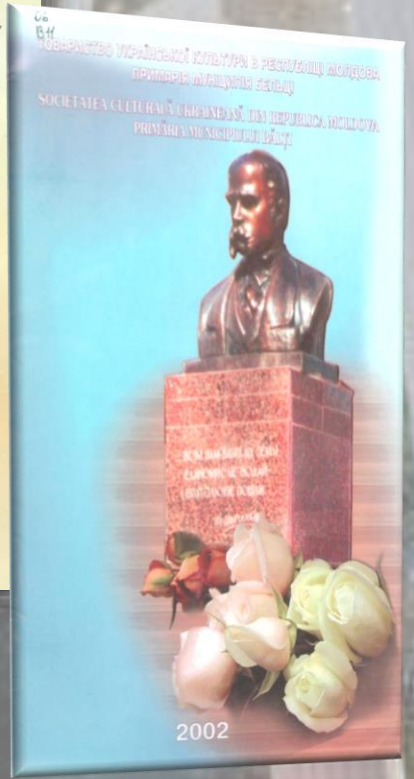
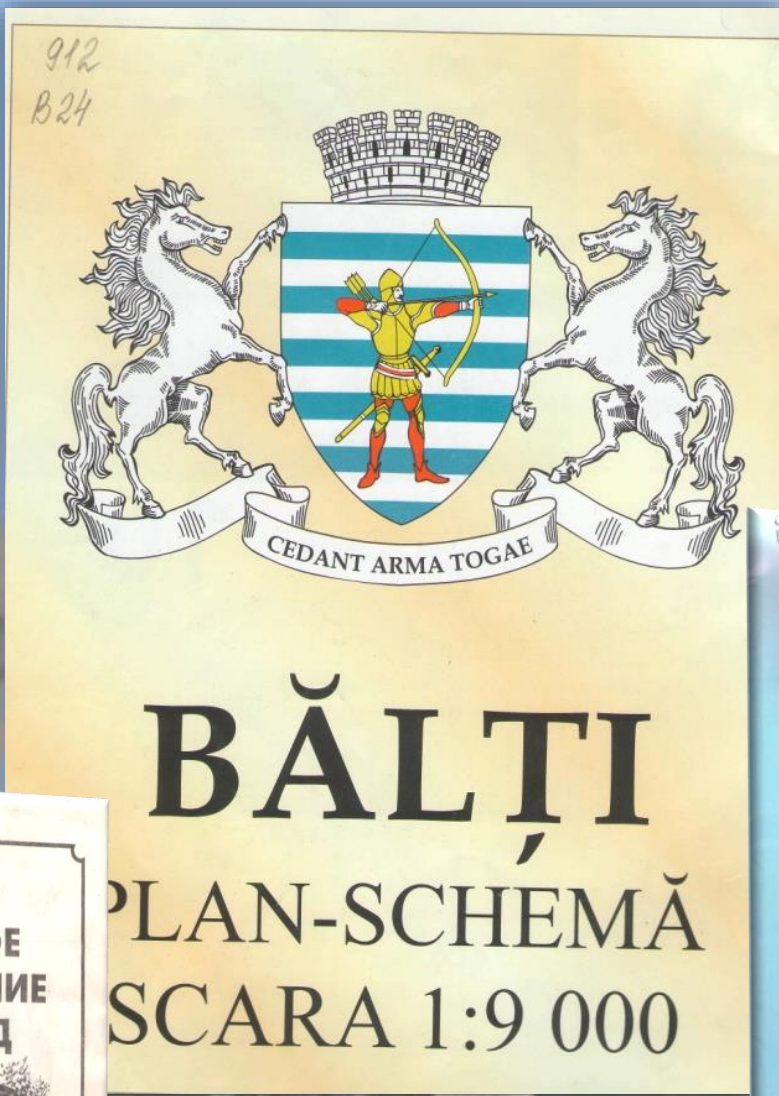
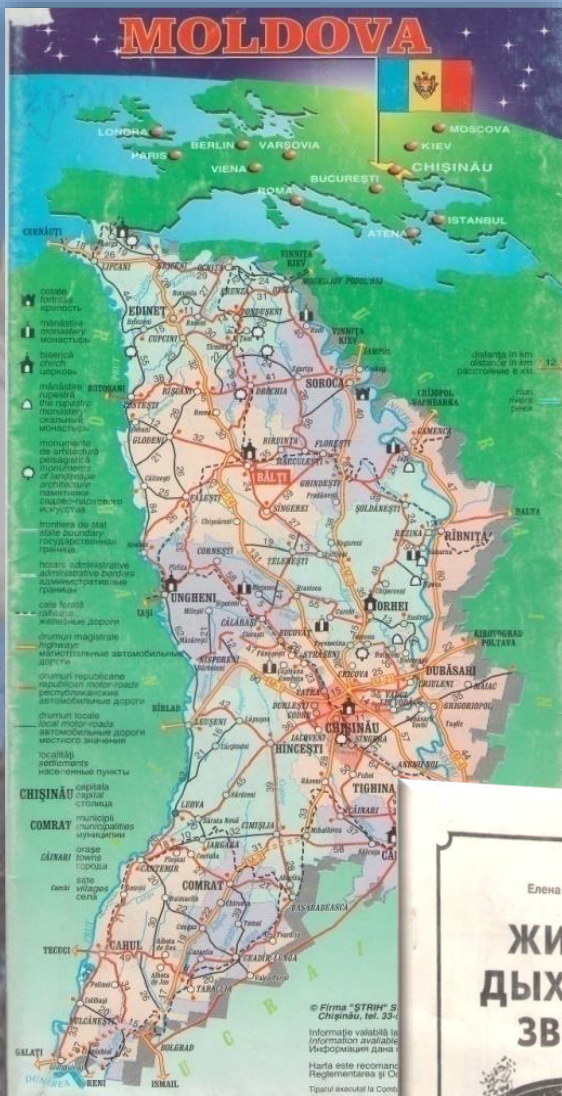
Scritorul Spiridon Vîngheș, în navela do-cumentară [5...]. A prezentat că de crunt a fost re-șințit din datele rașonului Bălți. A scris des-precu tremă în care au fost duși în Siberia de ghești, compatrioții noștri care ne-a dovedit că fost din 12 iunie 1941. Totul era gata, numai că așteptau sîmbătica de noapte, după întîlnit cușor de cocșoi, cînd necunoscut își bagă coada. Că zburau de acasă pe la granită și au fost înțeles că au fost de grabă, auveau ce auveau cu capșii care au - habar de grabă, auveau în Văgășoșna Bursucă mîntăia cîreș și cu cei care auveau ce auveau cu capșii care - Sibero și ei să vină în cîreșele și la toate celea, bu chiar în cîreșele noastre. [5... 4-6] În acea noapte, oștenii auștea care au răbătit noaptea ca niște hoști. ... O fărîmă de pînă nu i-a lăsat să se, ... sfîșii le Bălți, viața gura

Spiridon Vîngheș. Imagine istoric.

PE-UN PICIOR DE

Голос детства

когда вернешься в город детства
пройдись по улице любой
тебе шепнет он – всем есть место
не торопись – побудь со мной
ты не спеши – пройди по лужам
сходи к вокзалу и постой
не уезжай – тут каждый нужен
и каждый житель золотой
ты проведи со мной закаты
мои восходы полистай
побудь со мной запанибрата
а хочешь – братом побывай
ты моего вина попробуй
полузгай семечек моих
и воздуха глотни, так чтобы
его хватило на двоих

и вдруг замолк мой голос детства
и стало грустно мне до слез
от ностальгии нету средства
и кто ж её до нас донёс

С. Садовников

ГОРОД МОЙ БЕЛЬЦЫ (ПЕСНЯ)

Я рад, что тебя на пути своём встретил.
Здесь молодость наша с женою прошла,
Здесь выросли и стали взрослыми дети,
И внуки уж выползли из-под стола...

Тебя я пою с замиранием сердца,
- О сколько на свете таких же сердец!
- Мой город с названием ласковым «Бельцы»
Иль с чуть грубоватым сегодняшним «Бэлць».

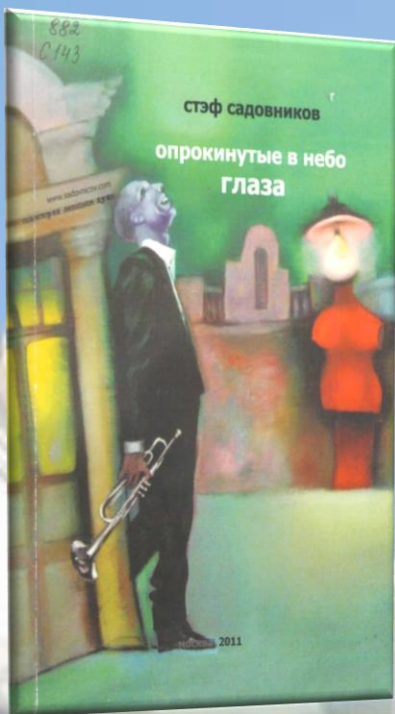
Ты так невелик, но всё ж не без амбиций,
И часто, нас грешных мечтою пьяня,
Себя объявляешь чего-то столицей,
Но стал ты столицей в душе у меня.
Тебя я пою с замиранием сердца,
- О сколько на свете таких же сердец! -
Мой город с названием ласковым «Бельцы»
Иль с чуть грубоватым сегодняшним «Бэлць».

Мне снятся вдали - твои парки и площадь...
Когда ж возвращаюсь к тебе, у дверей
Встречает меня знаменитая Тёща,
- И нет на Земле этой тёщи милей.

Тебя я пою с замиранием сердца,
- О сколько на свете таких же сердец!
- Мой город с названием ласковым «Бельцы»
Иль с чуть грубоватым сегодняшним «Бэлць».

5 мая 2005 Виктор Пицман

„În spatele fațadelor vechilor case au locuit, probabil mai locuiesc, oameni, dar într-o lume ireală bidimensională, fotografiă. Privind fotografiile vetuste, parcă te dizolvi în trecutul istoric al orașului, lipsite de timp și spațiu, care pentru mulții reprezintă o pânză împletită din spații acronice. ...orașul, conceput dintr-un capriciu al nobilimii, a trecut prin flicările Hoardei de Aur, brutalitatea și jafurile ienicerilor turci, menghina nemiloasă a ambițiilor imperiale, împărțit între roșii și albi, călcat în picioare de naziști și cizmele totalitarismului. Orașul a fost distrus nu odată și ridicat din nou, și nu avea pace nici el, nici oamenii lui.

În cele din urmă, focul veșnic al zeilor olimpici a trecut prin el la fiele secolului XX, mistuind centrul istoric al orașului, așa parcă n-ar mai fi existat. (Au fost demolate case, lărgite străzile...)

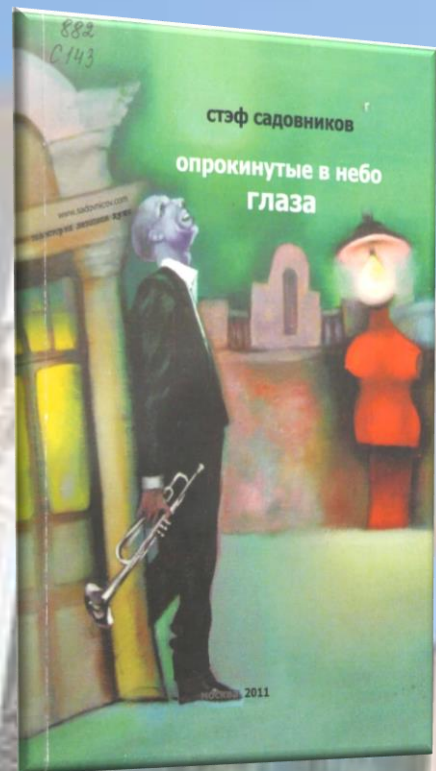
**Oamenii vor să trăiască veșnic ...
Și orașele vor să existe veșnic...
Roma - Orașul Etern.**

Bălțiul - mereu a vrut să fii ...

**Un bătrînel foarte inteligent la fel se odihnește pe o bancă, dar nu într-un scuar, ci la marginea unei piețe largi și pustii a zis:
... Există un timp al iubirii ...**

**Se opri, apoi, abia audibil Există o oră de odihnă ... minutele unui sărut ... clipele conceperii unei vieți ... Totul are timpul lui.
Există și timp pentru amintiri...
Totul dăinuie în memoria noastră ...”**

SADOVNICOV, Stefan. *Orașul care nu există* : Disponibil: http://shtetlbelts.ru/sadovnik/old_sad.html

PETRE
CAZACU

MOLDOVA DINTRE PRUT ȘI NISTRU

1812-1918

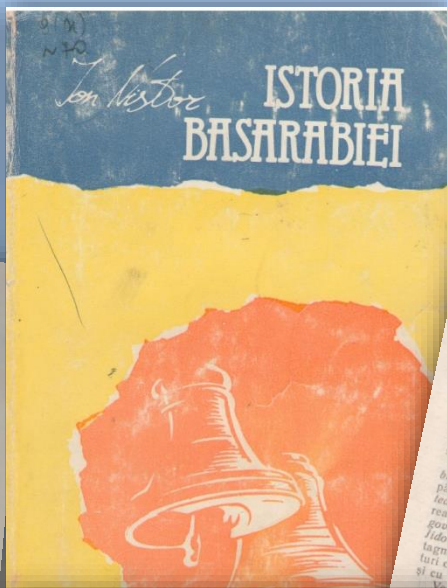

Președintele Consiliului de Miniștri, generalul Averes-
declară, că el este pentru republica independentă,
primit propuneri din partea puterilor centrale de a
republica cu Austriei; dar a refuzat, pentru a pu-
germani în imposibilitate de a propune României
ul între Dobrogea și Basarabia.

lingă prezentare Europei, reprezentanții republicii
ndente au intervenit pe lângă guvernul român, ca să
nească, prin reprezentanții săi, puțința de a intra,
de România, în tratative de pace cu puterile cen-
București și Iași, ca reprezentanți ai Sfatului
publicii democratice moldovenești. Am văzut mai
iferite declarații ale Sfatului Țării dorința păcii.
Țării s-a discutat chiar chestiunea trimeriei unei
ni pentru încheierea păcii cu Germanii întâi la
ovsk, alături de Rusia, apoi alături de Ucraina;
nase chiar delegații, dar luptele la Nistru împie-
carea lor. Acum Sfatul Țării delegase pe preșe-
și pe președintele consiliului de miniștri de a
egături cu reprezentanții puterilor centrale la
București pentru a încheia pace cu republica moldovenească.
D. Argentoianu, care își luase misiunea de a vorbi repre-
zentanților puterilor centrale în această chestiune, a ple-
cat și cu acest scop la Buftea. Iar misiunea republicii, du-
pă o serie de recepții semnificative, între altele de Acade-
mie și de Universitate și întâlniri cu multe cercuri din Iași,
se întoarce la Chișinău să aștepte răspunsul puterilor cen-
trale.

10. MANIFESTAȚIILE PENTRU UNIRE ALE MARILOR PROPRIETARI ȘI ALE ȚINUTURILOR BALȚI ȘI SOROCA

Approape în același timp sosește la Iași o misiune a ma-
rilor proprietari, foști conducători locali din Basarabia,
compusă din d-nii P. Sinadino, fost deputat în Duma impe-
rială și primar al Chișinăului, V. Anghel, fost președinte
al zemstvei Orhei, M. Glavec, fost președinte al zemstvei
Chișinău, D. Semdgradov, fost președinte al zemstvei gu-
bernale și fost membru în Consiliul Imperial, Gonata, Di-

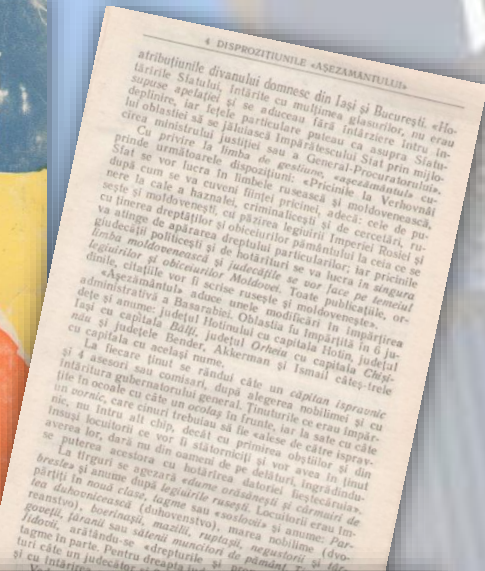

CAP. VIII. REVOLUȚIA RUSEASCĂ

«Consiliul de Miniștri de sub președinția doctorului
D. Ciugureanu, președinte al Republicii rămânând mai
departe Ion Inceuleț. De formă, Basarabia era un stat
independent, în realitate însă noua republică n'avea nici
organizația convenită și nici condițiile de dezvoltare
necesare pentru propășirea unui stat. Fiecare om cu ju-
decată își putea da seama că proclamarea republicii nu
era decât un expedient vremelnic în calea deslegării
definitive a chestiunii basarabene. Toți buni patrioți ro-
mâni din Basarabia erau încredințați, că singura soluție
a problemei politice a patriei lor nu putea fi alta, decât
unirea ei cu vechea Moldovă, din trupul căreia fusese
ruptă de Ruși cu o sută de ani în urmă. Gândul acesta,
nemăturisit, trăia ascuns în culele cele mai faimice ale
sufletului fiecărui Moldovean adevărat, că ceva moștenit
din tată în fiu, fără ca el să-și fi putut da seama. La pri-
vărea steagurilor biruitoare și a ostașilor eroici, grupai
sub adumbrirea lor, precum și în urma propagandei de
trezire și deșteptare a conștiinței naționale, ce se făcea,
pe o scară foarte întinsă, de o pleiadă întreagă de intel-
lectualii români din vechiul Regat, din Ardeal și din Bu-
covina, cari veniseră la Chișinău și în celelalte centre
administrative și culturale din Basarabia, se trezi în su-
fletul Moldovenilor dintre Prut și Nistru, și îndesobii
ale conducătorilor lor, ideea consolidării naționale și
dorul de a se reînnoaște la sinul patriei-mame, de la care
moși și strămoșii lor fuseseră răpiți de vulturul Ura-
lului.

Consiliul județean din Bălți și apoi cel din Soroca
și Orhei fuseseră cele dintâi corporațiuni constituite care
cerură sus și tare unirea cu patria-mamă. «Dorința accu-
să se dovedî a fi a Țării întregi, și de aceea «Sfatul
Țării, întrunit în sesiună solemnă în ziua de 27 Martie
1918, în sala festivă a liceului al III-lea din Chișinău,
votă Unirea Basarabiei cu Regatul României.

«În numele Poporului Basarabiei, Sfatul Țării declară:
Republica Democratică Moldovenească (Basarabia), în
hotarele sale dintre Prut, Nistru, Dunăre și Marea Neagră
și vechile granițe cu Austria, ruptă de Rusia acum o
sută și mai bine de ani din trupul vechii Moldove, în
puterea dreptului istoric și a dreptului de neam, pe baza
principiului ca noroadele singure să-și hotărăscă soarta
lor, de azi înainte și pentru totdeauna se unește cu mama
sa România.»

2. PROCLAMAREA REPUBLICII ȘI VOTAREA UNIRII

«Această unire se face pe următoarele baze: 1. Sfatul
Țării actual rămâne mai departe pentru rezolvarea și reali-
zarea reformei agrare, după nevoile cereale moldovene;
aceste hotărâri se vor recunoaște de Guvernul Român.
2. Basarabia își păstrează autonomia provincială, având un
Sfat al Țării (dieta), ales pe viitor prin vot universal, egal,
direct și secret, cu un organ împlinitor și administrație
proprie. 3. Competența Sfatului Țării este: a) Votarea bu-
getelor locale; b) controlul tuturor organelor zestvelor și
orășelor; c) Numirea tuturor funcționarilor administrației
locale prin organul său împlinitor, iar funcționarii înalți
sunt înțărâți de Guvern. 4. Recrutarea armatei se va face
în principiu pe baze teritoriale. 5. Legile în vigoare și or-
ganizația locală (zemstve și orașe) rămân în putere și vor
putea fi schimbate de Parlamentul Român, numai după ce
vor lua parte la lucrările lui și reprezentanții Basarabiei.
6. Respectarea drepturilor minorităților din Basarabia. 7.
Doi reprezentanți ai Basarabiei vor intra în consiliul de
miniștri român, acum desemnați de actualul Sfat al Țării,
iar pe viitor luăți din sânul reprezentanților Basarabiei din
parlamentul român. 8. Basarabia va trimite în parlamen-
tul român un număr de reprezentanți, proporțional cu
populația, aleși pe baza votului universal, egal direct și
secret. 9. Toate alegerile din Basarabia pentru volostea
și sate, orașe, zemstve și parlament, se vor face pe baza
votului universal, egal, secret și direct. 10. Libertatea
personală, libertatea țărâului, a cuvântului, a credinței,
a adunărilor și toate libertățile obștești vor fi garantate
prin constituție. 11. Toate căcările de lege, făcute din
motive politice în vremea turburi ale prefacerii din urmă
sunt amnestiate.»

«Basarabia, vinându-se ca fiică cu mama sa România,
parlamentul român va hotărî convocarea reînălțată a
Constituentei, în care vor intra proporțional cu populația
și reprezentanții Basarabiei, aleși prin vot universal, egal,
direct și secret, spre a hotărî împreună cu toți înscușera
în Constituție a principiilor și a garanțiilor de mai sus.»

«Trăiască Unirea Basarabiei cu România de-a pururi
și totdeauna.»

«Primită în Sfatul Țării la 27 Martie 1918, Chișinău.
«Președintele Sfatului Țării, I. Inceuleț. Secretarul Sfa-
tului Țării I. Budzigan.»

După ce, declarațiunea fu adusă la vot și primită
cu 86 voturi pentru, 3 voturi contra și 36 de abțineri. Rezul-

N. IORGA

NEAMUL ROMÂNESC ÎN BASARABIA

EDITURA FUNDAȚIEI CULTURALE ROMÂNE

– Dar alte părți, Ardealul? Acolo sunt români ca și moldovenii?

– Întocmai.

– Și nu te interesează pe d-ta, ca român?

Cu cea mai nevinovată față răspund hotărât:

– Pe mine mai puțin decât pe oricare altul. Eu sunt profesor de istorie, specialist.

– Curios... Și cu ce te ocupi?

– Aici în Basarabia, cu monumente vechi, mai ales cu bisericile.

Și încep a-i vorbi de fereștile și ușile cetății Hotinului.

Pentru a-mi ajuta lucrul, d. G.... îmi dă o bună hartă a Basarabiei, pe care o păstrez încă spre folosul meu zilnic și în amintirea lui.

2. BĂLȚILE

Ne coborâm la Bălți, unde ne întovărășește, la gară, și proprietarul polon. Stația e împodobită cu steaguri roșii și albe pe toți stâlpii.

– De ce această serbare? Vreo biruință? întreb eu.

– Nu, nu, spune răsând în gura mare – și câțiva ofițeri, foarte gătiți, se primblă pe lângă noi, – nu e... nici o biruință și nici o retragere nouă. Trebuie să fie o serbare națională, o zi de nume a „cuiva“.

De fapt, e aniversarea tinerei, frumoasei, bunei și nenorocitei împărătese Alexandra.

Ofițerii cari se primblă cu lentile de aur de-a curmezișul pieptului, ținând sabia, nu merg la război, ci gustă plăcerile „micii garnizoane“. Cei ce se duc sunt trași la sorți, și aceștia sunt bucueroși că sorțul i-a cruțat.

Afară, mulți *izvocici*, în dosul gării mari, roșii, cu inscripția în litere slavone, împodobite. Sunt evrei și câte un creștin, care poartă șapca muscălească, ori de e „moldovean“, ori de sunt

„muscali“. Vezi birje cu un cal: „odnoconi“ și birje cu doi. Prețul pentru dusul în oraș, care se află destul de departe, e cincizeci de copeici.

Pe un drum pustiu, prăfos, nepietruit. Înainte se vede o apă, curgând de vale, spârcuită, revărsată în mlaștini, sălaș de broaște, ca Jijia, ca Bârladul și alte ape din Moldova de peste Siret. În față, pe o costișă se răsfiră casele unui târg, având în mijlocul lor două biserici mari, albe, de un stil de împrumut, foarte prost și nou. Acesta e târgul Bălți, care e un *gorod*, un oraș.

Pe vremea moldovenească era mai mult un sat de răzăși curăți. Numele-i venea, firește, de la așa de multele bălți pe care le lasă Răutul – el însuși un șir de băltoage – primăvara și care se fac iarna un noroi ucigător. Aici a fost acea ciocnire între polonii refugiați ai confederației de la Bar și rușii năvăliți împotriva lor, care a deschis războiul ruso-turc din 1768. După 1812, cărmuirea cea nouă, rusească, a îngăduit prefacerea satului într-o mare îngrămădire de evrei. Pe aceștia îi chema aici însemnătatea negotului cu grâne, în acest punct central, așezat la mijlocul părților celor mai roditoare ale Basarabiei.

Peste Răut e un pod bun, înalt și lung: neapărat că-l au în așezare evreii, dar, fiind Sabăș, îl păzește un om voinic, cu barba tăiată rotund rusește, cu haine de *mufic*, cizme lungi și șapcă. Îi vorbim românește, și fața roșcovană a omului se luminează de bucurie. Iarăși întrebarea:

– Vorbiți frumos moldovenește, dumneavoastră. De unde sunteți? De bună samă din Moldova.

Ascultă răspunsul bucuros, și salută.

Cine a spus că Bălțile sunt mai bune decât Hotinul? Nu se poate aiurea o astfel de stradă și astfel de tainițe, case ce stau să cadă, tărăbi de lemn negru ca pe la 1812. Sărbătoarea evreiască a închis toate dughenile și face pustiu uriciosul târg de maghernițe spurcate.

Totuși în Bălți sunt peste 10 000 de locuitori, iar printre ei negustori de grâne foarte bogați, evrei, armeni. Proprietarii din Basarabia de sus vin adeseori la târguri. Cu multă muncă

947.89

ȘTEFAN CIOBANU BASARABIA

S.E.

947.89
651

ȘTEFAN CIOBANU

UNIREA BASARABIEI

Universitas

După datele primăriei Hotinului, în anul 1925, în oraș se găsesc 17 013 de locuitori, din care români—856 de suflete, ruși—2 680, evrei—7 282, iar restul alte naționalități. După datele Direcției statistice regionale din Basarabia populația Hotinului s-ar ridica la 31 800 de suflete, plus 7 900 de populație flotantă. Se poate lesne presupune că nici una din aceste statistici nu corespunde adevărului.

La Hotin, în momentul de față se găsește un liceu de băieți, unul de fete, o școală normală de băieți, o școală profesională de fete, una de meserii, 13 școli primare și 2 grădini de copii.

Pe lângă patru biserici ortodoxe, Hotinul are și o biserică catolică, una armenescă în părăsire, două biserici lipovenești, 17 case de rugăciuni evreiești și o casă de rugăciuni baptiste.

Cîteva întreprinderi comerciale și industriale, mici fabrici de ulei, apă gazoasă etc., cîteva cooperative și vreo două bănci nu pot reînvia vechea viață economică a Hotinului.

Bălți. Schimbarea orientăției în viața economică a Basarabiei de la unire încoace va duce desigur la ridicarea unor orașe basarabene și poate și la decăderea altora.

Bălți este unul din orașele Basarabiei care are cele mai mari șanse de dezvoltare în noile condiții de viață. Așezat pe râulul Râut, în mijlocul Basarabiei de nord, la încheierea drumurilor ce duc spre Iași și Cernăuți, Bălți în ultimii ani capătă o importanță economică foarte mare.

Istoria acestui oraș se pierde în negurile trecutului. După tradiție Bălții ar fi existat în veacul al XV-lea, cînd a fost devastat de către tătari². Ca țîrg Bălții apar la începutul veacului al XVIII-lea. Petru cel Mare, în retragere spre Rusia după înfrîngerea de la Stînilești, lasă mari cantități de provizii în Bălți. Tătarii pun mâna pe ele, prădîndu-i și pe locuitorii țîrgului. În momentul anexării Basarabiei, țîrgușorul Bălții era proprietatea particulară a boierului Panaiot și ținea de județul Iași. În 1818, Bălții au fost vizitate de către Împăratul Alexandru I, care «a ordonat ca Bălții să devină oraș»³. Astfel Bălții pe neașteptate devin capitala județului Iași, care de la anul 1887 își schimbă denumirea în județul Bălți. Pînă în ultimul timp, orașul Bălți a fost proprietate particulară a familiei Cătărgiu.

Și creșterea populației orașului Bălți este în legătură cu istoria orașului. La anul 1860, în Bălți erau 8 837 de suflete, la anul 1897—9 975 de suflete, la anul 1904—20 769, iar acum, după datele primăriei orașului Bălți, populația orașului se ridică la 35 000 de suflete, din care români 10 800, evrei 21 000, ruși 2 059, armeni 700, polonezi 322, lipoveni 150, nemți 49 și alte naționalități 222 de suflete.

Cultul în orașul Bălți este reprezentat prin două biserici ortodoxe, una armenescă, una catolică, una lipovenească, 4 sinagogi și 22 case de rugăciuni evreiești. Cu înființarea episcopiei în orașul Bălți s-au pus bazele unei catedrale episcopale.

¹ Dicționarul statistic al Basarabiei, p. 306.

² A. Zașciuc. *Op. cit.*, p. 158.

³ *Ibidem*.

De la unire încoace, în Bălți s-a înființat o școală normală de băieți, iar liceele particulare de băieți și de fete au devenit licee de stat. În oraș sînt 12 școli primare și 4 grădini de copii.

Viața economică a orașului Bălți, care se intensifică din zi în zi, este reprezentată prin 1 175 de întreprinderi comerciale, 8 bănci, 6 cooperative, 5 mori sistematice, 2 fabrici de bere, 1 de spirit, 1 de vată, 12 de ulei și un număr destul de mare de fabrici mai mici.

Soroca, capitală de județ, avînd una din cele mai frumoase poziții geografice, are puține șanse de dezvoltare ca oraș atîta timp cît nu va fi legat cu cale ferată de celelalte centre românești. Așezat într-o lăsatură a malului Nistrului, constrînsă de dealuri aproape abrupte, care formează un fel de amfiteatru, orașul propriu-zis își înghesuie străzile strîmbe în fundul acestei lăsaturi moldovene. Deși așezat pe o porțiune navigabilă a Nistrului, orașul comercial din vechime, Soroca nici în trecut n-a putut lua o dezvoltare mare din cauza situației lui de oraș de graniță, veșnic amenințat de vecini.

În primele decenii ale stăpînirii ruse Soroca pierde și din importanța pe care o avea ca oraș în timpul Moldovei. La această contribuie și faptul că Soroca, pînă în anul 1848, a fost proprietatea particulară a familiei boierești Roset-Roznovanu. Decăderea orașului se vede și din numărul populației. Așa, în anul 1854, Soroca abia numără 4 198 de locuitori. La 1 ianuarie 1860, în Soroca mai intensă a populației. Astiel, după recensămîntul din anul 1897, populația Sorocii se ridică la 15 800 de suflete. Astăzi, după datele primăriei orașului, Soroca are 22 450 de locuitori, care se împart astfel: români—7 857, ruși—2 694, evrei—11 225, polonezi—449 și alte naționalități—225. Aceste date, care, credem, sînt mai aproape de adevăr, nu coincid cu datele Direcției statistice regionale, care socotesc că populația orașului Soroca se ridică la 27.880 de suflete de populație stabilă și 13.500 populație flotantă².

În ultimele decenii, Soroca capătă o importanță deosebită ca centru cultural. Pe lângă o școală normală de băieți, există și un liceu de băieți, unul de fete, un liceu tehnic agricol, o școală tehnică de meserii, 10 școli primare și 5 grădini de copii.

În orașul Soroca și în cele două suburbii ale lui, Bujerovca și Zastîncă, se găsesc 5 biserici ortodoxe, una romano-catolică și cîteva case de rugăciuni evreiești.

Soroca numără 24 de mici întreprinderi industriale, care servesc interesele economice ale județului.

Cahul. Un oraș izolat cu desăvîrșire, fără nici un fel de legă-

¹ A. Zașciuc. *Ibidem*, p. 173.

² Dicționarul Statistic al Basarabiei, p. 488.

947.87
JUFZ

Chestiunea BASARABIEI în istoriografia comunistă

Editura ARC

măsurile represive luate împotriva limbii și culturii române, a devenit limba administrației și culturii³⁴ în Bucovina.

În 1787, pentru a patra oară într-un secol, armatele rusești au intrat din nou în principate. Cîteva luni mai târziu le-au urmat și austrieicii. Tratatul de pace de la Iași, semnat patru ani mai târziu, a încheiat un deceniu de succese ale țarinei Ecaterina cea Mare: fusese subjugat în 1783 Hanatul Crimeii, iar prin tratatul de la Iași sultanul ceda Rusiei țărmul Mării Negre între Nistru și Bug, care includea importanta fortăreață a Ocaikovului. A doua împărțire a Poloniei, din 1793, îi adusese de asemenea Rusiei stăpînirea asupra teritoriilor rămase între Bug și Nistru, ceea ce făcea astfel vecine Moldova și Rusia, pentru prima dată în istorie.

În cursul acestui război, Ecaterina cea Mare și Iosif al II-lea au pus la cale așa-numitul „plan grecesc” care avea în vedere crearea unui stat tampon românesc sub influență rusească. Faimoasa țarină se hotărîse să-și pună favoritul, pe Grigori Potiomkin, pe tronul acestui Regat Dacic, dar nici planul grecesc și nici Potiomkin nu au supraviețuit războiului, iar principatele au rămas sub suzeranitatea otomană. Acest sfîrșit a constituit o mare dezamăgire pentru boierii moldoveni, care, de teama expansionismului habsburgilor, trimiseseră țarinei o rugămintă de incorporare a principatului lor în Imperiul rus³⁵.

Anexarea de către ruși a Basarabiei

În 1806, la instigarea Franței, sultanul i-a înlăturat pe cei doi conducători proruși din principate și prin aceasta și-a atras asupra lui un alt război. Rusia purta două războaie deodată, în acel moment. Unul în coaliție împotriva lui Napoleon și un război împotriva turcilor. La Friedland și la Tilsit, Rusia a suferit înfrîngerii grave din partea francezilor; în 1807, țarul Alexandru și Napoleon au căzut totuși de acord să împartă Europa în două sfere de influență. Ca parte a înțelegerii franco-ruse, Napoleon a mediat și un armistițiu cu sultanul. Însă negocierile de pace au eșuat și lupta a reînceput. În 1808, cu toate că la Erfurt Napoleon acceptase planul rusesc de anexare a Moldovei

³⁴ I. Nistor, *Die Vereinigung der Bukovina mit Rumänien*, Bucovina, București, 1940, reeditată la München în 1968, p. 10-13; I. Nistor, *Bessarabia and Bukovina*, în *Rumanian Studies*, nr. 3, București, 1939, p. 32-54. Pentru mai multe detalii privitoare la evoluția demografică a Bucovinei, vezi capitolul trei.

³⁵ Boldur, *La Bessarabie*, p. 18-26; A. Gorjiu, M. Korne, *La Politique de rapine*, în *Aspects des relations russo-roumaines*, p. 21-33.

și Valahiei, tensiunile dintre imperiul francez și cel rus au continuat să crească și după aceste negocieri³⁶.

Deși în final rușii s-au aflat într-o poziție avantajoasă în războiul cu turcii, ei n-au reușit să obțină o victorie decisivă. Comandantul armatei rusești de la Dunăre, Mihail Kutuzov, a cerut, în cursul negocierilor preliminare de pace din 1809 și 1810, cedarea ambelor principate dunărene, dar turcii, dîndu-și seama că zilele alianței rușilor cu Napoleon erau numărate, au refuzat să accepte cererile țarului chiar și cînd acestea s-au limitat la anexarea Moldovei. În 1811, o victorie rusească i-a forțat pe turci să revină la masa negocierilor, iar Kutuzov, pentru a pune capăt ezitărilor turcilor, a cerut numai Basarabia. Generalul și-a dovedit faima de abil strateg și diplomat exploataînd cu îndemnare neîncrederea turcilor în francezi și înșelîndu-i pe negociatorii turci, care nu și-au dat seama că el folosea cuvîntul Basarabia pentru a desemna nu numai regiunea Bugeacului, ci întreg teritoriul dintre Nistru și Prut. Tratatul de pace de la București s-a semnat la 28 mai 1812, chiar la timp, deoarece trupele franceze aveau să treacă hotarele Rusiei la 24 iunie 1812³⁷.

În august 1807, o delegație de boieri moldoveni ceruse țarului încorporarea în imperiu. Mai târziu, tratatul de pace de la București se încheiase fără consultarea celor în cauză: populația Basarabiei, domnitorul Moldovei, care pierdea jumătate din statul său, și boierii, care pierdeau parte din latifundiile lor (mari suprafețe de pămînt). Domnitorul a protestat în zadar împotriva tratatului în temeiul drepturilor sale suverane stabilite prin *ahinamurile* anterioare³⁸.

Motivele inițiale ale Rusiei pentru încorporarea Principatelor dunărene erau multiple. Mai întîi, încorporarea era parte a expansiunii teritoriale generale a Rusiei. Principatele jcau un rol cheie în rivalitatea expansionistă dintre Rusia și Austria în Balcani. În al doilea rînd, o asemenea expansiune ar fi asigurat Rusiei controlul malului de nord al estuarului Dunării³⁹. În al treilea rînd, Basarabia putea demonstra popoarelor din Balcani avantajele stăpînirii rusești și ar fi sporit prestigiul și influența Rusiei. În al patrulea rînd, înainte de 1812 țărani ruși și ucraineni obișnuiau să fugă peste Nistru, în Basarabia,

³⁶ M.E. Moschuna-Sion, *I Principati romeni nel duello fra Napoleone e Alessandro I*, RĒR, nr. 7-8, 1961, p. 108-115; Boldur, *La Bessarabie*, p. 18-26.

³⁷ Jelavich, *History of the Balkans*, vol. 1, p. 201; Iorga, *Histoire des relations russo-roumaines*, p. 191-252.

³⁸ În 1815, sultanul a apelat în zadar la Congresul european de la Viena. Georgescu, *Political Ideas*, p. 30-43, 64, n. 6.

³⁹ În 1829, Tratatul de pace de la Adrianopol a adăugat și delta Dunării la Imperiul rus.

ISTORIA BASARABIEI

care îndeplina pe
ste puțintel'.

tem pomenite în docum
vinții, și Varticenii, an
Levenți, Precăuți, Pen
aur și Golăcești (ambel

andent în denumiri de
fi greu să le înșirăm
a Stroici avea Grozav
Tilița, Albești pe Sa
i aveau în regiunea
atele: Nelipouții Hot
Coteleva, Sancăuți, M
inți la Soroca, Năpă

i, Rușinții la Hotin, C
Scobircenii, Opreșeni,
uzenii, Bărbova, Căcl
atele: Nelipouții Hot
Coteleva, Sancăuți, M
inți la Soroca, Năpă

Mărculeștii, Kogojenii pe Răut, Davida la Orhei.

De asemenea și mulți alți boieri moldoveni aveau în satele din această parte a statului, de exemplu, Prajescul, Cronicarul, Donici, Ciogolca, Bucio, Sturdza, Buhuș, Dabija-Cogălniceanu, Cantacuzino.

Județele Orhei, Lăpușna și Soroca erau pline de boieri răzeși, stăpânitori de sate în devălmășie.

Un mare avânt în dezvoltare iau orașele basarabene în anul al XVII-lea și al XVIII-lea¹. Acum se întemeiază o mulțime de târguri.

Orașul Bălți, care ca așezare omenească este creat de Moldoveni a fost ars de Tătari la finele secolului al XV-lea și restabilit nou de Moldoveni. Denumirea lui înseamnă locuri mlăștinoase.

În Nordul Basarabiei satul Atachi, situat în fața orașului Năpă, devine târg, pentru trafic pe linia Sculeni — Nistru.

Deasemenea tot în acest timp apar târgurile Briceni și Rașcov, primul între Prut și Nistru și al doilea la Nistru.

La o distanță de 30 kilometri de Hotin apare târgul Lăpușna. El s'a dezvoltat grație legăturii, pe care o făcea între Hotin și Botoșani. Aici stăteau oamenii, ieșiți din Lituania, pe care

¹ Ibidem, p. 47-50.

² Ibidem, p. 70 și u.

³ Gh. Ghibănescu: *Slobozia Bălților*. Ispisoace și Zapise, vol. VI 2, p. 10. *Crușevan: Basarabia*, Moscova, 1903, p. 223; A. Zăscuț: *Materiale pentru geografie și statistica Rusiei*. Oblastea Basarabiei; S.-Petersb., 1862, vol. II, p. 156. În pârerea că cuvântul Bălți ar fi rusesc (dela «beli», alb) și afirmă că originea moldovenească a cuvântului.

aveau o preponderență absolută, dela 62 % și până la 77 % de procentajul dela 8 % și până la 20 % al Rușilor și Ucrainenilor.

În afară de fenomenul numeric merită atenție și modificarea numelor românești de familie, impuse uneori de autorități, din cauza de nevoia adaptării la mediul rusesc.

Astfel au devenit:

Anastasiu = Anastasișev, Andronache = Andronachevici, Bodarev = Bodarev, Barbul = Barbo, Cantacuzino = Cantacuzen, Căban = Ceban, Ciolan = Celan, Ciohodar = Ciuhudari, Feodosia = Feodosiev, Grecu = Greculov, Gusti = Gustea, Hâncu = Hinculov, Ghincu, Izmană = Izman, Nacu = Nacco și Naculov, Talpă = Talpov etc.

Pop. Basar. pe neamuri, recens. român. din 1930 (în milii)

	Români	Ruși	Ucraineni Ruteni	Bulgari	Germani	Evrei	Găgăuzi	Țigani	Țigani Vedici
Basarabia (total)	1.611	352	314	164	81	205	98	14	2.864
Bălți	271	47	2	—	1	32	—	2	355
Cahul	101	15	—	29	9	4	35	1	185
Cetatea-Albă	63	59	70	71	56	11	8	2	330
Hotin	137	53	163	—	—	36	—	—	390
Ismail	72	67	10	43	1	6	16	—	215
Lăpușna	326	30	3	—	3	50	—	3	415
Orhei	244	11	2	—	—	19	—	2	278
Soroca	233	26	26	—	—	29	—	1	315
Tighina	164	45	9	20	11	17	39	1	306

¹ Dr. Sabin Manuilă. *Studiu etnografic asupra populației României*, Buc., pag. 34—35.

aceste cifre, absolute, fiind raportate la totalurile populației Basarabiei și fiecărui județ, dau următoarele procente¹.

Desigur datele statistice din 1897 acum sunt foarte învechite,

	Români	Ruși	Ruteni Ucraineni	Bulgari	Germani	Evrei	Găgăuzi	Țigani
Basarabia (total)	56,2	12,3	11,0	5,7	2,8	7,2	3,4	0,5
Bălți	70,1	12,0	7,6	—	0,4	8,2	—	0,5
Cahul	51,2	7,5	0,3	14,5	4,4	2,3	17,9	0,7
Cetatea Albă	18,5	17,3	20,5	20,9	16,3	3,3	2,3	0,5
Hotin	35,0	13,6	41,6	—	—	9,2	—	0,2
Ismail	31,9	29,7	4,7	19,2	0,4	2,8	6,9	0,2
Lăpușna	77,8	7,1	0,7	0,2	0,7	11,9	—	0,7
Orhei	87,3	3,8	0,9	—	—	6,8	—	0,7
Soroca	73,6	8,1	8,2	—	0,1	9,2	—	0,3
Tighina	53,4	14,7	3,0	6,4	3,4	5,5	12,8	0,4

pe care le putem totuși socoti caracteristice pentru eșecul complet al politicii rusești de rusificare și alogenizare a acestei provincii.

În ce privește starea numerică actuală a populației Basarabiei, înainte de răpirea ei de către Ruși în 1940, ea se prezintă după datele Institutului Central Statistic din România astfel: au fost la Decemv. 1930 în Basarabia 2.864.402 de locuitori, la 31 Dec. 1939 populația probabilă era de 3.191.016, adică avem o creștere de 11,4 %. Procentul creșterii pe naționalități este: la Români de 10 %, la Ruși 9,5 %, la Ucrainenii și Rutenii 10,3 %, la Bulgarii 3 % etc.².

Procentul Rutenilor în Basarabia nu este cel mai mare în comparație cu celelalte localități din țară, populate de ei. După recensământul românesc din 1930, pe toată întinderea țării româ-

¹ Ibidem, pag. 46—47.

² Dr. Sabin Manuilă. *Op. cit.*, pag. 95—102.

947.89
187

ISTORIA BASARABIEI

DE LA ÎNCEPUTURI PÂNĂ ÎN 1998

Editura SEMNE

EDITURA SEMNE

DE LA ÎNCEPUTURI PÂNĂ ÎN 1888

Capitolul VIII

ECONOMIA BASARABIEI ÎN ANII 1918-1940

În anul 1918, când Basarabia s-a unit cu România, economia provinciei dintre Prut și Nistru se afla într-o situație extrem de dificilă. Folosită ca hinterland agrar de imperiul țarist, Basarabia avea o economică axată aproape exclusiv pe agricultură, practică cu mijloace rudimentare. În timpul primului război mondial economia acestei provincii s-a degradat considerabil.

Datele statistice arată că în momentul făuririi statului național unitar, Basarabia era provincia cea mai înapoiată din punct de vedere economic din România. După 1918 s-a urmărit refacerea economiei, precum și crearea unui mecanism economic național, unitar și funcțional. Acest proces s-a desfășurat în conformitate cu legile economiei capitaliste, în care concurența ocupă un loc de frunte.

AGRICULTURA

Principalul domeniu al vieții economice basarabene era agricultura. Prin așezarea sa geografică între Dunăre, Nistru și Prut – prin natura solului și a climatului, Basarabia era foarte propice pentru agricultură, viticultură și horticultură. În această parte a țării clima se prezintă astfel: în nord, sunt ierni mai lungi, toamenele ploioase, temperatura medie anuală mai coborâtă; în centru, un climat danubian asemănător cu cel din centrul Moldovei; în sud, climatul este marin cu o zonă de stepă propriu-zisă.

După Unire, când în România industria tindea să ocupe un loc egal cu cel al agriculturii, când se pun bazele industriei mari, Basarabia și-a păstrat caracterul agricol preponderent. Acest ținut ocupa primul loc în agricultura țării.

Situația proprietății fonciare în 1917 era următoarea:

Pământ cultivabil	2.742.022 ha
Fânețe	75.845 ha
Pășuni	457.596 ha
Vii, livezi	18.071 ha
Păduri	253.431 ha
Necultivabil, drumuri	824.720 ha

Județul	Felul proprietăților (ha)					TOTAL
	Particulare	Mănăstirești și bisericesti	Ale statului	Zemstve, orase, comune, țărănească școli	Banca	
Hotin	125.560	12.024	1.024	7.299	2.295	1.148.222
Soroca	1.148.309	48.299	–	1.498	2.381	200.457
Bălți	214.828	41.293	6	5.303	2.390	263.739
Orhei	129.907	31.317	2.520	630	970	165.344
Chișinău	105.121	31.790	–	5.339	4.084	146.381
Tighina	129.563	18.478	218	–	8.981	157.240
Cahul	148.870	15.867	–	–	10.171	174.908
Ismail	34.407	3.315	43.003	4.692	66	85.489
Cetatea Albă	56.924	9.871	1.011	50	–	67.856
Total Basarabia	1.093.489	212.854	47.802	244.811	31.254	1.409.610
% cote supraț. totală	77,6	15,0	3,4	1,8	2,2	100

După cum se vede, din suprafața totală a pământului expropriat, proprietățile particulare au dat 77,6%, terenurile mănăstirilor și bisericilor 15%, iar restul categoriilor împreună au dat 7,4%. Pentru formarea fondului de 1.491.920 hectare au fost expropriate 1.157.730 hectare pământuri particulare și 334.190 hectare din celelalte categorii de proprietăți. Din suprafața totală a pământului expropriat s-au împărțit 1.098.045 hectare între 359.016 locuitori din 1.739 sate.

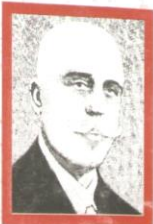
Datele statistice pe județe asupra exproprierii și împroprietăririi se prezintă în felul următor:

Județul	Terenuri expropriate (ha)	Din suprafața expropriată s-au repartizat	Nr. locuitorilor împroprietăriți	Lotul mediu	Diferite rezerve și pământ neîmpărțit
Hotin	153.921	97.531	51.044	1,91	56.390
Soroca	200.495	265.042	51.230	3,22	35.453
Bălți	258.282	265.042	55.183	3,75	51.781
Orhei	162.976	107.863	41.968	2,57	55.113
Chișinău	164.983	97.266	52.966	1,84	67.717
Tighina	161.268	126.159	28.385	4,44	35.109
Cahul	190.123	139.818	26.910	5,20	50.305
Ismail	103.000	75.182	20.582	3,65	27.818
Cetatea Albă	96.569	82.380	30.748	2,68	14.189
Total:	1.491.920	1.098.045	359.016	3,5	393.875

94(478)
G44

Muzeul literaturii române "M. Kogălniceanu"

GHEORGHE Ghibănescu

Impresii și Note
din Basarabia

Ediția CIVITAS

SLOBIZIA BĂLȚILOR*

1) Încă din 1766, August 20, Grigorie Alex. Ghica Vodă a fost dăruit mănăstirii sf. Spiridon din Iași o parte din trupul moșiei Bălțilo dincolo de apa Răutului, din locul domnesc, înspre răsărit.

Povestea însă a Bălților și a locului din pustiu din împrejurimi cu mult mai veche. Se zice (Crușevan, Bessarabia, 223) că pe la 1421 ar fi trăit pe aici cneaghina Mazovețkaia, sora lui Vladislav II Iagelo, cneazul Lituaniei; iar către sfârșitul sec. al XV-lea Tătarii sub conducerea lui Gherei-han ar fi ars și prădat regiunea Răutului, pe locul unde mai apoi s-au făcut primele așezări ale satului Bălțile. Tot la Bălți, Petru cel Mare în 1711, când a avut război cu Turcii la Stănilești, ar fi făcut din Bălți centrul aprovizionării trupelor sale; dar după învingerea ce a suferit din partea Turcilor, în graba retragerii sale de la Prut, n-a mai avut chip să-și transporte proviantul de la Bălți, și venind Tătarii din Bugeac l-au prădat cu totul și au ars Bălțile.

În 1818 Aprilie 19, Împăratul Alexandru I al Rusiei, venind de la Hotin la Chișinău, a fost silit să poposească la Bălți. Aici îi veni știre de la Petersburg că soția fratelui său Nicolae Pavlovici a născut un fiu, pe Alexandru al II-lea, viitorul eliberator al țăranilor (освободитель). A doua zi la 7 oare dimineața, au sosit din Chișinău cliros numeroși, care a oficiat sfânta liturghie, întrucât în satul Bălțile sărăcăcios nu era decât o biserică sărăcăcioasă. De bucurie Țarul a dat uzacul prin care rădica la rangul de oraș (городъ) satul Bălțile (Z. Arbore, Basarabia 285; Crușevan Bessarabia 224).

Orașului Bălților i s-au fixat și 10 iarmaroace pe an pentru comerțul mare de vite - caii, întrucât până la 1812, pe aici fiind județul Iași, care

* Apărut în "Ispisoace și Zapise" (documente slavo-române, publicate de Gh. Ghibănescu, profesor onorar, membru corespondent al Academiei Române). Volumul VI, partea II. Publicațiune făcută sub auspiciile Epitropiei Casei Sf. Spiridon din Iași, 1933.

Vladimir Nicu LOCALITĂȚILE MOLDOVEI în documente și cărți vechi

Volumul I
A—L

Anuarul României pentru comerț, industrie, meserii și agricultură. București, 1925—1926, p. 2229, 1931—1932, p. 468.

Списки населенных мест Российской империи. III Бессарабская область. С.-Пб. 1861, с. 8.

Егунюв А. И. Бессарабская губерния в 1870—1875 годах. Перечень населенных мест Кишинев, 1879, с. 31.

Отчеты, доклады, сметы, раскладки Кишиневской уездной земской управы 1886 года. Кишинев, 1886, с. 140.

Левитский В. Т. Список населенных мест Бессарабской губернии, Кишинев, 1913, с. 63.

Справочная книга Кишиневской епархии на 1915 год. Кишинев, 1915, с. 146.

Сметы и раскладки Бессарабского земства на 1886 год. Кишинев, 1886, с. 318.

Школьная сеть с кратким обзором состояния начального образования, Кишиневский уезд. Кишинев, 1907, с. 55.

Отчеты, доклады, сметы, раскладки Кишиневской уездной земской управы 1902 года. Кишинев, 1903, с. 83.

Сметы и раскладки Бессарабского земства на 1887 год. Кишинев, 1887, с. 189.

Сметы расходов на уездные земские управы 1884 года. Кишинев, 1884, с. 48.

BĂLȚI

oraș — atestat în anul 1421.
I s-a mai zis Zăvodine

Literatură:

Записки Одесского общества истории и древностей. Одесса, 1853, том III, с. 433.

Documente privind Istoria României. Veacul XVI. A. Moldova. București, 1951, vol. III, p. 308.

Florov N. Date asupra apelor subterane în Basarabia. Chișinău, 1930, p. 35.

Anuarul învățământului primar. București, 1933, p. 55.

Catalogul documentelor moldovenesti din Direcția arhivelor centrale. Supliment I. București, 1975, p. 335.

Călători străini despre Țările Române. București, 1973, vol. V, p. 409.

Camariano N. Catalogul manuscriselor grecești. București, 1940, vol. II, p. 10.

Молдавия в эпоху феодализма. Том I. Славяно-молдавские грамоты. Кишинев, 1961, с. 218.

Устав образования Бессарабской области. Кишинев, 1818, с. 146.

Сабуров Я. Земледелие, промышленность и торговля Бессарабии в 1826 году. Москва, 1830, с. 3, 7.

Медико-топографические замечания о Бессарабской области. С.-Пб. 1833, с. 177, 182.

Михневич И. Исторический взгляд на учебные заведения Новороссийского края и Бессарабии. Одесса, 1843, с. 18, 19.

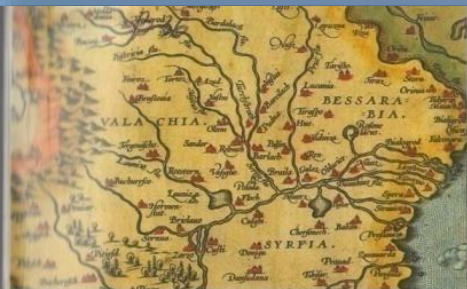
Мурзакевич И. Очерк успехов Новороссийского края и Бессарабии с 1820 по 1846 гг. Одесса, 1846, с. 79.

Скальковский А. Общественное образование Новороссийского и Бессарабского краев в 1840 г. С.-Пб. 1847.

Жадковский П. Молдавия и Валахия в современности. С.-Пб. 1856, с. 307.

Календарь на 1850 год. Роспись городам и другим замечательным местам Российской империи. С.-Пб. 1850, с. 60.

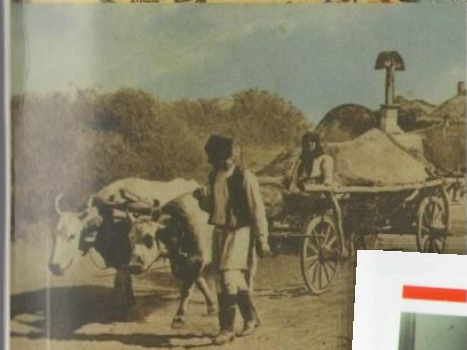
Статистические труды Ивана Федоровича Штуценберга издаваемые сыном автора Антоном Штуценбергом. С.-Пб. 1859, с. 5, 6.

Muzeul Național de Istorie a României
Institutul Cultural Român

BASARABIA 1812 - 1947

OAMENI, LOCURI, FRONTIERE

BASARABIA 1812 - 1947

Familia regală a României la Serbarea Unirii Basarabiei
(Iasi, 30 martie 1918).
MNIR

Delegația basarabească trimisă la Iași după proclamarea Unirii:
Ștefan Ciobanu, Ion Pelican, Panstelimon Halippa, Daniel Ciugureanu.
MNIR

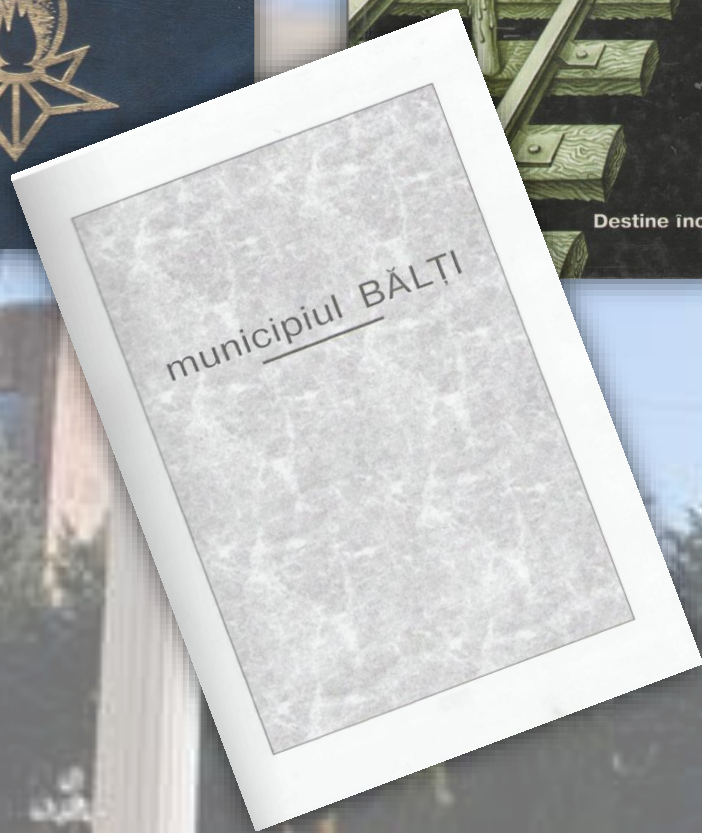
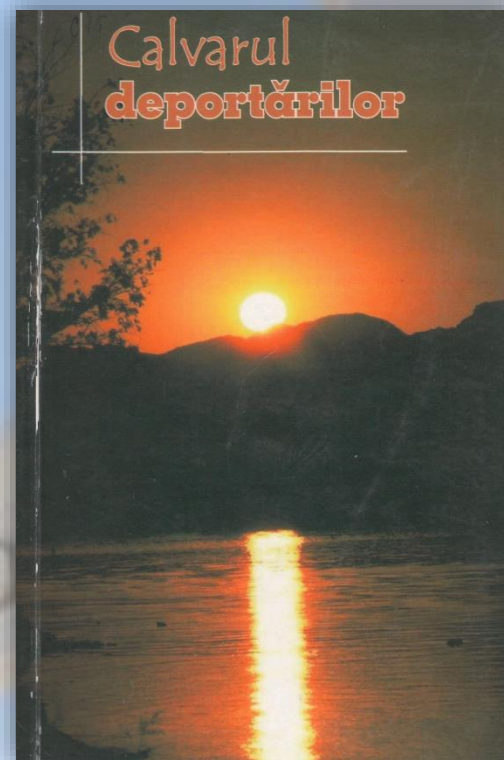
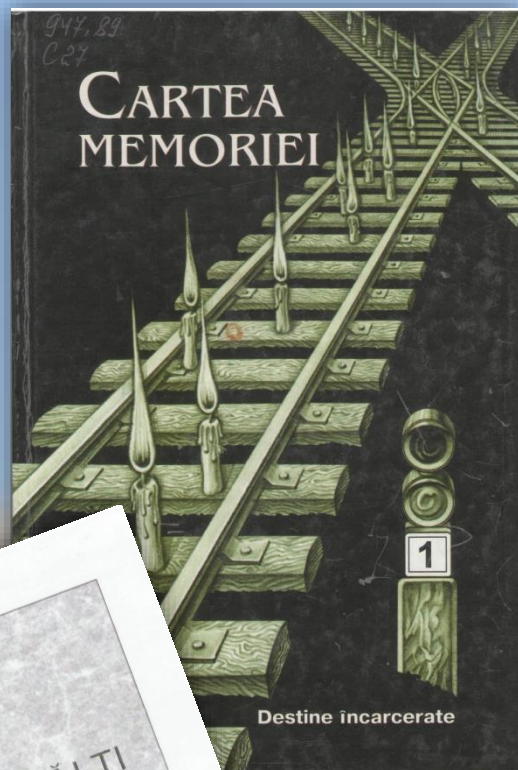
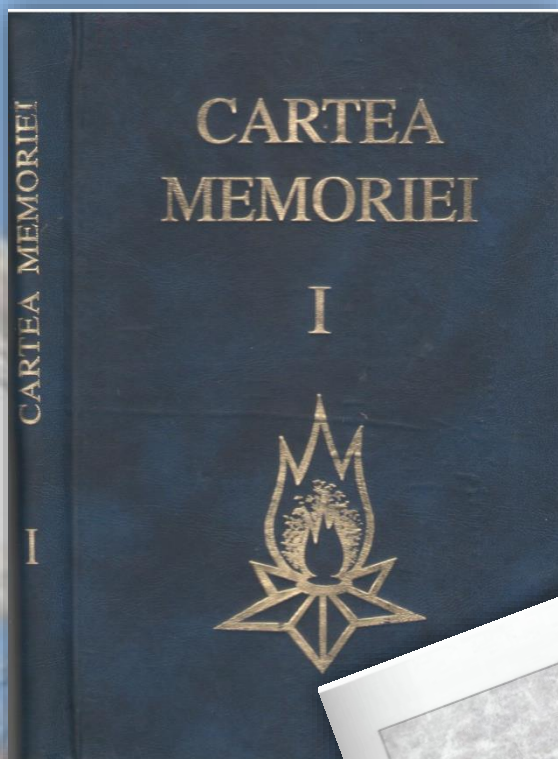
947.89

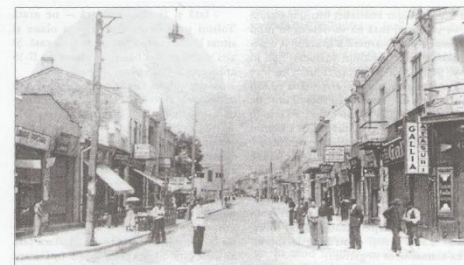
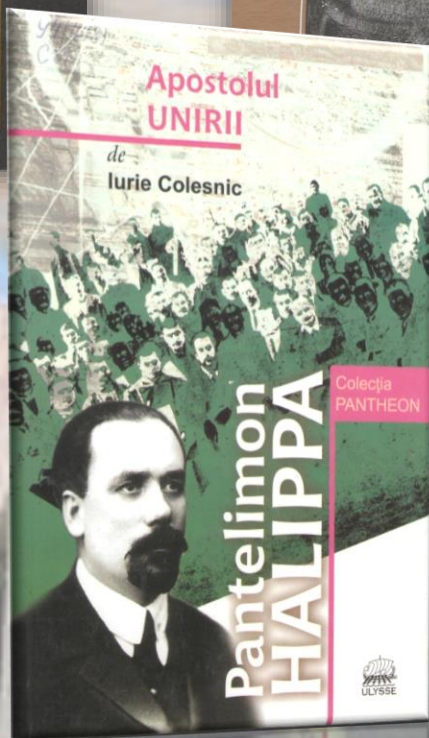
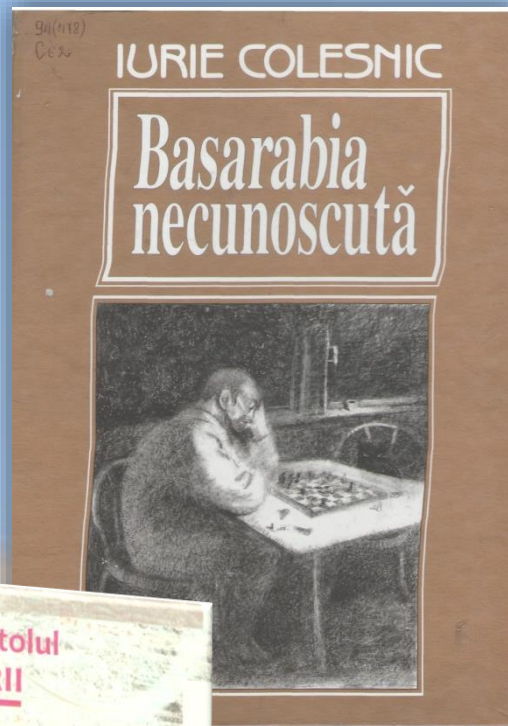
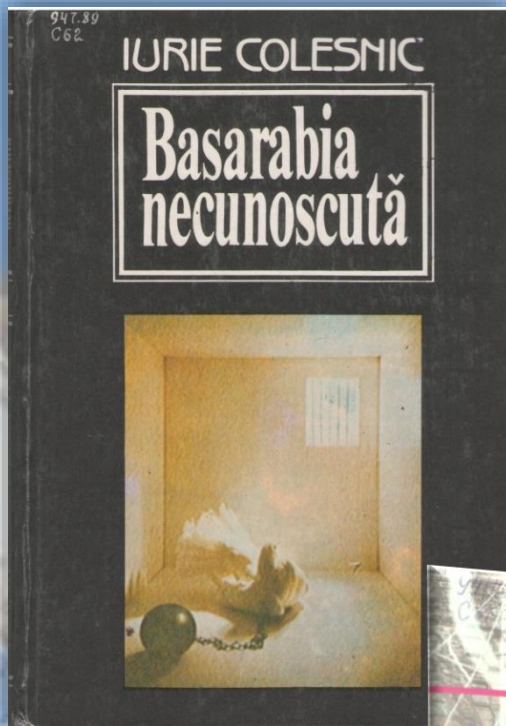
P64

Vadim Ștefan Pirogan

CU GÎNDUL LA TINE, BASARABIA MEA

Orașul Bălți. Imagine de epocă

nobil, încât fără a pregeta suntem gata de orice sacrificiu. Pentru P. Kuzminski întâlnirea cu L. Tolstoi a însemnat fixarea unui jalon moral de la care nu s-a mai abătut. În 24 februarie 1923, când la Chișinău a avut loc Congreșul foștilor mari proprietari de pământ, în cuvântarea sa, scriitorul P. Kuzminski a optat pentru reforma agrară care ar fi împroprietărit doar țăranii, unicii în drept să-l obțină, căci ei îl și lucrau. La acel congres el a vorbit în cunoștință de cauză despre reforma agrară din Rusia țaristă care a micșorat moșiile marilor proprietari cu 2/3 în favoarea țăranilor. Atunci prin glasul lui parcă vorbea L. Tolstoi.

.....Accea perioadă a vieții mele a dat naștere unui conflict sufletesc, care de altfel era inevitabil și care a durat un șir de ani, terminându-se ei și prin intervenția destimului.

Conflictul a izbucnit în zilele războiului din 1877, când la un moment dat în

conștiința mea s-a pus întrebarea următoare: Bine, dar la urma urmei, ce ești tu, măi băiete, rus sau român?...

Și totuși mi-am "bătut capul" un șir de ani până în anul 1886 când a murit tatăl meu; iar elementul rusesc nu mi-a dat pace până în anul 1918, când a încetat din viață însuși Rusia și când s-a terminat și dualismul firii mele și conflictul meu sufletesc, *lafele mamei rămânând învingătoare*... Și iată cum din *ruso-român* m-am transformat în *Român*, ieșind cu obrazul curat dintr-un conflict îndelungat și chimitor".

Cariera profesională

În iulie 1881 și-a luat licența în drept. Se impunea revenirea acasă. Așa se lansau în viața lor profesională tinerii de atunci, își luau zborul tot din cuibul părintesc. Lumea de odinioară era structurată după formula păienjenisului, fire lungi și scurte, relații cultivate, o formulă complicată

338(448)
P90

PREMISELE DEZVOLTĂRII ECONOMIEI NAȚIONALE ÎN CONTEXTUL CRIZEI ECONOMICE

MATERIALELE
CONFERINȚEI
ȘTIINȚIFICO-PRACTICE
INTERNATIONALE

Bălți 2010

și Republica Moldova. Potențialul competitiv al economiilor naționale. *Possibilități de restaurare pe plan european și mondială.* Acad. Română. Inst. Național de Cercetări Economice. Centrul de Inf. și Document. B. București, 2004. 1310 p.

и семінарів «Громадський моніторинг розпорядчої діяльності місцевого самоврядування України, чи Молдова та Румунія щодо їх адаптації до вимог ЄС» (за фінансовою підтримкою Дирекції програми LEADER: партнерство без кордонів Міжнародного фонду «Відродження»). Чернівці: Віддруковано в друкарні «Букрек», 2008 р. 60 с.

ю, И. Валовой внутренний продукт: минус 6,5 процентов. В: Экон. обозрение, 19 марта, 2010, р. 16.

не переводы из-за границы (статистическая информация). В: Экон. обозрение, 12 февраля, 2010, р. 4, 6.

Б. Бизнес в большом городе. В: Экон. обозрение, 19 марта 2010, р. 14.

ши в основной капитал (статистическая информация). В: Экономическое обозрение, 07 мая 2010, р. 3.

ПРОБЛЕМЫ РАЗРАБОТКИ ЭФФЕКТИВНОГО ИНВЕСТИЦИОННОГО ПАСПОРТА МУНИЦИПАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Андрей БАЛЫНСКИЙ, док. эк. наук, профессор,
академик Международной академии Информатизации,
Международная Ассоциация малого и среднего бизнеса „Small Euro Business”,
мун. Бельцы, Республика Молдова

Сергей КУЛИБАБА, начальник отдела по привлечению
и администрированию инвестиций Примэрии мун. Бельцы

methodical positions on investment domain came up for the Republic of Moldova relatively recently, in analysed the base aspects of the value and structured contents of the investment passport of the municipality, nice on development and practical introduction, as well as questions to important urgency and prospects of the investment's instrument for stimulation of the economic development of Balti municipality.

ший мир финансовый, а вслед за ним - экономический кризис, несмотря на прогнозы ряда экспертов о преодолении в сжатые сроки, пока остается серьезной опасностью как для индустриально развитых, вавющихся стран. Многие крупные банки и промышленные концерны мира понесли огромные убытки, дельные даже разорились, десятки миллионов людей лишились работы. Разрушительное воздействие целового кризиса хотя и несколько ослабло, но окончательно все еще не остановлено

и стороны экономической кризис и муниципий Бельцы, где наблюдается падение объемов произ- безработицы и снижение реальных доходов населения. Так, например, в 2009 году промышленными я муниципия было произведено промышленной продукции на сумму 2403,7 млн. лев в действующих ставимых ценах - это на 20 % ниже, чем за докризисный 2008 год.

неустойчивого финансово-экономического положения многие экономические агенты муниципия в того года вынуждены были сокращать количество рабочих мест. Так, по состоянию на 01.01.2010 г. на и в организациях (с численностью 20 и более работников) работало 36389 человек, а в 2006 году - . То есть, количество занятого населения уменьшилось за этот период на 1203 человека, что равноценно одному по местным меркам предприятию.

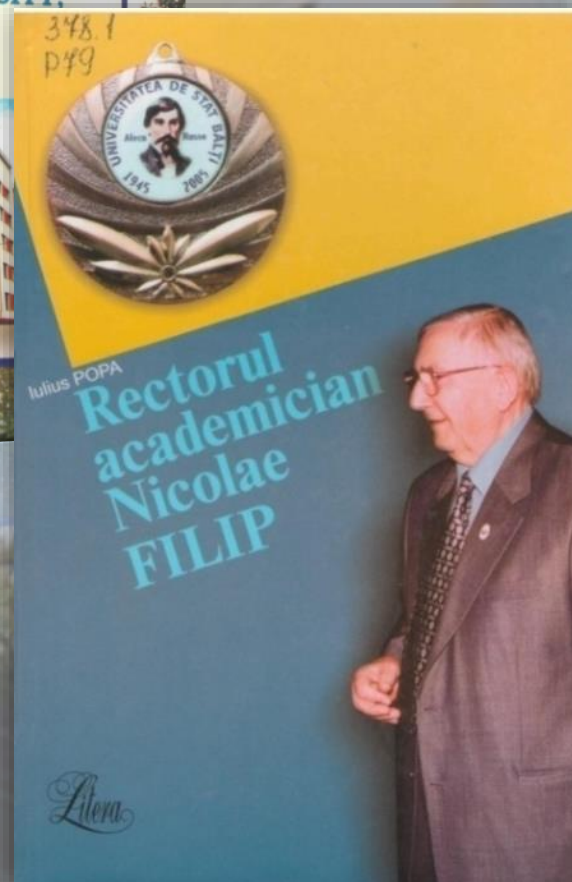
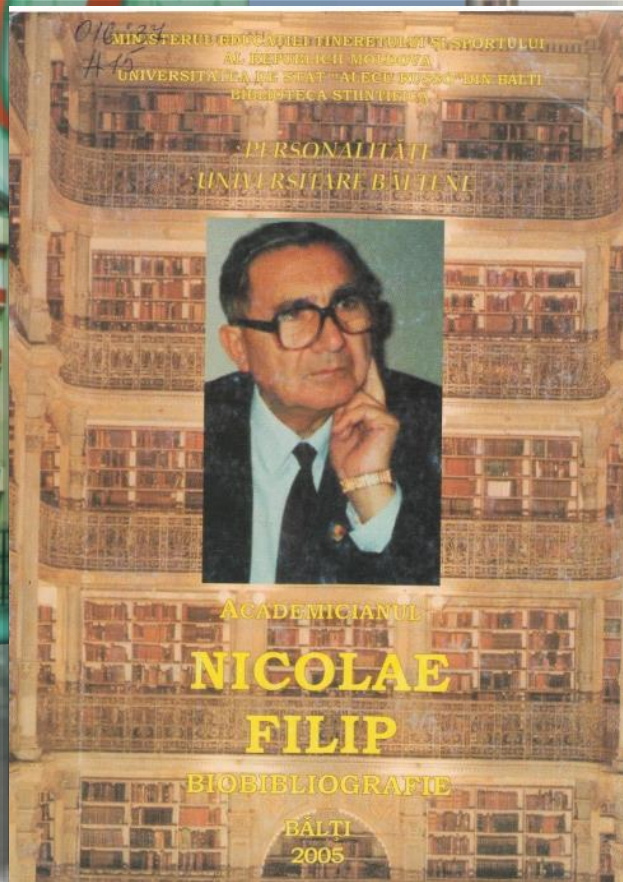
года состояние экономики и социальной сферы муниципия Бельцы характеризовалось стабильностью значительным, то постоянным ростом показателей социально-экономической сферы и развитием ры. Однако вследствие негативного влияния мирового финансового кризиса реальный сектор эконо- за 2009 год по сравнению с 2008 годом характеризуется негативной динамикой основных экономи- телей, в том числе и в области привлечения *инвестиций*, источниками которых служат, прежде всего, кмических агентов, а также государственного и муниципального бюджетов.

стиционной политике на территории муниципия Бельцы до 2008 года наблюдалась устойчивая тенденция инвестиций. Так, в 2006-2008 годах объемы инвестиций в основной капитал за счет всех источников ния составили 2503,6 млн. лев, что в расчете в среднем за один год составляло 834,5 млн. лев. По яем данным статистических органов за 2009 год объем инвестиций в основной капитал был освоен в млн. лев, или на 45,8% ниже по сравнению с предыдущим годом. Из-за мирового финансового кризиса о сократились прямые иностранные инвестиции. Если в 2006 году иностранные инвестиции в муниципии яляли 258,4 млн. лев, то в 2009 они снизились на 200,8 млн. лев и составили всего лишь 57,6 млн. лев.

ия во внимание, что кризис национальной экономики пока еще полностью не преодолен, рассчитывать на местном уровне из средств национального бюджета практически не приходится. В этих условиях источником финансовых поступлений и стимулятором экономической активности должны быть в отношении к муниципию инвестиции - как отечественные, так и зарубежные. На практике эта задача яется с трудом. Причиной тому существует целый ряд, но главными среди них, по-нашему мнению, ступющие обстоятельства.

ных, Республика Молдова является страной с высоким инвестиционным риском. Это обусловлено ями как нестабильная политическая ситуация, частые смены высшего руководства, несовершенство ной базы, в том числе регулирующей региональные инвестиции и налоги, высокая степень янности и т.п.

ных, периферийные по отношению к столице территории далеко не всегда обладают высокой инвести- яемкательностью, то есть, не способны обеспечивать возможность получения высоких прибылей при стационных рисках.

№ 3. (47P)
U 56

UNIVERSITATEA DE STAT

alecu russo DIN BĂLȚI

alecu russo state university of b...

60

MINISTERUL EDUCAȚIEI ÎNȘIȘI ÎNȘIȘI ÎNȘIȘI
UNIVERSITATEA DE STAT "ALECU RUSSO" DIN BĂLȚI
BIBLIOTECA ȘTIINȚIFICĂ

**UNIVERSITARI
BĂLȚENI**

DICTIONAR

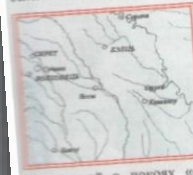
2
 позже!? И, в-третьих, эти два понятия, Belfz и Бѣльцы, никак не согласовываются морфологически. Сравните так же: < Bălți ≠ Belfz >.

Все это побуждало нас искать топоним Belfz. Обнаружили его на Западе Украины, севернее Львова. Первое упоминание города относится к 1030 г. Население Бѣльцъ чел. (2001). Belfz (укр.), Belfz (польск.), Belfz (фр.). Являлся столицей удельного княжества. С 1388 по 1462 год – владение мазовецких князей. С 1462 г. становится воеводством.

Затем мы восстановили путь, по которому следовал de Lannou: Львов → Бѣльц → Каменец → Львов → Каменец-Подольский → Дорохой → Сучава → Васлуй → Бырлад → Четатя-Алба → Каффа. Видно, что француз проходил далеко от будущего города Бѣльц.

Тем не менее, в последующих публикациях утверждалось без каких-либо доказательств, что этот путник «гостил в Бѣльцах» в имени принцессой Рингалы Мазовецкой. В качестве «дополнительного аргумента» взята Грамота Александру чел Бун от 21 декабря 1421 года, по которой, якобы, воевод дарит своей бывшей жене (1419-1421) имене Бѣльц[!].

«Мъ, Александр воевода, господарь Земля Молдавской, говоритися в Грамоте, ...Знало чиния[ъ], сия[ъ] вашин[ъ] аиста[ъ]...данн своего доверю воево а нискоя[ъ] и промѣни Сирет[ъ] дикто а Водухеви и съ сѣлы и присѣлкъ, со дани, и со ставны, и с мѣты, и с пѣаты из дани, и приходы и дехѣды и с собыми обѣжты чижѣ[ъ]...княгини Рингалы, бывшей жѣны нашѣ, до ин живѣть...». Смысловой перевод: *господарь дарит Рингалле/Рингале город Сирет и Водухеви со всеми сѣлами и присѣлками, с мельницами и ставнями, с таможенными и поборами и другими доходами бывшей жене пожизненно.*

Мазовецкой в покоях «основанного ею города» и что

Сказано чётко и ясно. Указание о «дарении Бѣльц/Бѣльцы» вовсе отсутствует. Тем не менее, авторы по истории Бѣльц настаивают на то, что de Lannou «был принят»

О ПЕРВОМ УПОМИНАНИИ БѢЛЦЬ

Мы исследовали данную проблему. Изучены акты XIV - XVIII вв.: грамоты, хрисовы, урки, записи и заметки путешественников. Полезными оказались выписки из Киева, Москвы (ЦГИА, ЦГВИА, ЦГАДА), Измаила, Петербурга (ЦГИА, ЛОИИ) и другие материалы. В итоге удалось выявить общие и особенные тенденции развития упоминания Бѣльц.

Главный вывод: 1421 год и принцесса Мазовецкая не имеют никакого отношения к истории нашего города. Село под названием Бѣльц впервые аттестовано 20 августа 1588 г. и было расположено на месте впадения ручейка Бѣльц в Кубозу. Первое упоминание Бѣльц на стыке Рущица и Реута отмечено 4 октября 1620 года.

Ошибка произошла ещё в 1853 г. когда Ф. Брунь издал Путевые записки французского посла Guillebert de Lannou. При переводе он идентифицировал два топонима: Belfz и

Бѣльцы. Вот этот фрагмент: «...de là me partis et m'en alay à une ville en Russie, nommée Belfz, devers la duchesse de la Mousovi, qui me fist honneur...» [...] «...оттуда я отправился в другую горьоль в России, называемый Бѣльцы, къ герцогини Мазовецкой, которая меня приняла съ почтостью...».

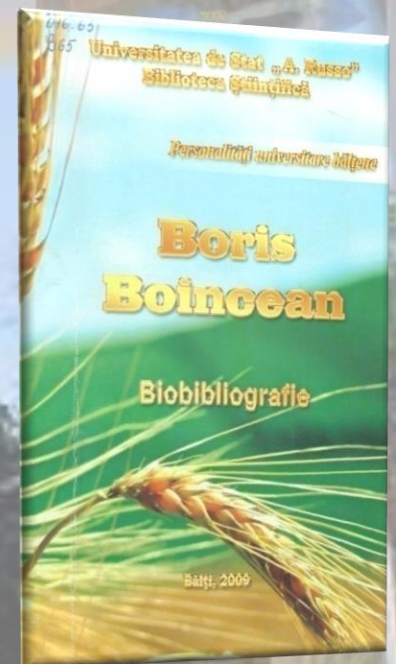
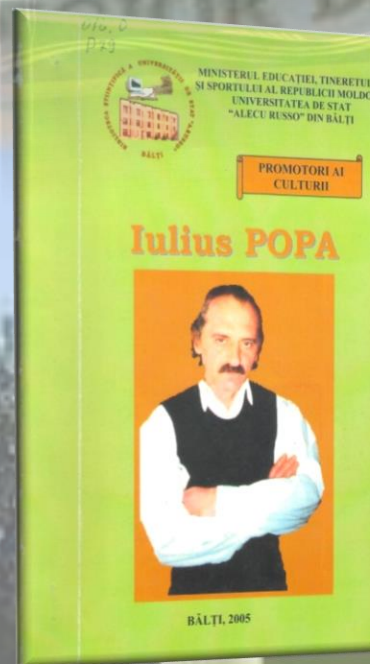
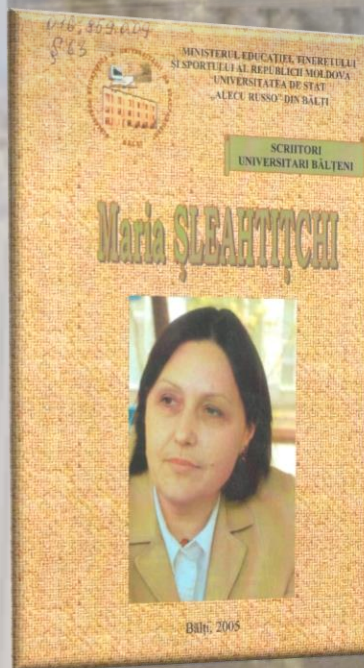
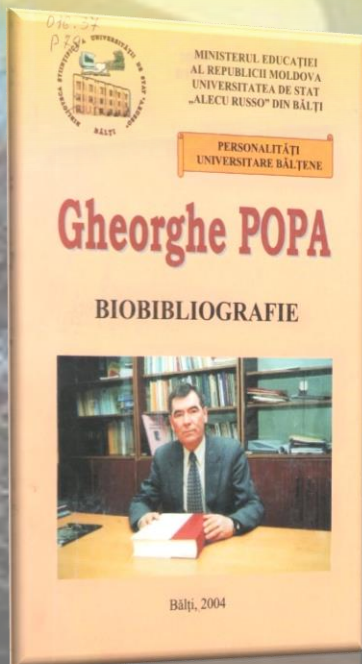
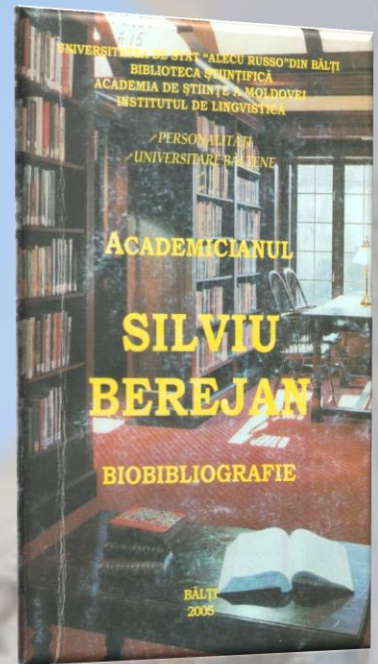
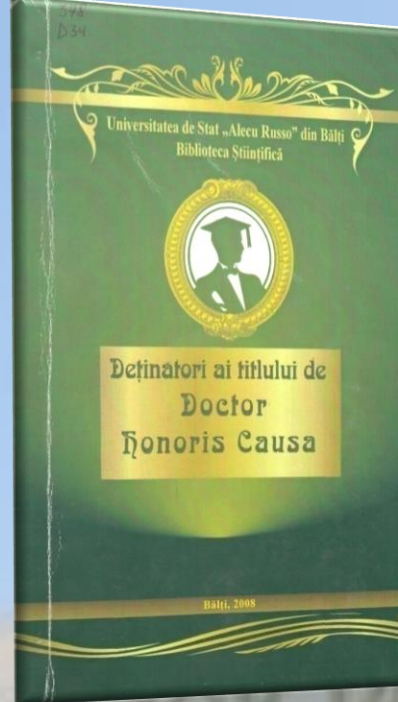
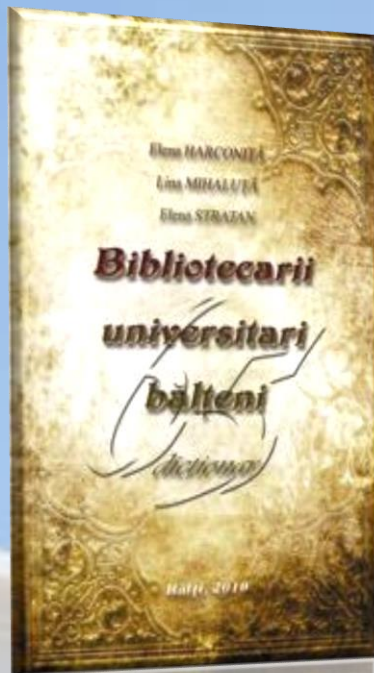
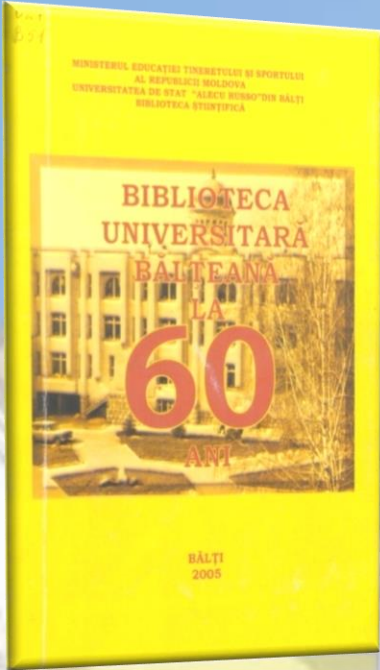
Во-первых, в 1421 г. поселение Бѣльц ещё не значилось на карте. Во-вторых, предположим, что такой населённый пункт существовал. Тогда возникает вопрос: как он мог оказаться в состав России, если Бессарабия была аннексирована только в 1812 году, т.е. 391 лет

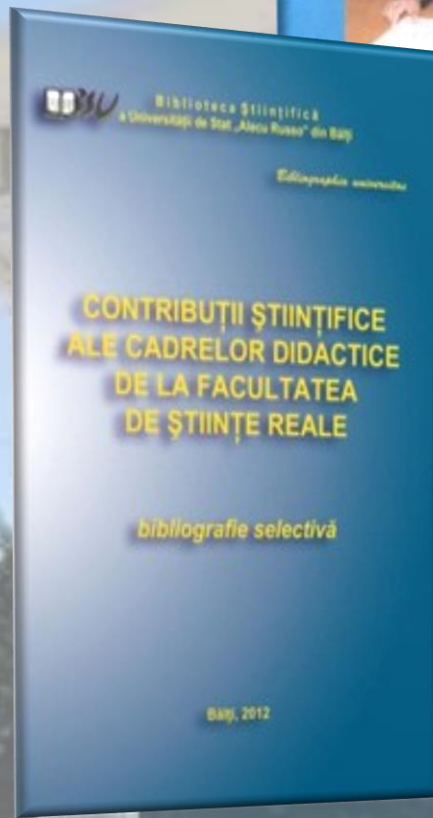
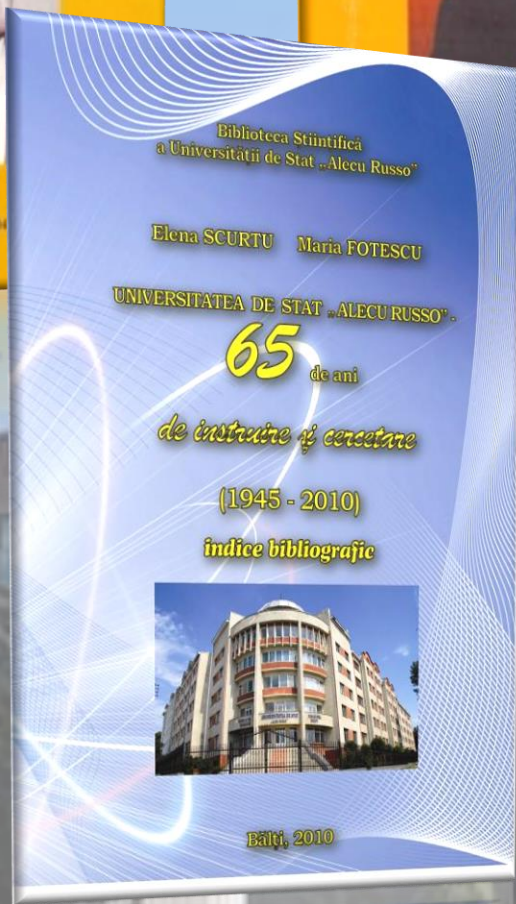
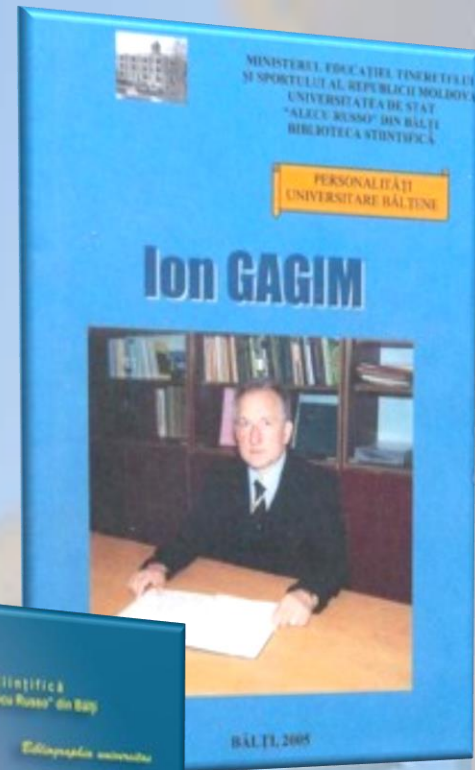
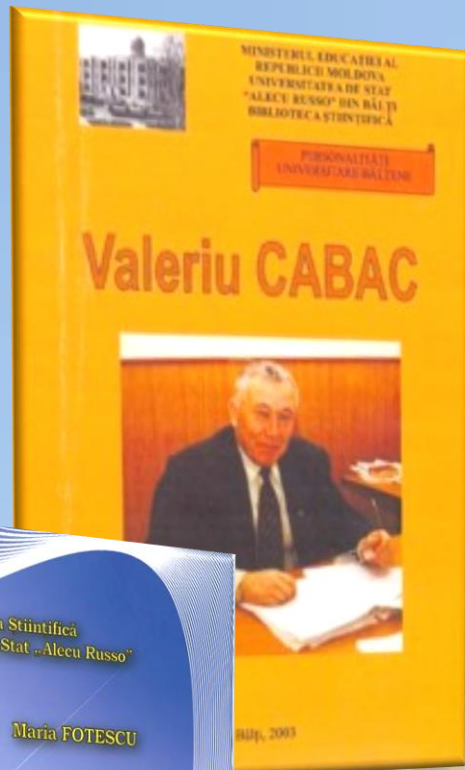
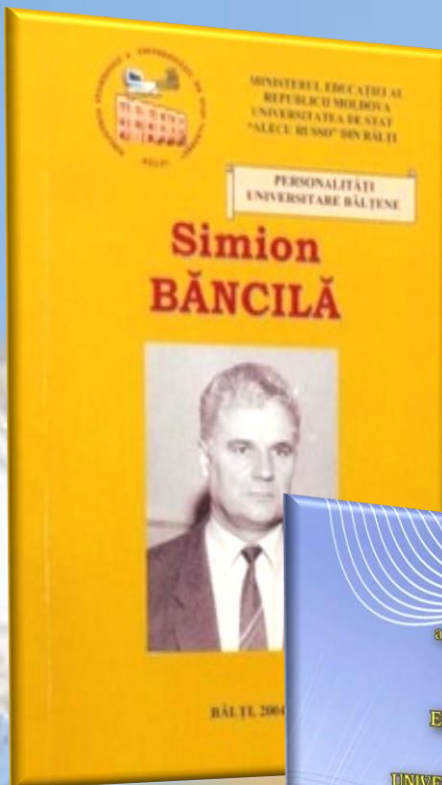

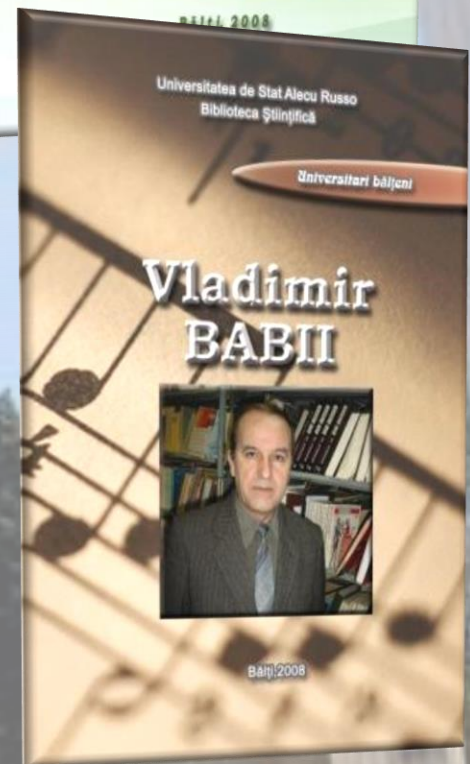
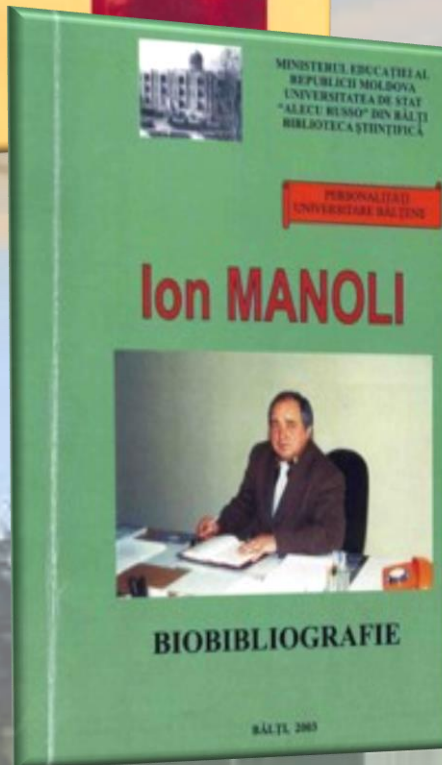
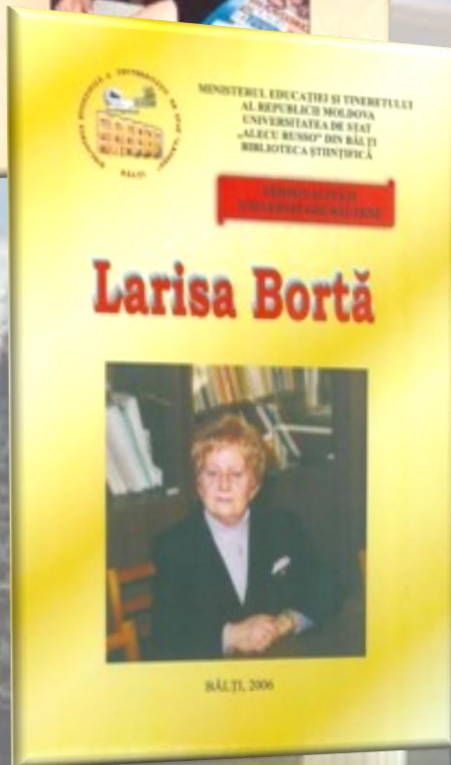
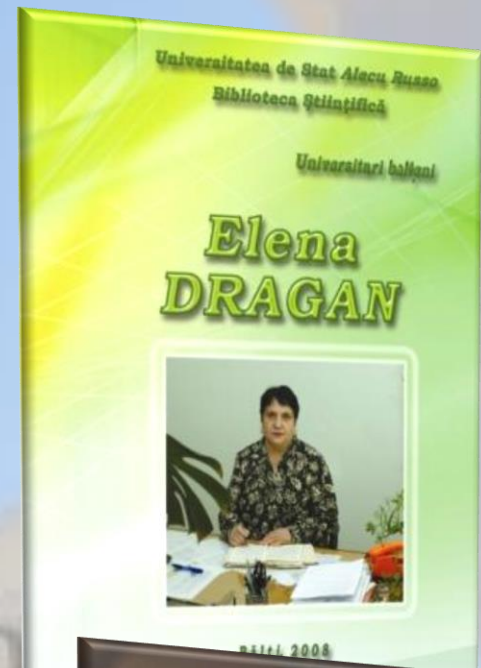
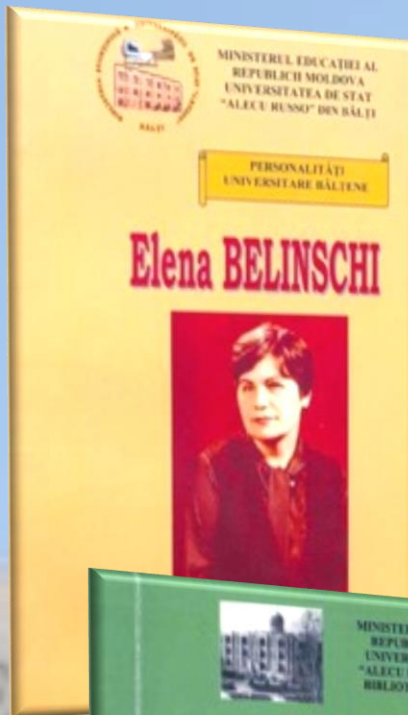
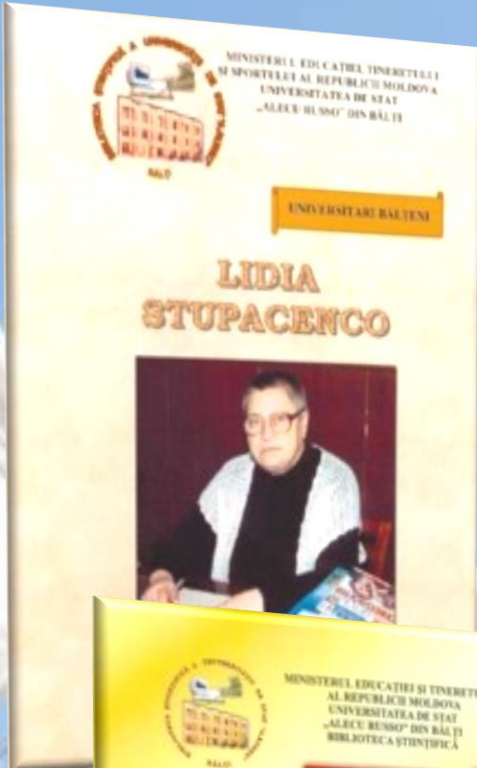
располагалось на казённые в пределах нынешних улиц Шиневской и Щусева. Затем иешский город. С 1813 г. года (до этого эту роль играли Бѣльц и Реута). После 1944 г. был вое время - самостоятельная единица центрального подчинения.

Теперь об этимологии названия города. Мнение о том, что он происходит от «bald»/«baldin»/«белозем», по нашему убеждению, не соответствует действительности. Корни Бѣльц нужно увязывать с именем рущишки Бѣльц. Это благороднее и соответствует духу быть бѣльчином.

Тео-Геодор Маршалковски,
доктор исторических наук,

Universitatea de Stat *Alecu Russo*
Biblioteca Științifică

Doctor Honoris Causa

Alexandru Budișteanu

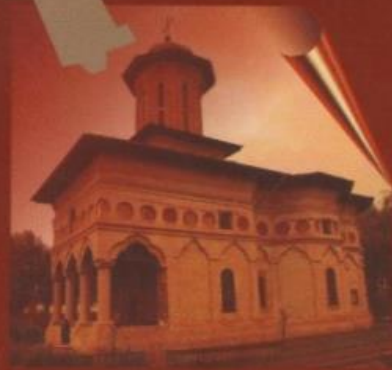

Bălți

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL NAȚIONAL PENTRU STUDIUL TOTALITARISMULUI

ALEXANDRU BUDIȘTEANU
în dialog cu
FLORI BĂLĂNESCU

Între istorie și judecata posterității

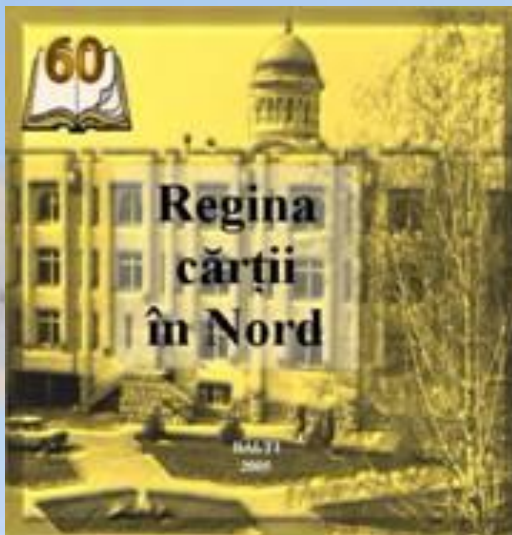

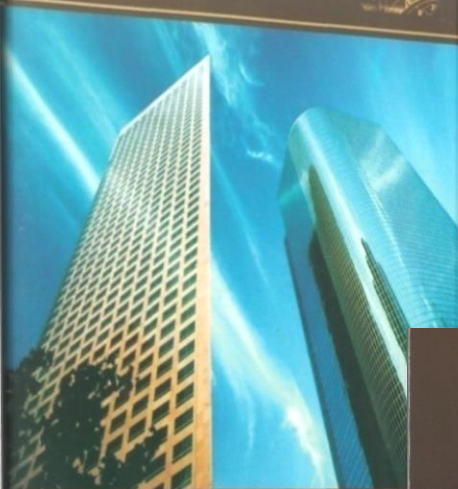
Biblioteca Științifică
a Universității de Stat „Alecu Russo” din Bălți

**GIGANTUL
LINGVISTICII
MONDIALE**

UNIUNEA ARHITECȚILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA

SECȚIA NORD A UNIUNII ARHITECȚILOR
DIN REPUBLICA MOLDOVA
CARTE DE VIZITĂ

ȘEDINȚA GENERALĂ ANUALĂ
A MEMBRILOR SECȚIEI NORD
a Uniunii Arhitecților din Moldova

CASA ARHITECTULUI

20 martie 2007
or. Bălți

Institutul de Cercetări
pentru Culturile
de Câmp
"SELECȚIA"

60
ANI

BĂLȚI 2004

Crearea soiurilor și hibridilor noi ale culturilor de câmp,
elaborarea tehnologiilor moderne de cultivare.
Producerea și realizarea semințelor de calitate.
Elaborarea sistemului de agricultură durabilă.
Institutul de Cercetări pentru Culturile de Câmp „Selecția”
Tel.: 3-31-51; 3-02-19, fax 3-02-21

Colegiul de redacție: Boris Boincean, Mihai Creangă, Ion Boaghii
Mihai Taran, Ivan Petcovici

Traducere: Elena Zălbocac

Autori: Boris Boincean, Alexei Postolati, Valeriu Vozian,
Mihai Botezatu, Ivan Petcovici, Mihai Creangă

Elaborat și editat de "NICA Design", Moldova, Chișinău, Ștefan cel Mare 162, hol,
tel./fax: (373 22) 210 100. GSM: 0 692 62065, e-mail: NicaDesignCo@yandex.ru

Мф
ф758

ФОКЛОР ДИН СТЕПА БЭЦЦИЛОР

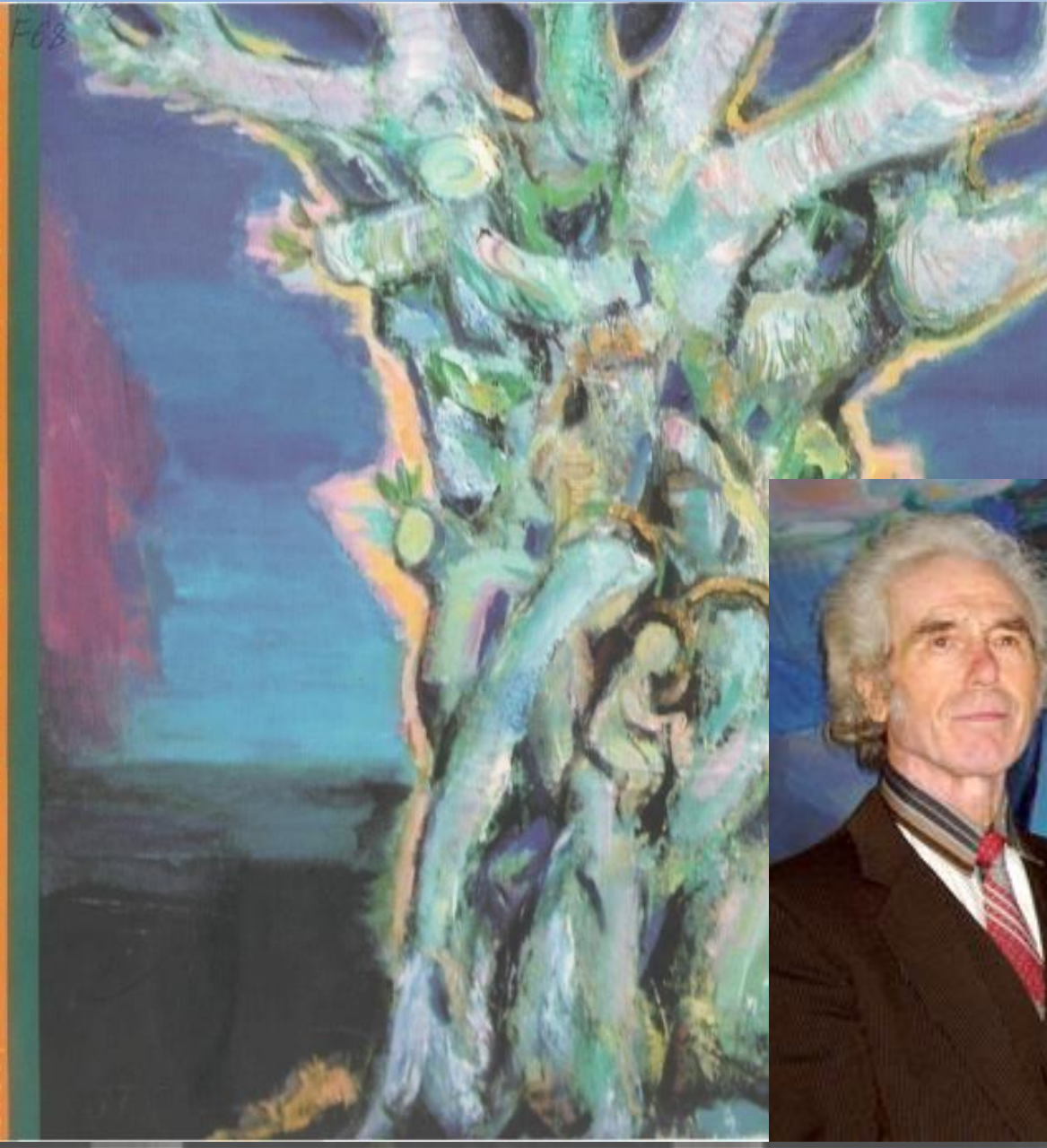

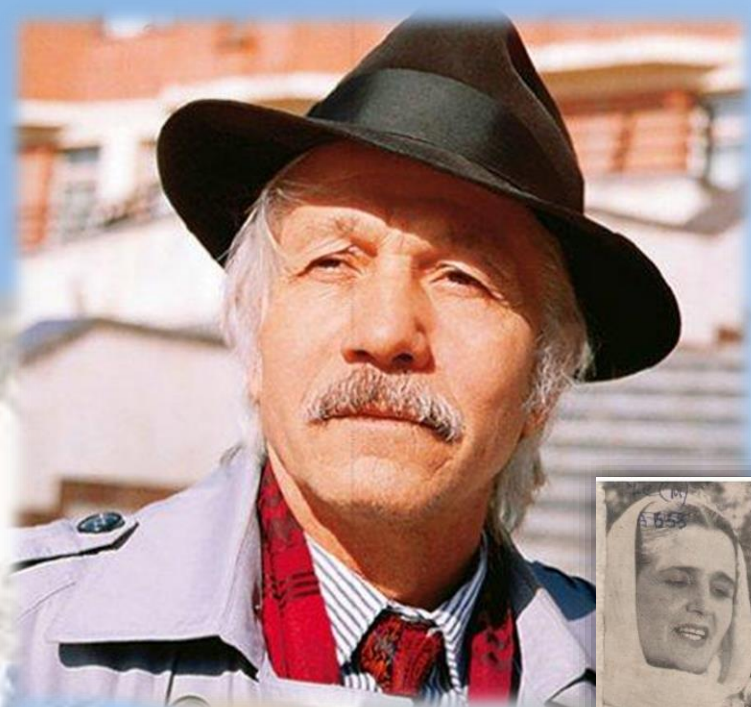
PLAI

ȘTEFAN FLORESCU

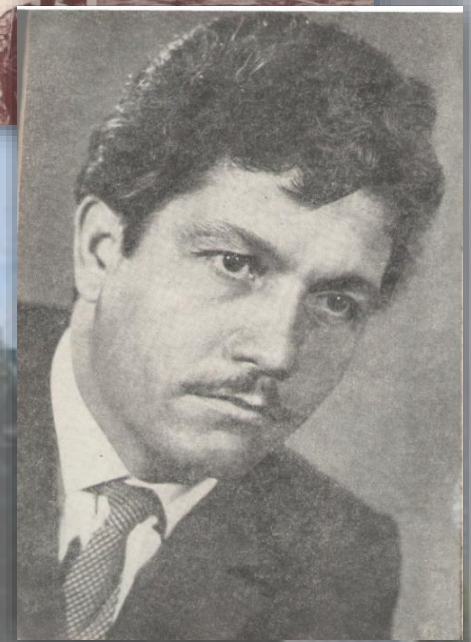
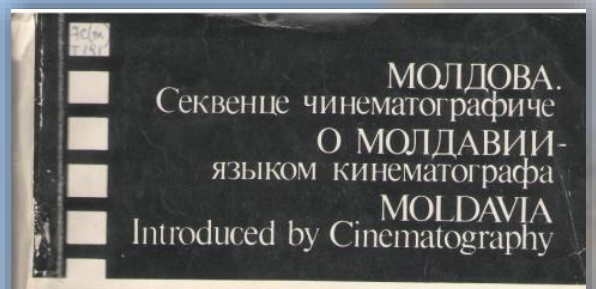
«CĂLUGĂR» DIN BUCOVINA ÎN ARTA MOLDOVEI

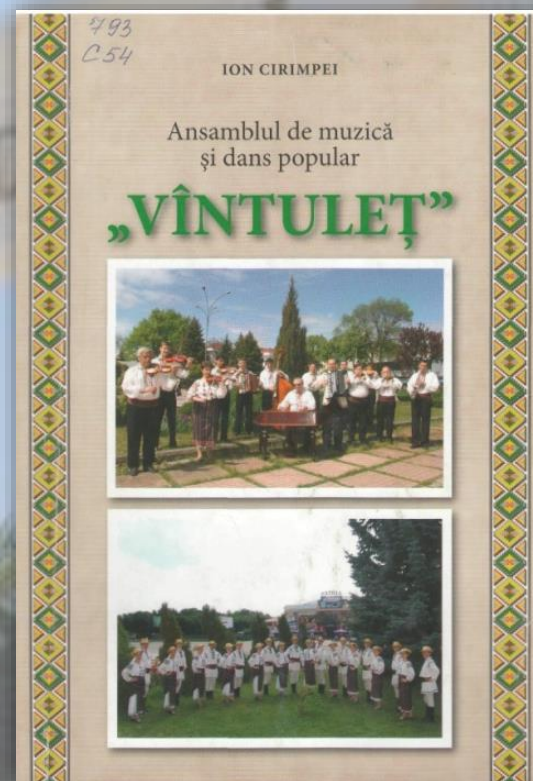
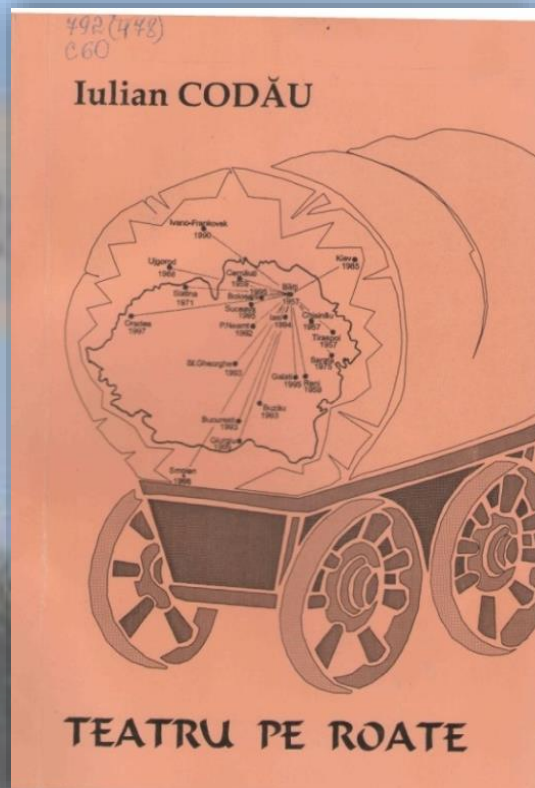
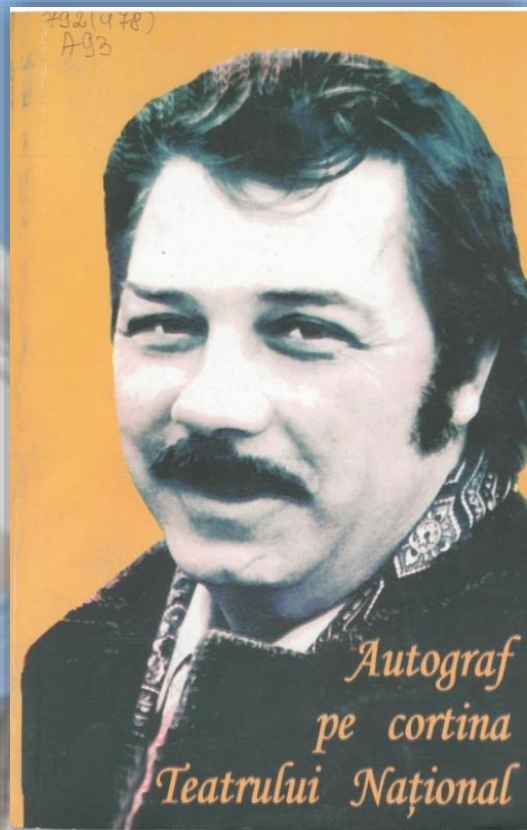
olecția: «Pictori-inventatori în arta Moldovei, secolul XX-XXI»

Mihai VOLONTIR

PERSONALITĂȚI BĂLȚENE

PE-UN PICIOR DE PLAI

GHEORGHE BACIU

ORAȘUL BĂLȚII ȘI OAMENII LUI

Bălți

stat. Chiar și cei care au plecat din copilărie prin alte sau țări nu uită de ani petrecuți în orașul natal. La răsău, populația municipiului Bălți le este recunoscută multor concetățeni și se mândrește cu succesele în domeniul culturii, în știință sau în producție. În orice oră activă, ei sunt fidei plaiului natal, acelor locuri de care au luat zborul în viață. Nu puțini bălțeni s-au jertfit binele poporului, al neamului, abandonând cariera bunăstării personale. Acest capitol cuprinde informații cinte doar despre unele personalități de pe meleagurile noastre, care i-au dus faima în lume prin succesele excepționale în anumite ramuri și la diferite etape de existență a țării. Desigur, numărul oamenilor despre care s-ar putea scrie multe cuvinte frumoase în acest volum este nespus de mare. De aceea, sper că acest lucru va fi continuat de generații următoare, dotate cu capacități analitice mai performante.

Nicolae Ștefan Casso (Cașu)

Este una din personalități marcante din a doua jumătate a secolului XIX, a cărui soartă a fost strâns legată de județul Bălți. S-a născut în 1839 în satul Ciutulescu, Soroca. Și-a făcut studiile „Richelieu” din Odesa, secolul XIX, apoi a urmat Facultatea de Medicină din Paris, dar a fost terminat-o. El a făcut categoria personalităților

autoinstaurate a fost cultura

*Târziu, la tăcere de noapte,
Când doarme greu toată
suflarea,
E vin înaintea icoanei
Și băjbăi încet lumânarea.*

*Când mucul s-aprinde mai tare,
Lumina răzbate-n ungheruri,
Iar buzele-ncep să șoptească
O rugă fierbinte spre ceruri:*

*„Din căi rălăcice, Stăpâne,
La netede drumuri mă scoate,
Ș-ajută-mă, Sfinte Părinte,
Să scap de dureri și păcate.*

*Păzește-mă, Bunule Tată,
De multe lațuri
Și vindecă-mi inima slabă
De poftă și patimi cuprinsă.*

*Spre neamul meu blând în
dureri
Îndreaptă-ți, Stăpâne, privirea,*

*Căci n-avem aiceoa un sprîjin
Și-n Tine vedem mântuirea.*

*E timp să se facă dreptate
Și nouă ce trogem dureri!
Îndură-te-n ceasul pieirii,
Căci astfel ni-l peste putere...”*

*Și-mi arde pe buze rugăciunea,
Ca mucul luminii în sfeșnic;
Iar blândul Hristos mă mângâie
Cu zămbetu-i dulce și veșnic...*

*Dar iată că mucul se-ndoie
Și sfârșite-n ceara topită,
Apoi lumânarea se stinge
Pe buze încet se sleiește...*

(În miez de noapte, 1913)

Emanoil Catelny

„O fire de moldovan robust, cu cătătură dreaptă și cu o comportare tot așa de dreaptă. Figura-i respiră sinceritate, iar privirile-i, armonizate cu vocea caldă și puternică, sunt miuate în lumina idealului care-l însușește. De la prima vorbă ce-o schimbă cu el, te cucerește. Nimic prezumțios în atitudine, în gesturi, în felul de a fi. Oamenii ca aceștia nu au trăit numai, ci au făurit istorie”.

Ion Pelivan

Petre Cazacu

S-a născut pe 16 octombrie 1871, la Chișinău, într-o familie de meșteșugari. A făcut studiile secundare, apoi învață la Seminarul Teologic din Chișinău. Urmărit de poliția jaristă pentru activitate revoluționară, la vârsta de 22 ani s-a refugiat în România. În 1900 a absolvit Facultatea de Medicină din București. Odată cu activitatea medicală, studiază și literatura universală. În 1912 publică o lucrare despre Basarabia, în care scrie: „Bunul și ortodoxul nostru vecin de la răsărit, ca să ne turci, de la 1711 până la 1812 ne-a bântuit și sărăcit Țara Moldovei, luând cu sila și prin biruri, și dări, și merinde, și schingiind oameni. Și noi, de voie sau de nevoie, am crezut în vorbele ieșite din gura lui și nu în faptele pe care le făcea ortodoxul nostru vecin de la răsărit și-a văzut împlinit o parte din visul inimii. Jumătatea din Moldova, pământul dintre Prut, Nistru și Dunăre, a fost răstluit: 240 000 moldoveni au intrat sub oblăduirea Rusiei”.

Emanoil Catelny s-a născut la 25 ianuarie 1883, în satul Zgârdești, județul Bălți. A fost unul dintre întemeietorii Statului Țării. A învățat la Școala Agricolă din Cucuruzeni și la Școala Militară din Odesa (maior în rezervă). În 1917 a fost președinte al Comitetului Național Moldovenesc din Odesa, contactând permanent cu naționaliștii și românopolii din Basarabia: Ion Pelivan, Pan Halippa, N. Alexandri, Al. Buruiană, Vladimir Hertza ș.a.

În perioada anilor 1919-1923, a îndeplinit funcția de judecător popular în s. Nădășuța, jud. Soroca, după care și-a început activitatea politică. După Unirea Basarabiei cu România, este numit director general pentru agricultură în guvernul autonom al Basarabiei. În 1923, Consiliul de Miniștri al României îl numește în funcția de prefect al județului Bălți; a îndeplinit funcția de vicepreședinte al Partidului Liberal din județul Bălți; a fost senator în parlamentul român din partea Partidului Național-Liberal. În anii 1927-1928 a fost ales în Senatul județului Bălți, iar în anii 1933-1937 s-a aflat din nou în funcția de prefect (guvernator) al jud. Bălți. Folosea niște cuvinte alese, când vorbea despre oamenii orașului, care îl ajutau dezinteresat la făurirea unei vieți mai bune în județ. Dintre aceștia făceau parte senatorul Ștefan Sadovic, părinții Vasile Popovici, Vladimir Vișneacov, Ion Scobioală și alții, care încă în 1924 făceau lucruri bune pentru locuitorii orașului.

Ideea călăuzitoare a lui E. Catelny a fost formarea Statului Românesc unitar în componența „Statelor Unite ale Europei”. Pe aceste poziții a rămas până în ultimele clipe ale

decât cu distrugerea vieții culturale moldovenești. Moldovenii au rămas în țara lor așa cum i-a apucat la 1812, fără să participe la dezvoltarea culturală a omenirii și a neamului lor”.

Petre Cazacu a jucat un rol hotărâtor în promovarea ideii de unire, a participat la deschiderea ședinței Sfatului Țării, a fost membru al guvernului Republicii Democratice Moldovenești și Director al Guvernului local pentru Basarabia. De două ori – în 1931 și în 1933 – a fost ales deputat de Bălți în Parlamentul Român. În acea perioadă a susținut ferm acțiunile Episcopului Visarion de renovare a lăcașelor sfinte și de înălțare a noilor biserici în orașul și județul Bălți. A decedat în 1956, la București.

Pantelimon Halippa

Marele om politic, poet și scriitor (1883-1979) s-a născut în satul Cubolta, aflat la o aruncătură de băț de Sibobzia-Bălți. Școala primară o face în satul natal, apoi învață la seminarele teologice din Edineț și Chișinău. După anul 1908 pleacă la Iași și se înscrie la Facultatea de Litere. După terminarea facultății, renumitul istoric Xenopol îi propune să rămână la catedra lui, dar a refuzat propunerea, deoarece dorea să se reîntoarcă în Basarabia, pentru a-și face datoria față de neamul din care se țrage. Participă la Congresul Învățătorilor (28 mai 1917), criticând aspru tendința de rusificare. Este ales vicepreședinte la Congresul Țăranilor (1917). Devine membru al Biroului de

“...m-a făcut să încep această lucrare dorința de a contribui la excluderea elementelor de denaturare a realităților istorice prin prisma propriei viziuni. Am dorit să completez unele aspecte ce țin de viața orașului și de oamenii lui, să continuu cercetarea vieții publice în aspect cronologic...În sfârșit, nu mai puțin important este să nu dăm uitării cele mai sacre datini și amintiri despre neam, plaiul natal și orașul Bălți, care trebuie să devină sfânt pentru originarii și locuitorii lui.”

Gheorghe Baci

torico-practice, dumnealui croia timp și pentru cercetare științifico-metodică. În 1993 susține teza de doctor, scurtă vreme (2000) – și pe cea de doctor habilitat în medicină. Este autor și coautor a peste 100 de lucrări științifice.

Fiindu-i cunoscute calitățile manageriale, în noiembrie 2009, M. Magdei este numit, pentru a doua oară, în funcția de viceministru al Sănătății și medic-șef sanitar de stat, unde contribuie la redresarea acestei ramuri de mare vigoare pentru societate în noile condiții de dezvoltare a țării.

Mediul favorabil din familie a fost și rămâne un suport pentru activitatea rodnică a dlui Mihai Magdei, mult de patru decenii o are alături pe soția Eudochia, oftalmolog, originară și ea din Bălți. Feciorii Valeriu și Alexandru își bucură părinții cu nepoții.

Grigore Chetrari

Cunoscutul medic și eminent organizator al sistemului de sănătate publică din mun. Bălți s-a născut la 27.11.1947, în satul Ruseni, de prin părțile Eđinețului. De tânăr a cunoscut viața plugarului, ajutându-i pe tata Ion Maria la lucru prin gospodărie și pe ogoarele coltarului. Pentru prima dată, la vârsta de 6 anișori (1953), a rămas la părinții departe de satul natal, tocmai în regiunea Khabarovsk să-l viziteze pe bunelul Zara Vladimir (pe linie maternă) a fost deportat cu titlul de „chiabur” în Siberia pentru concentrare a celor mai muncitori gospodari din țară, „eliberate” de regimul sovietic.

După absolvirea școlii primare din satul Ruseni, Grigora Chetrari își continuă studiile în școala medie din orașul Eđineț.

sănătate. Tocmai în acești ani dumnealui a devenit un medic pregătit multilateral, datorită faptului că asistența medicală se acorda în cazurile cele mai complicate, în condiții extrem de grele.

În 1987, șeful secției Sănătate a comitetului executiv orașenesc, dl Ilie Goreacii, îl propune pe Gr. Chetrari la postul de inspector-specialist al secției Sănătate, iar în 1990 este numit în funcția de șef al secției Sănătate, pe care a deținut-o până în 1994, când a fost numit medic-șef al spitalului orașenesc Bălți. În 16 ani cât a exercitat această funcție, dumnealui a avut posibilități reale de a studia aspectele organizatorice de dirijare a sistemului de sănătate publică, ceea ce a contribuit la dezvoltarea capacităților sale manageriale, extrem de necesare în perioada actuală de dezvoltare a țării.

Putem spune că domnul Gr. Chetrari este un exponent de valoare al medicinei bălțene, un specialist și un organizator de excepție al sistemului de sănătate, un om de încredere, receptiv și binevoitor, cu calități deosebit semnificative doar unor personalități marcante. Pe bucurie drepte, activitatea Domniei Sale a fost înalt apreciată prin stat: medalia „Meritul Civic”, Ordinul „Gloria Muncii”, distincția „Eminent al Ocrotirii Sănătății din URSS” etc. Este stimat de conducerea municipalității, de colegii și de prietenii. Toți membrii familiei sale sunt medici de profesie: soția Silvia, ginecolog, medic-șef adjunct al Centrului Perinatologic din Bălți, și cei doi feciori – Vadim și Eduard. Bunicii se bucură mult de cele trei nepoțele: Tina, Larisa și Cristina.

Boris Grițunic

Cunoscut arhitect și om cu o vădită cultură spirituală, cumpătat și binevoitor. S-a născut în 1948, în satul Sofia, intr-o familie de oameni gospodari și muncitori. În acest sat, cu frumoase tradiții seculare, și-a petrecut copilăria și a cunoscut munca țăranului. După absolvirea învățat în școala medie, urmată de mai recunoscute din Drochia. A urmat școala de arhitectură la Institutul Politehnic din Chișinău și Construcție, secția arhitectură.

Universitatea de Stat „Alecru Russo”, și de nepoțica Daniela, care le alină suferințele.

Gheorghe Popa

Viitorul profesor universitar și rector al Universității de Stat „Alecru Russo” din Bălți s-a născut în 1952, în comuna Budești din raionul Glodeni (fostul județ Bălți). În satul natal, cu frumoase și neștirbite tradiții, a copilărit și a învățat 8 clase, a deprins toate formele de muncă a țăranilor. În satul născut mai nota la algebră de „4” nu i-a permis să obțină medalie de aur.

Capacitățile sale, moștenite de la părinții Dumitru și Vera, s-au manifestat cu prinosință și s-au dezvoltat în timpul studiilor la Facultatea de Filologie a Institutului din Bălți. Fiind un student eminent, a obținut bursă de merit „A.S. Pușkin” (la anul II) și bursă de merit „V.I. Lenin” (la anul IV), precum și multe diplome și mențiuni universitare, al tineretului studios, Gh. Popa adesea era inclus în componența delegațiilor și comisiilor universitare. Totodată, era preocupat și de cercetările științifice studențești, sub îndrumarea dascălilor Ion Evtuşenco și Ilarion Matcovschi.

În 1977, Gh. Popa absolveste cu mențiune facultatea și se încadrează în activitatea pedagogică a instituției – asistent la catedra de limbă și literatură, iar peste doi ani își continuă studiile prin doctorat la Institutul de Limbă și Literatură al Academiei de Științe a Moldovei, conducător științific fiindu-i academicianul Silviu Berejan. În 1981 susține teza de doctorat „Statutul semantico-analitice ale

În perioada anilor 1981-1984, dl Gh. Popa a exercitat funcția de decan al Facultății de Filologie, iar din 2000 și până în 2010 a deținut funcția de șef al catedrei limbă română. În aceste posturi, dumnealui a dat dovadă de calități manageriale deosebite. În anul 1983 i se conferă titlul de conferențiar, iar în 2001 – de profesor universitar. În afară de lucrul didactico-pedagogic, dl Gh. Popa îndeplinea și multe activități obștești: președinte al comisiei de concurs, membru al senatului universitar, redactor asociat la mai multe reviste și culegeri științifice, membru al Adunării Secției de Științe Umanistice și Arte a AȘM ș.a.

În fotoliul de decan (1982)

O frumoasă sărbătoare a familiei (împreună cu soția Lucia și fiicele Doina și Corina, 2001)

Inaugurarea în funcția de rector al Universității de Stat „Alecru Russo”

În pofida multor obligațiuni de ordin didactico-instructiv și obștești, Gh. Popa găsea timp (din contul concediului și zilelor de odihnă) și pentru activitate științifică. Exerțita prin cumul funcția de cercetător științific superior la Universitatea de Stat „Alecru Russo” (1994-1996), iar mai târziu în această postură a activat la Institutul de Lingvistică și AȘM (1995-2000). Domeniile cercetărilor științifice erau axate pe cele mai prioritare probleme, cum ar fi: lingvistica comparată, lexicologia, lexicografia, gramatica, generală, lingvistica comparată, lexicologia, lexicografia, gramatica, Pe parcursul anilor a publicat peste 100 de lucrări științifico-didactice, inclusiv trei dicționare semantice și gramaticale. În cadrul Academiei de Științe a Moldovei (1992, 2010), două monografii (1992, 2010), un manual de gramatică (1992, în colaborare). În cadrul Academiei de Științe a Moldovei participă la elaborarea „Dicționarului derivativ al limbii române”, precum și la pregătirea altor lucrări de valoare. Rezultatele cercetărilor științifice ale profesorului universitar Gheorghe Popa au fost prezentate la numeroase foruri științifice prestigioase naționale și internaționale.

Cititoria cadrelor științifice este pentru Domnia Sa o preocupare permanentă – a pregătit 7 doctoranzi și 20 de masteranzi, iar la 5 teze de doctorat a participat în calitate de referent oficial. În anul 2008, susține cu succes teza de doctorat în lingvistică, obținând titlul de doctor habilitat în filologie.

În februarie 2010, domnul profesor universitar Gheorghe Popa este ales rector al Universității de Stat „Alecru Russo” și președinte al senatului universității. Pe lângă aceste mari responsabilități, trebuie să rezolve un șir de probleme de ordin organizatoric, managerial, financiar, gospodăresc etc.

Maria Șleahțișchi

Face parte din generația contemporană a învățătoarelor, dotată cu capacități și interese rafinate, posedă o bogată experiență profesională și științifică.

gândire rațională și o atitudine binevoitoare față de cei care o înconjoară. E de ajuns să conversezi doar câteva minute cu Dumneaei, pentru a conștientiza justa apreciere a elevilor săi, care o caracterizează pe doamna profesora în modul următor: finută elevată, exigentă, profesionist de valoare, cu imaginație și eu chiar din primele clipe când am cunoscut-o pe doamna Maria Șleahțișchi, prorector pe probleme științifice al Universității de Stat „Alecru Russo” din Bălți.

Sper că nu am dat greș în această primă părere și mă bucur că aprecierea mai mult intuitivă, a mea, coincide cu expresiile prezentate în scris de mai mulți colegi ai doamnei Șleahțișchi: „Un model de prezență universitară” (Nicolae Leahu); „Un model de verticalitate” (Lucia Jurcanu); „Atașată profesional și afectiv de Facultate, Catedră, elevi, colegi” (Elena Harconiță); „Har și dăruire” (Adrian Ciubotaru) ș.a. Intenționat evidențiez aceste aprecieri, conștientizându-le foarte obiective, din motivul că în zilele noastre, în adresa persoanelor, munca și manifestările în societate ale cărora merită susținere deplină și adecvată.

Studentă la anul II (1978)

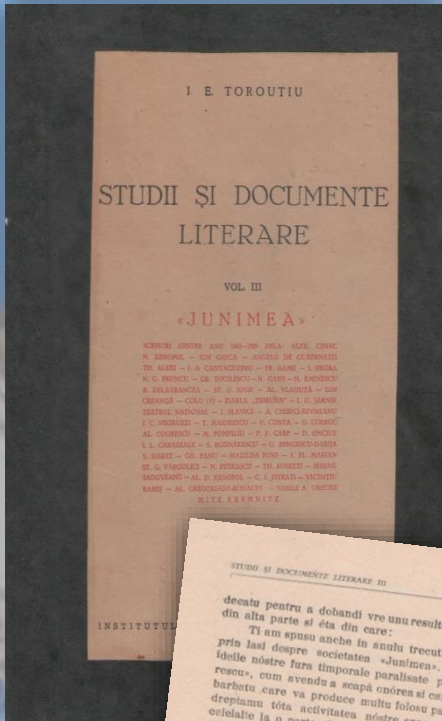

În biroul decanului Facultății de Filologie (2002)

REFERINȚE despre BĂLȚI

PE-UN PICIOR DE PLAI

I E TOROUTIU

STUDII ȘI DOCUMENTE
LITERARE

VOL. III

«JUNIMEA»

SCRISORI ÎNTRU ANUL 1960-1961 DE LA: ALZE, CHIRAC, N. KERNON - ȘOI GHEA - ANGELO DE CHERNATEI, TH. ALZEI - I. A. GANDZIDZHO - FR. BARI - I. BIRDA - N. G. BONDY - DE TONLEBY - M. GAY - P. FONDY - B. DELAVANCHA - SE. O. SOBE - AL. VLAMBEA - KON. CHENGA - COLO VI - DANIE. ZHIBUNY - I. G. JANKE. ZELTNE. NERDINA - I. BAYRE - A. CHIRCO. KRYVANS. I. C. VIKHREZI - T. MASMECU - V. CONTA - G. COMBOI - AL. COORDICI - N. POPULIU - F. F. CAMP - D. SINCULI - L. L. GARIBOLDI - A. BONDARETSKI - G. BONDARETSKI - S. BARIET - CH. FANG - MAELIDA FONG - I. H. NASHAN - SE. O. VARGOLAK - N. PEDRANCO - TH. ROBERTI - MARIJA. MASDORANI - AL. B. KERNON - G. J. ZITKITS - VIKENTII. BARDI - AL. GARDOSIAGI-ANONASHI - VASILE A. URETSKI. NITTE. KERNITZ.

STUDII ȘI DOCUMENTE LITERARE III

INSTITUTUL

decatu pentru a dobandi vre unu rezultat. Rezultatulu ilu amuzant
din alta parte si éta din care:

Ti am spusu anche in snulu trecut la ocaziunea trecerii
prin lasi despre societatea «Junimea». Ai afiatu pe urma cum
Idelle nôstre fura timporale paralizate prin «procesulu lui Maiorescu»,
rescu», cum avendu a scapâ onôrea si cariera unui amicu si a unu
barbutu care va produce multu folosu patriei amu trebulu sa se
dreptamu tôta activitatea nôstre spre acestu scopu trebulu sa se
cotelatu la o parte. Causa Maiorescu se terminâ in fine trebulu sa se
celestu la o parte. Causa Maiorescu se terminâ in fine trebulu sa se
strigatelor si tipetelor nôstre in tura si dincolo de hotare. Maiorescu
rescu e curatu, vacantiile supravento sunt sfrisite si societate
«Junimea» pôte sa gâdâsca din nou la scopurile ce-si propusese
parasindu intinericulu in care se confundase si în corva de
pazise. Neputu lui Pogor, Casu ** June Basarabianu îndredite
nevoitoru si fôrte avutu, voiundu a învâri Basarabianu îndredite
Romana ce emperase de la Paris, guvernulu musculescu si
si-asi peste cîteva septimani va functiona o noua tipografie
deshiderea tipografiei si elu dedica tipografia sa societatii Junimea»
lasi sub numelu «tipografia societatii Junimea». Pricipi ce
nu avântu avemu posedadu o tipografie forsa a secei societati
din punga. Acuma éta ce a hotaritu societatu vechiu a societati
(Maiorescu, Pogor, Carp si eu) «I) Societatu «Junimea» e unu
tuta; 2) Ea va face apela la toti cetatiani care se interesu
propasirea civilizatiunii in Romania sa facu parte din ea; pretu
participarii este 4 galb. pe anu adica 1 pe trimestru; 3) Ea va
unu corespondintu in tôte orasele cele mai însemnate ale Romaniei
si in provinciile Romane supuse domnâuluiu straine; 4) În
tipari ori ce carte de sciinta sau litera iar mai cu seama academi
sciinta trebulu scosile scosile sau litera iar mai cu seama academi
gati folositoare tierel de e comisiune cercetătoare espresu
pentru acésia (intilegi?); 5) Ea va avé o singura ortografie
tru tôte cele edité de sub tipariulu ei; 6) Pretuluu estu din vînzare
cartilor va scrii societatii pentru acoperirea cheltuiellor, se
co dooste voru si acoperire pentru acoperirea cheltuiellor, se
acei autori care voescu a tipari cartile lor pe proprie cheltu
pretuluu va fi mai estinu si tipariulu va fi mai nunt decatu
tipografii; 8) Soc. Junimea va debuta prin tiparirea tuture

Uniunea Vorbitorilor de Limba Engleză
România

ER

Mariana Nicolae
Florina Niculescu

**Schimbând destine,
schimbăm lumea**

Uniunea Vorbitorilor de Limba Engleză
90 de ani în serviciul înțelegerii internaționale

ISBN 978-973-8301-19-1

The English-Speaking Union - Romania

ER

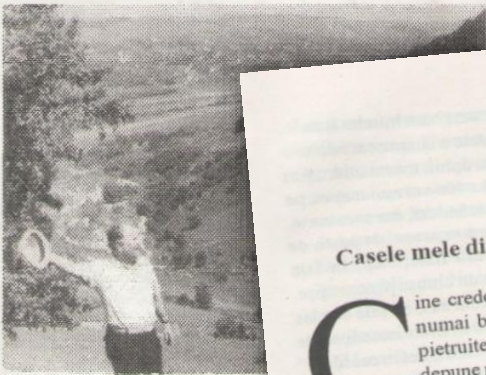
Mariana Nicolae
Florina Niculescu

**Changing Lives
We Change the World**

The English-Speaking Union
90 years of service for creating global understanding

ISBN 978-973-8301-19-1

Aduceri aminte: De pe Nistru și Dâmbovița

Casele mele din orașul Bălți (Pe Răut)

Cine crede că orașul Bălți, cum îl arată numele, era numai bălți și băltoace, se înșală. Avea și străzi pietruite, și grădini, și mai ales grădina publică. Pot depune mărturie: când am trecut pe lângă ea, în vârful căruței plină cu bagaje, ce ne aducea la prima noastră casă din Bălți, cânta o fanfară. Aveam opt ani, terminasem clasa întâia, într-un târgușor din apropiere și acum ne mutam la oraș. Mi-a spus fratele meu mai mare, Oleg, care era la liceu, venise mai demult, că e fanfara regimentului 6 Vânători, condusă de căpitanul Gherber, e coleg cu fiul său, joacă amândoi teatru, pun în scenă piesa „Revizorul”, atunci nu m-a interesat, am văzut-o când eram prin clasa a patra, mi-a plăcut și a strecurat în mine un gând, pe care aveam să-l mărturisesc mai târziu. Dar în seara aceea, în vârful căruței, m-am interesat doar de tunuri, dacă sunt în oraș tunuri. „Sunt, mi-a răspuns fratele, ai să le vezi la paradă”. „Sunt mai mari decât casa?”, nu-l lăsăm eu. „Mai mari, mai mari, mă mințea el, ai să vezi și cai frumoși de la regimentul 7 Roșiori, ai să vezi multe”. Am tras la casa unui consătean, de pe strada „Unirii”, stradă pietruită și cu slacâmi pe margini. Casa nu era prea mare dar gazda avea două fete mărișoare, și ele la liceu ca și frații mei, Mihai și Oleg aveau cu cine sta de vorbă, eu mă uitam printre gard. Până ce, într-o zi, i-a venit fratelui Oleg, ideea să mă urce pe stâlpul de telegraf, care era lângă gard, să joc rolul „Micul Cercetaș”, o dramaturgie făcută de el, în cinstea Anei, așa o chema pe fata cea mare. Toate au fost bune până în ziua spectacolului. Spectatori: fetele, gazda și

Valeriu Movileanu

POEZII LIRICE ȘI PATRIOTICE

Virajări basarabene

Omagiu la 80 de ani

Centru editorial al Universității de Stat din Moldova
Chișinău 2006

792 (478)
p93

4

UNITEM

Pavel Proca

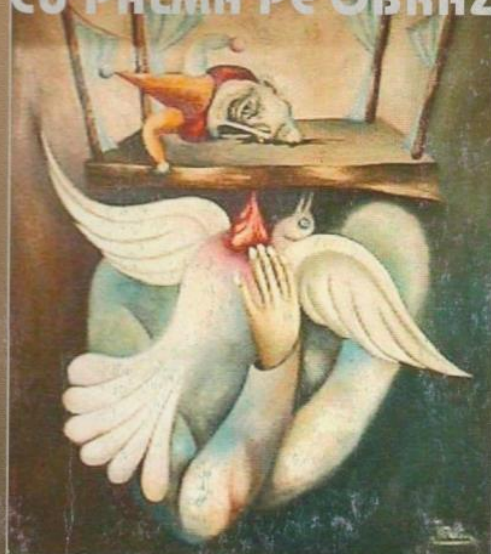

Și noi eram o ceată tristă...

792 (478)
p93

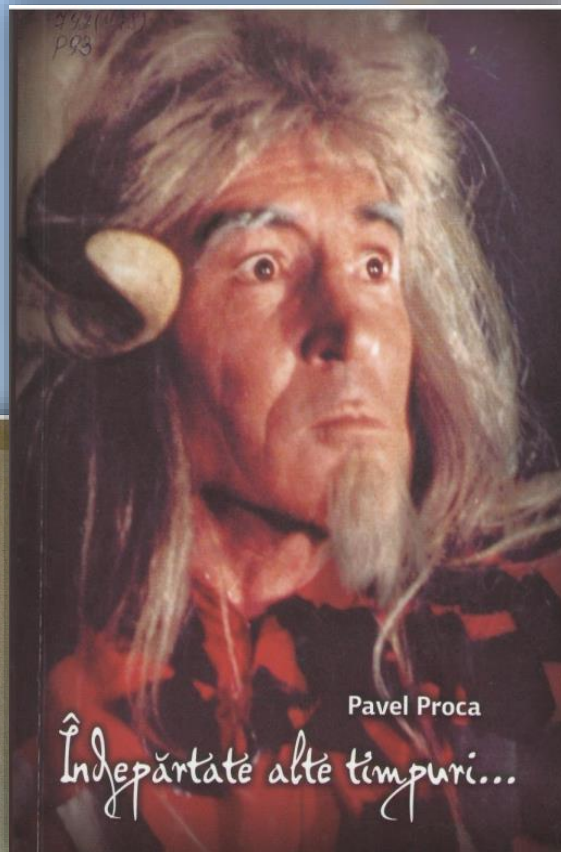
Pavel PROCA

SĂ MĂ APLAUDAȚI
CU PALMA PE OBRĂZ

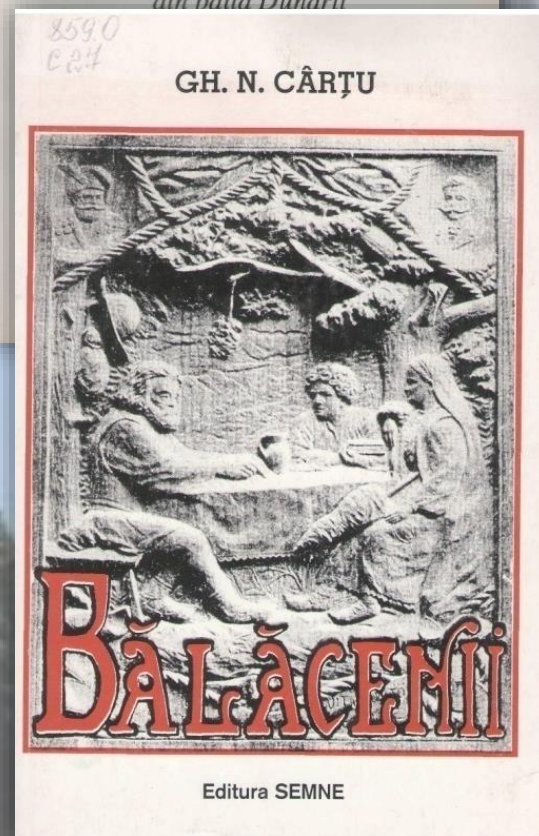
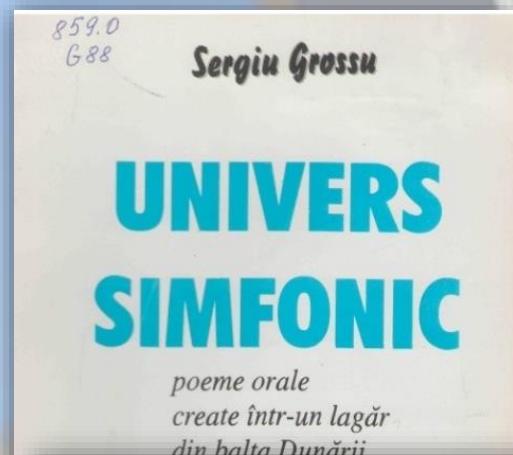
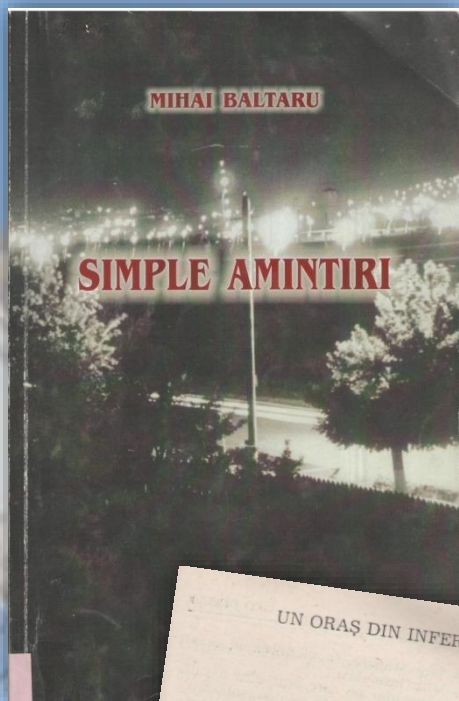
UNITEM-2002

792 (478)
p93

Pavel Proca

Îndepărtate alte timpuri...

UN ORAȘ DIN INVERN !

Era într-o miercuri, aproape de seară, într-o zi și tot atât de compacti, cînd am ajuns în orașul Bălți, și cu aceasta, voiajul meu în Basarabia a atins cel mai dramatic și mai uluitor episod. În timp ce am străbătut orașul acesta, în nenumărate rînduri m-am frecat la ochi, am căutat să-mi revin, mi-am sfișiat cu unghiile carnea, am făcut tot ce se poate pentru a-mi da seama că nu sînt pradă tot ce se poate grozitor, că tot ceea ce văd există în realitate, că viziunile de coșmar și de nebunie nu pot fi risipite ca o halucinație, deși erau, atât de superlativ, atât de singeros, halucinante.

Mă vor crede oamenii ? Orașul acesta din Basarabia e un oraș al Infernului, e tot ce poate fi mai îngrozitor pe fața pămîntului.

Și dacă într-o zi, aș afla că s-a scufundat în adîncime, și în locul lui a apărut un lac de smoală, îndreptățesc la cea mai absurdă credință. Dar înși oamenii, locuitorii acestui infernal oraș, n-aveau ei conștiința propriei lor damnațiuni ? Nu se vede pe obrazul fiecăruia din ei că se știu osîndiți la

¹ Voiajul în urma căruia am scris acest reportaj desigur, că de atunci, s-au schimbat multe din cele cuprinse în această carte. Ele vor rămîne, totuși, ca document al unor vremuri triste, pentru a căror completă dispariție mai trebuie luptat încă.

Бельцы

Министр сельского хозяйства СССР
Степанов А. Савельев. В. Савельев.
Президент Молдавии. Молдавия СССР.

оставался сугубо сельскохозяйственным с преобладанием зернового хозяйства. Сахарную свеклу почти не сеяли, садов было мало. Сейчас хозяйство стало многоотраслевым, земельный фонд освоен полностью, малопродуктивных угодий почти нет, на пашни приходится до 75% площади и около 10% земель занимают сады и виноградники. Возникла и промышленность, преимущественно пищевая. Всеуму этому способствовала довольно густая сеть железных и шоссевых дорог.

Бельцы

Если ехать на Единец в Кишинев, автострада долго идет по однообразным просторам Бельцкой степи, минуя выросший в последние годы районный центр *Рышканы*, эфиромасличный совхоз «Трандафир», село *Стрэмбу* с колхозом имени А. А. Жданова и приводит в *Бельцы* — самый крупный город, промышленный и культурный центр Северной Молдавии. По численности населения (91 тыс. человек) он занимает третье место после Кишинева и Тирасполя, а по стоимости выпускаемой промышленной продукции уступает только Кишиневу. О поселении Бельц, что по-молдавски означает «оболото», упоминают еще летописи начала XV в. Однако в год присоединения Бессарабии к России здесь проживало всего около 1 тыс. человек. В 1818 г. местечко Бельцы было преобразовано в уездный город. Положение его в центре плодородной Бельцкой степи, на перекрестке дорог, связывающих Одессу, Кишинев, Бендеры и Измаил с Сороками, Хотинем, Могилевом-Подольским, во многом способствовало превращению Бельц

в один из основных торговых центров Бессарабской губернии. На бельцких базарах ежегодно продавались десятки тысяч голов лошадей, крупного рогатого скота, много хлеба.

Еще больше оживилась жизнь города после строительства в конце XIX — начале XX в. железных дорог Слободна — Рыбница — Бельцы — Окница и Бельцы — Унгены — Кишинев. Появились довольно крупные предприятия мукомольной и маелобойной промышленности, возникли мастерские, обслуживавшие железнодорожный транспорт. И все же до 1945 г. Бельцы оставался весьма небогатоустроенным небольшим городом. Его расположение и заболоченной пойме Реута было антисанитарным и оправдывало его имя.

Когда после войны началось восстановление хозяйства в Молдавии, город очень быстро стал крупным промышленным центром, прежде всего разнообразной пищевой промышленности, на долю которой приходится более 60% стоимости выпускаемой продукции. Предприятия маслобойной, мясной, винодельческой и мукомольной отраслей имеют важное значение. Гордость Бельц — крупный сахарный завод, старейший в правобережной части Молдавии. Второе место занимает легкая промышленность (более 20% валовой продукции): Ондатровыми шапками, цыгейскими шубами известен меховой комбинат — одно из крупнейших предприятий республики. По всей Молдавии расходятся продукция заводов сельскохозяйственного и строительных материалов, мебельной фабрики. Автопогрузчики с маркой Бельцкого электротехнического завода «большими партиями вывозятся во многие города СССР и экспортируются в зарубеж-

53. Фабрика де арматурэ електрикэ де илуминат дин Бэлць produsează лампы флуоросце.

53. Красные светильники выпускает Бельцкий завод электроосветительной арматуры.

173 (178)
56

Moldavia

is named after Alecu Russo, an outstanding Moldavian writer, critic and publicist in the mid-nineteenth century. A monument to the partisan and member of the underground organisation Boris Glavan who studied here in 1940-1941, stands at the entrance to the college.

Before Bessarabia was reunited with the Soviet Union, Boris Glavan worked at workshops in Beltsy. Then he began to attend the teacher training college but did not graduate because of the war. He went to the front as a volunteer.

In the summer of 1942, after escaping from the encirclement near Kharkov, he managed to reach Krasnodon, the town in the Ukraine to which his parents had been evacuated from Moldavia. Here Boris became an active member of the underground Komsomol organisation Molodaya Gvardia (The Young Guard). At the beginning of January 1943, the Nazis managed to uncover the organisation. Boris Glavan perished on January 15, 1943. The Nazis arrested the young guards and took them to a ruined mine where they cast them down a mine shaft.

For his acts of bravery in Krasnodon, Boris Glavan was posthumously awarded the Order of the Patriotic War, First Degree.

The Beltsy teacher training college was set up again in the spring of 1945. Since then it has trained 16,000 teachers and workers for preschool establishments. Here teachers are trained in the Moldavian and Russian languages and literature, in the English, German, and French languages, physics and mathematics, in preschool pedagogics, and in music and singing. Some six thousand students attend the college and are taught by three hundred lecturers from 25 departments.

The college has a library of one million books, a sports club, an international friendship club, a sanatorium and check-up centre, a motor boat station, and clubs.

Besides the college, the town has an educational centre, a library, a sports club, a sanatorium and check-up centre, a motor boat station, and clubs.

Romanian wineries in 1918-1940. Some stands are devoted to the reunification with the Soviet Union and the foundation of the Moldavian Soviet Socialist Republic. There are many exhibits on the liberation of the town in March 1944. Much information is given on the present town, its achievements in developing industry, housing construction and successes in the social sphere.

From the Local Lore Museum you proceed to the **Beltsy Wine and Brandy Association**, which was at one time a simple winery where 20 people would process 140-145 tonnes of grapes by hand in a season. The new winery started operating in 1954. After alterations were made to it in 1967, its capacity reached 1.8 million decalitres of bottled wine, brandy and liqueurs.

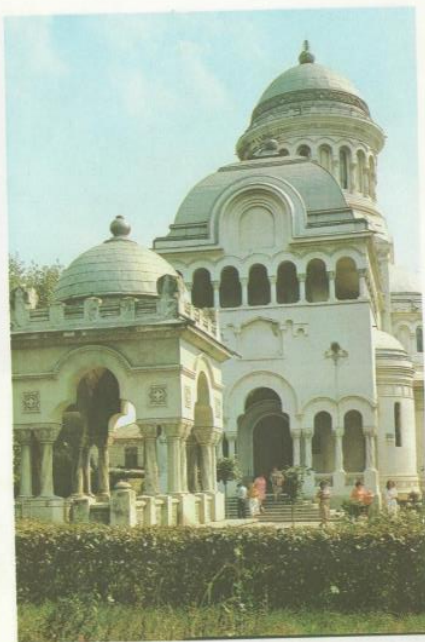
The winery has produced a new brandy Bukuriya (Joy) which has been awarded two gold medals at international tastings. A new brandy Serbetoare (Festive) was produced to mark the jubilee of the Great October Socialist Revolution, and this was also awarded a gold medal at a competition in Bucharest.

In November 1967, during the celebrations to mark the jubilee of the Soviet state, ten thousand decalitres of brandy spirit from the high quality 1967 yields of Alligote and Rkatsiteli grapes, were put to mature for fifty years, for the preparation of special brandy in the year 2017 for the centenary of the Revolution.

In those same days of 1967 a storeroom was set up at the winery where one thousand bottles of ten-year-old Bukuriya, 1,017 bottles of 20-year-old Serbetoare brandy, and 2,017 bottles of wine are to be stored for fifty years.

The association, which incorporates another five wineries in northern Moldavia, was set up in 1971 on the basis of the main Beltsy winery. Now it processes 500 tonnes of high quality grapes per day from which 22 brands of wines and brandies are produced.

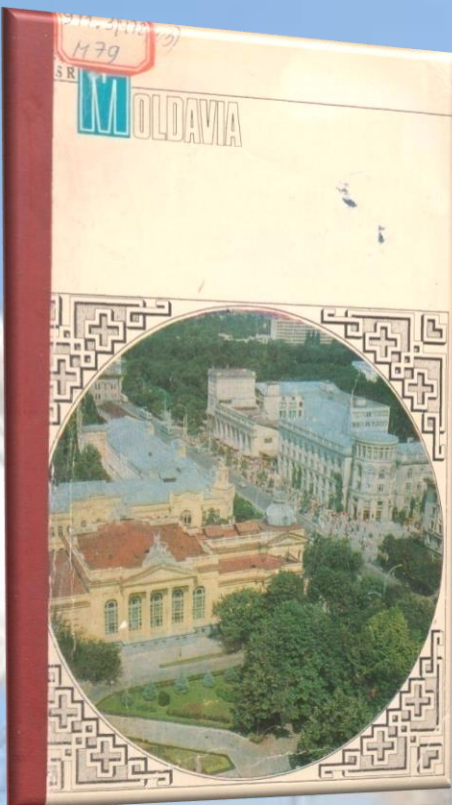
comes to an end. It is only an inter-destination: either and then through visit; or on road the turn to Don-ta — Zhitomir — Zhitomir. your route will be industrial region, rain, and animal the Odessa— and winery, a its goods to 17

Local Lore Museum

Planetarium

The city's garment factory "Forty Years of the YCL" was the first in the Soviet Union to use the progressive method of cutting material to avoid leftovers. Tiraspol pile rugs have won medals and prizes at the Osaka, Leipzig, Damascus and Brussels international carpet exhibitions.

The city has a teachers' training college, three specialized secondary schools, thirty general education secondary schools, a museum of history and local studies, a drama theatre, and numerous libraries, houses of culture and clubs.

In the long and deep Kalkatov Ravine, on the outskirts of the city, interesting and valuable paleontological finds—the remains of many kinds of fossilized animals—have been discovered in the Quaternary and Neocene layers. A unique open-air museum of world-wide significance has been established on the basis of these finds.

Belsy, which until fairly recently was a small provincial town, has developed in the post-war period into a large, industrial centre. It now has forty industrial enterprises, including an electrical engineering works, agricultural machinery and building materials plants, a furniture factory, fur and garment factories, a meat-packing plant, a big vegetable oil plant with a daily output of 270 tons, a sugar refinery and a winery and brandy distillery.

Much has been done to modernize the city. New modern houses have been built, the streets have been asphalted and planted with greenery. It has five times the housing accommodation it had in the pre-war years. The city has a teachers' training college, a technical school, a medical school, and scores of general education secondary schools. It is the site of the Scientific Institute of Selection, Seed-Growing and Field-Crop Cultivation. There are many libraries, cinemas and houses of culture and both a Moldavian and a Russian drama theatre. Every year drama companies from Kishinev, Odessa, Chernovtsy, Lvov and other Soviet cities give performances there.

Bendery is situated on the Dniester. Like other cities in the Republic it has changed immeasurably of late, having become a city of new blocks of multi-storey apartment houses, parks and gardens. It now has silk-weaving and cotton-spinning industries, which are new for Moldavia. Along with the textile industries, Bendery has the Moldavkabel and Elektroapparaturna plants and the Soviet Union's only plant making cordierite, which is insulation material for the switches of powerful electric stations.

38

Bendery's silk-mill is called a "city within a city". It is an apt description since it spreads over a vast area and includes housing for the employees, schools, kindergartens, creches, gardens, a clinic, stores and its own Palace of Culture. The mill is new for the city (built in 1953) and the plant personnel is young, 25 being the average age.

The mill's Palace of Culture, has an auditorium that seats 610, a lecture hall, a library, rooms for the different amateur talent groups and an open-air stage. Amateur talent is encouraged in every way: there is a folk song and dance ensemble, a folk instrument orchestra, a variety ensemble, a brass band and a variety theatre. And the children are not forgotten, they also have what to pick from. There are handicraft circles, a puppet theatre, a children's variety ensemble, a choir and a ballet studio.

No concert at the Palace of Culture is complete without a performance by the "Prietenia" (Friendship) Folk Song and Dance Ensemble. In October 1971, on the occasion of its 15th anniversary, the title of Merited Ensemble of the Moldavian SSR was conferred on it. The ensemble has made quite a name for itself in other Republics of the Soviet Union, in the German Democratic Republic and in Denmark.

The mill's management and the trade union committee make sure that the necessary help and funds are forthcoming. According to Alexandr Kisyakovsky, director of the Palace, the mill's administration turns over 20,000 roubles a year from the profits and the trade union gives 12,000 roubles. The rest, about 30,000 roubles, comes from box office receipts from movies, performances and dances. With these funds they are able to hire fifteen highly qualified people to run the circles and studios.

The Moldavian countryside has changed greatly in Soviet times. Small individual strips of land have given way to vast collective-farm fields, orchards and vineyards. And the villages have changed, too. They are now small town-like settlements with modern housing, Palaces of Culture, schools, hospitals and stores.

The village of Kopanka in the Slobodzeya District is a case in point. Until Soviet times it was a destitute village in southern Moldavia that was doomed to extinction. Half of the children born in Kopanka died.

The village had two churches, a police station and a small, two-grade elementary school. The pe-

911,3(48)
M79

MOLDAVIA

specialized secondary schools, thirty general education secondary schools, a museum of history and local studies, a drama theatre, and numerous libraries, houses of culture and clubs.

In the Kalkatov Ravine on the outskirts of the city an interesting and valuable paleontological finds have been uncovered in the Quaternary and Neocene layers. The unique relics of pre-historic mammals excavated in the area were responsible for the holding of an international symposium of paleontologists in Tiraspol in 1969.

Beltsy (population 108,900), once a humdrum town, has developed in the post-war period into a large industrial centre. It has forty enterprises including an electrical engineering works, plants producing farm machinery and building materials, a furniture factory and garment factories, a large metal works, a table-oil enterprise, a sugar refinery, a distillery. The city has a hot water from the local power station.

Much has been done since the war. New modern houses have been built, asphalted and planted. Times the housing has improved since the pre-war years.

Beltsy has a technical school and a large school. It is the centre of Selection, Cultivation, and Harvesting of crop cultures and of sugar-beet culture.

There are many libraries, cinemas and houses of culture, Moldavian and Russian theatres. Every year numerous drama companies from Kishinev, Odessa, Chernovtsy, Lvov and other Soviet cities, as well as from abroad, give performances in these theatres.

Bendery (population 81,100) is situated on the Dniester. Like the other cities in the republic it has changed beyond recognition in recent years. It is now a modern city with tall blocks of flats, tree-lined streets and numerous parks. Totally new industries for Moldavia, such as the manufacture of silks, cottons and other textiles, have been started here. There are also "Moldavakabel" and "Elektroapparatura" electrical engineering plants, and a factory which produces porcelain insulators for powerful electric stations. These products go to all parts of the country.

TODAY AND YESTERDAY

Moldavia's largest city, its capital, Kishinev (population 250,000) is located in the eastern foothills of the Kodry range. For many years it was divided into "uptown" and "downtown," the upper part being taken up by the handsome villas of the rich, restaurants and hotels, parks and gardens. The "downtown" was located in a malaria-infested depression crowded with squalid bungalows flanking dusty streets.

This social inequality and the division it entailed have gone never to return. Kishinev today is a city of sunshine and greenery, of factories, research institutions, schools, sport grounds, museums, theatres and new well-appointed blocks of flats, all constructed according to a basic masterplan. In the past ten years Kishinev, which celebrated its 500th anniversary in October 1960, added as many houses as were put up in all its history before 1940. The outskirts have undergone particularly remarkable transformations.

Tall buildings construction of which has now started will pleasantly modify the urban skyline. This teeming hospitable city, whose population has more than doubled in the years of Soviet government, is a big industrial centre. In 1940 it had only small workshops producing candles, soap and morocco leatherwear. Apart from its country-famous electrical equipment plant named after Soviet Civil War hero Kotovsky, and producing pumps for artesian wells, it has another 80 large modern equipped factories turning out refrigerators, musical instruments, washing machines, tractors, canned food, knitwear and many

other things which have won repute both inside and outside the USSR—in short goods worth of more than 1,000,000 roubles daily.

Beltsy, once a one-horse humdrum town, whose only "noteworthy feature" were its many pubs to which the local folk squashed through a sea of mud, is today totally unrecognizable. It is a clean and green place with handsome new houses flanking the well arranged squares and bustling streets. One of Moldavia's biggest industrial centres, it has forty enterprises including an electrical engineering works, two fur factories, garments and furniture factories, a plant producing reinforced concrete structural members, a large meat-packing plant, a big vegetable oil enterprise with a daily capacity of 270 tons, a sugar refinery and a winery and brandy distillery. Between 1946 and 1959 gross output increased more than a hundred times, while in the seven years ending 1965 it doubled. The city has a teachers' training college, medical school, several specialized secondary educational establishments, a drama theatre, factory clubs, libraries and a sports stadium. More blocks of flats, clubs and the like are being built according to a masterplan.

Tiraspol is Moldavia's cannery capital—which is certainly saying a lot when one considers that the republic produces the astronomical figure of 738,000,000 tins of excellent canned food a year. Of late its engineering industry has been developing and new factories manufacturing electrical equipment, motors and transformers have been built. Also here is one of the USSR's biggest garments factories. The city is also famed for its brandies, made at Moldavia's oldest dis-

911.3/148
M 29

MOLDAU

staubigen, schlecht gefegten Straßen kleine ebenerdige Häuser. Hier lebten die Werktätigen.

So war es unter dem Zarismus.

Jetzt ist das eine ferne Vergangenheit. Die soziale Ungleichheit ist verschwunden und damit auch die durch diese Ungleichheit hervorgerufene Einteilung der Stadt. Es gibt jetzt nicht mehr ein oberes und ein unteres Kischinjew. Die ganze Hauptstadt der Moldau ist eine Stadt der Sonne und der Grünanlagen, der Betriebe und der Hochschulen, der Schulen und Stadien, der Museen und Theater, eine Stadt neuer komfortabler Häuser.

Im Oktober 1966 feierten die Einwohner von Kischinjew das 500. Jubiläum ihrer Stadt.

Die fortgesetzte Bautätigkeit erfolgt nach einem einheitlichen Plan. In den letzten zehn Jahren sind in Kischinjew ebensoviel Gebäude aufgeführt worden wie in seiner ganzen Geschichte vor 1940. Besonders groß sind die Änderungen in den ehemaligen Vorstädten. Hier entstehen immer neue Wohnmassive. An der Skulanka, Botanika und Ryschkanowka, dort wo baufällige Häuser standen, sind ganze komfortable Wohnviertel und neue Betriebe aus dem Boden geschossen.

Kischinjew wächst nicht nur in die Breite, sondern auch in die Höhe. Man beginnt mit dem Bau von Hochhäusern, die der Stadt ein neues Gepräge verleihen werden.

Das heutige Kischinjew ist durch ein brodelndes Leben gekennzeichnet. Die Bevölkerung hat sich unter der Sowjetmacht mehr als verdoppelt und zwar um 130 000 gewachsen. Kischinjew ist gastfreundlich und jung. Es ist zu einer Stadt der

Studenten geworden. Auch das ist ein neues glückliches Merkmal.

Das gewandelte Kischinjew hat erstmalig in seiner Geschichte eine Großindustrie. 1940 gab es hier nur kleine Werkstätten, in denen Kerzen, Seife und Saffian gefertigt wurden. Jetzt sind die Betriebe Kischinjows mit modernen Maschinen und Elektronengeräten, Taktstraßen und automatischen Vorrichtungen ausgerüstet.

In der ganzen Sowjetunion kennt man den elektromechanischen Betrieb, der den Namen des Bürgerkriegshelden Kotowski trägt, ein Betrieb, der Pumpen für artesische Brunnen produziert.

Außer diesem berühmten Betrieb gibt es in der moldauischen Hauptstadt 85 Großbetriebe. Kühlschränke und Musikinstrumente, Waschmaschinen und Oszillographen, Traktoren und Konserven, Wirkwaren und Mikrodraht, all das und vieles andere hat man hier herstellen gelernt und sowohl in der Sowjetunion als auch im Ausland den Ruhm vorzüglicher Meister erworben. Jeden Tag liefern die Betriebe der Stadt für mehr als eine Million Rubel Erzeugnisse.

Die Stadt Belzy war einmal die Verkörperung provinziellen Dahinvegetierens und durch Schmutz und eine große Menge von Kneipen berühmt.

Jetzt ist das eine saubere grüne Stadt. Neue Wohnviertel, gutgeplante Stadtplätze, belebte Straßen, die lichten Gebäude neuer Betriebe. Belzy ist zu einer der größten Industriestädte der Moldau geworden. Hier sind 40 neue Betriebe entstanden, ein elektrotechnischer Betrieb, zwei Pelzfabriken, eine Konfektions- und eine Möbelfabrik, eine Fabrik für Stahlbetonfertigteile, ein großes Fleischkombinat, ein großes Kombinat zur

SSR

911.3/478

M 79

MOLDAWIEN

nen, Konzerthallen, alle Künstlerverbände und Verlage der Republik. Kischinow übt einen überaus wichtigen politischen, wissenschaftlichen und kulturellen Einfluß auf die Bevölkerung der ganzen Republik aus.

Die zweitgrößte Stadt Moldawiens ist *Tiraspol* (115 800 Einwohner), seine einstige Hauptstadt, ein großes Industrie- und Kulturzentrum am Dnestr.

Das im Kriege zerstörte Tiraspol wurde nach dem Krieg von Grund auf erneuert. Vor allem ist seine Fläche mehrfach gewachsen. Vor dem Krieg bestand Tiraspol größtenteils aus ebenerdigen Häusern. Heute ist das eine Stadt mit vielstöckigen Gebäuden, großen Parks, zahlreichen Gärten, Anlagen und Boulevards.

Tiraspol ist jedoch nach wie vor als die „Kongresshauptstadt“ der Republik bekannt. Hinzugekommen sind Dutzende neue Großbetriebe der Nahrungsmittel- und der Leichtindustrie, des Maschinenbaus und der Holzverarbeitung.

Die Wein- und Weinbrandfabrik von Tiraspol, eine der größten der Sowjetunion, ist für ihre hervorragenden Markenknacks „Doina“, „Surpriny“, „Jubileiny“ und „Nistru“ bekannt, die sich zahlreiche Goldmedaillen und andere Preise auf internationalen Weinwettbewerben erworben haben.

Die Vereinigung elektrotechnischer Betriebe „Elektromasch“ erzeugt Elektromotore, Leistungstransformatoren, Niederspannungselektrogeräte u. a. und exportiert in 40 Länder.

In Tiraspol befindet sich die in der ganzen Sowjetunion bekannte Konfektionsfabrik „40 Jahre Komsomol“, wo die fortschrittliche Methode des verlustfreien Zuschneidens entstanden ist.

30

Die Polsterteppiche der Tiraspoler Fabrik sind in Osaka, Leipzig, Damaskus und Brüssel mit Medaillen und anderen Preisen ausgezeichnet worden.

In Tiraspol befinden sich eine Pädagogische Hochschule, drei Fachschulen, 30 Mittel- und Grundschulen, ein Heimatmuseum, ein Schauspielhaus, zahlreiche Bibliotheken, Kulturhäuser und Klubs.

Am Stadtrand, in der langen und tiefen Kalkatowa-Schlucht sind Schichten verschiedener Sedimente aus dem Quartär und dem Neogen entdeckt worden. Dort wurde ein bekanntes paläontologisches Denkmal entdeckt, das eine weltberühmte Fossiliensammlung beherbergt. Im Jahre 1969 fand in Tiraspol ein Internationales Kolloquium für Paläontologie statt, dessen Teilnehmer dieses einzigartige Freilichtmuseum besichtigten.

Belzy (108 900 Einwohner) war vor der Sowjetzeit eine kleine Provinzstadt. In den Nachkriegsjahren, als der Wiederaufbau der Volkswirtschaft in Moldawien anließ, entwickelte sich Belzy rasch zu einem ziemlich großen Industriezentrum. Dort sind 40 Betriebe hinzugekommen, darunter eine elektrotechnische, eine Landmaschinen- und eine Baustofffabrik, eine Möbelfabrik, ein Pelzkombinat, eine Konfektionsfabrik, ein Fleischkombinat, ein Kombinat für Öle und Fette mit einer Tagesleistung von 270 Tonnen, eine Zucker- sowie eine Wein- und Weinbrandfabrik. Strom und Warmwasser bezieht die Stadt von ihrem großen Wärmekraftwerk.

Vieles ist für den Ausbau und Modernisierung der Stadt geleistet worden: moderne städtische Häuser sind entstanden, Straßen asphaltiert und begrünt worden. Gegenüber der Vorkriegszeit hat

31

ACUARELĂ

În orașu-n care plouă de trei ori
pe săptămînă
Orășenii, pe trotuare,
Merg ținundu-se de mînă,
Și-n orașu-n care plouă de trei ori
pe săptămînă,
De sub vechile umbrele,
ce suspină
Și se-ndoaie,
Umede de-atîta ploaie,
Orășenii pe trotuare
Par păpuși automate, date jos din
galantare.
În orașu-n care plouă de trei ori
pe săptămînă
Nu răsună pe trotuare
Decît pașii celor care merg
ținundu-se de mînă,
Numărînd

În gînd
Cadența picăturilor de ploaie,
Ce coboară din umbrele,
Din burlane
Și din cer
Cu puterea unui ser
Dătător de viață lentă,
Monotonă,
Inutilă
Și absentă...
În orașu-n care plouă de trei ori
pe săptămînă
Un bătrîn și o bătrînă –
Două jucării stricate –
Merg ținîndu-se de mînă...

Ion Minulescu

Frundaști Monastery

Дорожка

Blank lines for text entry

писи, графики, декоративно-прикладного искусства, народного творчества. Зал небольшой, работ выставлено немного, но посмотреть (и купить!), право слово, есть что. Ватини Татьяна Шуваловой, керамические блюда облгадательницы Гран-при прошлогоднего конкурса в итальянском городе Фаица Светланы Писечной,

гобелены Павла Неугодинова и Ольги Ореховской, маски-портреты Михаила Вруни, акварели Эммы Киддеску, картины Игоря Либермана, как определил сам автор, в технике бесконтактной живописи. Ну и, конечно, работы художников молдавской живописи и графики Михая Греку и Ильи Богдеско.

Некоторая камерность галереи вряд ли кого-нибудь огорчит, настолько снизились покупательные возможности населения. Что же касается зарубежных гостей республики, то новая экспозиция, помимо прочего, продемонстрирует и ту истину, что по-настоящему хорошее дорого везде — не только у них, но и у нас. Ведь

не секрет, что иные бизнесмены скупали у местных художников работы по дешевке, чтобы в несколько крат дороже перепродать их на Западе. Хочется надеяться, те времена прошли. Ценам того, кто сам себя оценивает по достоинству.

Надежда МИШИНА.

В краю старинных Доин НА БЕРЕГАХ РЭУТА

Василе ТРОФЗИЛЭ

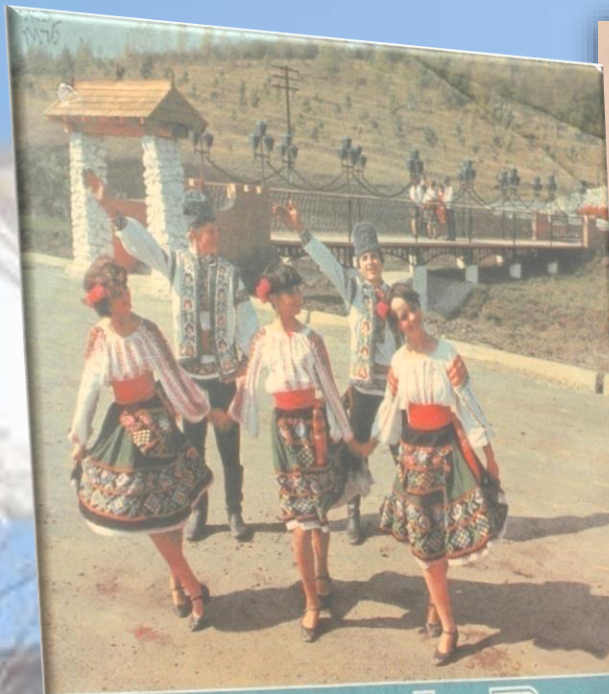
роду Республики Молдова. Тут и сейчас первый привал.

Итак, БЭЛЦЬ. В одном из старых бессарабских журналов мне довелось прочесть, что этот город не оставил, подобную Хотину, Сорочке, Тигине или Четати-Албо, саубогого следа в истории края. И верно, его имени мы не найдем в летописях. А еще в 1770 году русский священник Иоан Лукьянов писал, что очень грустным было его путешествие по Балдой стени, ибо пять дней вкряду он не встретил ни села, ни леса, не нашел даже жердочки, чтобы логанять свою лошадь. Возможно, священник сгушал краски. Документы утверждают, что еще в начале XV века у слияния Рэуты и Рауцеля находилось поселение. В 1421 году во время правления Александру чел Буй, оно принадлежало сестре литовского князя Владислава II княгине Мозовицкой. В том же веке поселение было разграблено татарами, покинуто жителями, и до начала XVIII века о нем не упоминается в документах. В ходе Прутской кампании Петра I (1711 г.) здесь была главная база снабжения русской армии. Но после их поражения и отступления в Днестру татары вновь разграбили поселение. После изгнания татар молдавский господарь Александру Тика подарил принадлежавшие к Рэуту земли Яескому монастырю Святого Спиридона и кушиям Пантанте. В 1766 году на земле Иордания Пантанте было основано село Вэлтэ, ставшее вскоре торговым центром. 1785 году был построен собор — самое старое здание в городе. В 1818 году

РЭУТ, наибольший из притоков Днестра, вытекает из небольшого родника у села Рэулу-Маре Дюлдунеского района и, пересекая поочередно южную часть Молдавского плато, Балцкую холмистую степь, Чулук-Соловещую, а затем и Днестровскую возвышенность, принимая 135 притоков, впадает в Днестр ниже Дубоссарской ГЭС, принося главной молдавской реке до 30 процентов ее водного стока.

В верхнем своем течении его и не взглядешь из высоких травостоев, полей кукурузы и подсолнечника, в знойные летние дни кажется, он исчезает куда-то. Но, видимо, в своей долгой жизни Рэут был и другим. По словам Димитрия Кантемира, Рэут «небольшая вошь, но красивая и гнившая все в лодке для пропитания людей». Мне представляется, что это была полноводная река, серьезная водная преграда, даже как можно объяснить привоидный топонимем Миронюк. Костыным такой дат. В 1720 году, 22 сентября, командование турецкими войсками решило обходить польские войска, приведшие на помощь молдавскому господарю, а теперь отступавшие, и ударить их в лоб. Простатились турки. А поляки устроили свой лагерь на Рэуте, что позволяло делать вывод о том, что он представлял собой серьезную водную преграду.

Извиваясь среди полей Дрокуевского и Рацнаевского районов, оставляя позади крупные села с крепкими хозяевами, Рэут приводит нас к третьему по величине после Кишинева и Тирасполя го-

Молдова и Мир

8—9

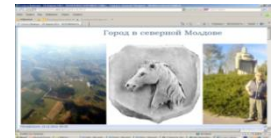
1992

1985

8—9

RESURSE ELECTRONICE

- <http://www.balti.md/>
- <http://istoria.md/articol/63>
- <http://balti.discutforum.com/t13-istoria-balti>
- <http://ro.wikipedia.org/wiki/Bălți>
- <http://www.slideshare.net/ghenador/monumentele-din-municipiul-bli>
- <http://www.trilulilu.ro/video-evenimente/orasul-balti>
- <http://blog.galbur.md/2011/10/orasul-balti-in-imagini-foto.html>
- <http://www.beltsy.md.ru/bieltsy>
- <http://video.yandex.ru>
- <http://pinechka.ucoz.ru/blog/2011-04-25-37>
- <http://www.bessarabia.ru/belci.htm>

A photograph of a classical archway with columns and the inscription "PE-UN PICIOR DE PLAI". The archway is made of light-colored stone or concrete and features several fluted columns. The inscription is carved into the top of the arch. The background shows a clear blue sky and some greenery.

Coordonator:
Elena HARCONIȚA,
director Bibliotecă Științifică
Realizatori:
Valentina TOPALO,
șef serviciu Manifestări Culturale
Silvia CIOBANU,
șef serviciu Marketing, Activitate Editorială

2016

Fotografiile sunt preluate din Internet
(Muzeul de Etnografie al orașului,
R. Mihailevschii etc.), colecția lui
N. Rotaru și din colecția
Bibliotecii Științifice USARB